

UMniverzum

Interna revija Univerze v Mariboru

ŠTEVILKA 8 | FEBRUAR 2019

PRENOS ZNANJA

FVV PRAZNUJE

ERASMUS+

11. INFORMATIVA

Sejem izobraževanja in poklicev

KOLOFON

Odgovorna urednica
Vanja Borovac

Uredniški odbor
Lidija Škraban
Alenka Ribič
Petra Štraus

Lektoriranje
Joanna Bertoncelj

Fotografije
Mediaspeed.net
Pixabay.com
Arhiv UM

Oblikovanje in grafična priprava
Smiljan Pintarič

Tisk
Tisk Žnidarič, d.o.o.

Naklada
2.100 izvodov

Izdajatelj
Univerza v Mariboru
Slomškovo trg 15
2000 Maribor

ISSN 2463-9303

Vabimo vas k ustvarjanju prihodnjih števil revije. Predloge zbiramo na e-naslovu: enovice@um.si

NAVODILA za pripravo člankov:

- Prispevek brez fotografij, ki je dolg 2 strani – 12.500 znakov s presledki
- Prispevek brez fotografij, ki je dolg 1 stran – 6250 znakov s presledki
- Za vsako dodano fotografijo odštejete spodaj določeno število znakov:
 - Fotografija širine treh stolpcev – 2700 znakov
 - Fotografija širine dveh stolpcev – 1700 znakov
 - Fotografija širine enega stolpca – 750 znakov
 - Fotografije naj bodo ločljivosti vsaj 300 dpi

Vljudno prosimo, da ima vsak članek, ki nam ga posredujete, tudi naslov in morebitne podnaslove ter 1000 znakov povzetka za prevod v angleški jezik.

UVODNIK

Izjemno uspešno leto je za nami in samo želimo si lahko, da bo tako tudi letos. Naši raziskovalci in pedagogi so prejeli odmevna priznanja. Na tekmovanjih so bili uspešni tudi študentje. Nekaj teh refleksij boste lahko prebrali v tej številki UMniverzuma.

Letos bomo obeležili 100. obletnico rojstva našega prvega rektorja zasl. prof. dr. Vladimira Bračiča. Jeseni bodo potekale prireditve v njegov spomin. Obenem pa bodo ustanovne članice praznovale šest desetletij začetka študijskih programov. 60 let prvih ekonomskih programov bo obeležila Ekonomska-poslovna fakulteta, sledile bodo Tehniške fakultete in Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede.

Prenos znanja je uspešnica na univerzi. V tokratni vodstveni ekipi imamo prorektorja za prenos znanja in ekipo strokovnih so-

delavcev, ki so se že na začetku svojega dela izkazali kot uspešni in veselimo se lahko letošnjih dosežkov. Kaj lahko pričakujemo in v katero smer se bomo razvijali, boste izvedeli v uvodnem prispevku. Po uspešno izpeljanem prednovoletnem srečanju smo se pogovarjali z raziskovalci, in sicer s prorektorjem izr. prof. dr. Urbanom Brenom in vodjo službe za prenos tehnologij Petrom Alešnikom.

Poseben prostor namenjamo Fakulteti za varnostne vede v Ljubljani, ki je praznovala 45. obletnico svojih začetkov. Odlična priložnost, da spoznamo fakulteto in si preberemo zanimiv članek s področja kriminologije prof. dr. Gorazda Meška. Članek je bil v daljši verziji namenjen uvodu v mednarodno konferenco *Criminal and Justice*, ki jo organizira fakulteta. Za piko na i predstavljamo še uspešnega maratona Gregorja Beca, sodelavca fakultete.

Dnevi fakultet so vedno prijetni, še posebej v prazničnem času in kar veliko jih praznuje tik pred novim letom. Udeležili smo se teh praznovanj in v pogled namenili njihove dosežke in nagrajence.

Malo daljši prispevek je namenjen akademskemu bontonu, pa ne za to, ker se ne bi znali obnašati, pač pa zato, ker se velikokrat znajdemo v situacijah, ko preprosto ne vemo kako se obleči priložnosti primerno. Pri nas se držimo bolj zgledov iz osrednje Evrope, medtem ko so predvsem na severu Evrope na akademskih slovesnostih bolj sproščeni. Verjamemo, da nam bo koristilo, saj prav v službo za promocijo dobimo veliko vprašanj s tega področja.

Za uspešno delovanje v programih Erasmus + smo prejeli nacionalno priznanje Zlata jabolka 2018. Zato še reportaža s »staff week-a« na Aristotelovi univerzi v Solunu. Izjemno priložnost spoznavanja evropskih univerz imamo zaposleni v strokovnih službah že nekaj časa. Verjamemo, da smo zato še boljši, saj so naša obzorja širša, krog mednarodnih sodelavcev pa večji.

Vse dobro vam želim,

➤ Vanja Borovac

PRENOS ZNANJA.....	4	IMAGE, IDENTITETA IN UGLED	UNIVERZE: KJE ZAČETI? 1. del.....	23
45 LET PROGRAMOV FAKULTETE		PROGRAM DENTALNA MEDICINA	ŽE V POSTOPKU NA NAKVIS	27
ZA VARNOSTNE VEDE	8	NOV ŠTUDIJSKI PROGRAM NA	FAKULTETI ZA ORGANIZACIJSKE	
SLOVESNOST		VEDE UNIVERZE V MARIBORU –	KRIZNI MANAGEMENT	28
OB 45 – LETNICI	9	NOVA DEKANICA		
DOC. DR. KAJA PRISLAN –		PEDAGOŠKE FAKULTETE	PROF. DR. MILENA IVANUŠ GRMEK.....	30
NAJBOLJŠA MLADA ZNANSTVENICA		LOGISTIKA V KMETIJSTVU.....		32
V PODONAVSKI REGIJI ZA SLOVENIJO ...	10	JURTA – BIVALIŠČE PRIHODNOSTI	KOT INOVATIVNA VSEBINA	
MEJNIKI RAZVOJA FVV	11	NA NOČI RAZISKOVALCEV 2018	33	
GREGOR BEC, MARATONEC.....	12	SHAKESPEARE POD POHORJEM	35	
O POLITIKI Z DOKAZI PODPRTE				
POLICIJSKE DEJAVNOSTI –				
VIDIK OMEJENE RACIONALNOSTI.....	13			
RADOVEDNOST JE AVTOCESTA				
DO ZNANJA!	20			

**NOVOSTI NA FAKULTETI
ZA STROJNIŠTVO UM 37**

**DONACIJA ROBOTKA ZA
IZOBRAŽEVALNE NAMENE..... 39**

DAN PRAVNE FAKULTETE 41

**OB DNEVU FILOZOFŠKE
FAKULTETE UM..... 43**

OB DNEVU FKBV UM..... 44

DAN MEDICINSKE FAKULTETE..... 45

DAN FERI..... 47

**DAN FAKULTETE ZA TURIZEM
UNIVERZE V MARIBORU 48**

**NOVI DOKTORJI ZNANOSTI
UNIVERZE V MARIBORU 49**

**PREDSTAVITEV KONCEPTA VELIKEGA
SLOVENSKO-MADŽARŠKEGA
SLOVARJA IN VLOGA ODDELKA ZA
MADŽARŠKI JEZIK IN KNJIŽEVNOST
FF UM V NJEM 52**

**PRVA KNJIGA O DRUŽBENO
ODGOVORNI DRUŽBI NA SVETU 53**

**SLOVENŠČINA
NA KRILIH UPORABNOSTI 54**

**IZREDNI PROFESOR DR.
BOŽIDAR KERT – DEVETDESETLETNIK... 56**

NOVICE 57

**ERASMUS+ V SOLUNU: MED
ARISTOTELOM, ALEKSANDROM VELIKIM
IN ATATÜRKOM 62**

PRENOS ZNANJA

➤ VANJA BOROVIČ

Namen znanja in znanstvenih dosežkov je, da bogatijo naše življenje, ga izboljšajo in dvignejo na višjo raven. Večno vprašanje pa je, kako prenesti znanje z institutov in univerz v prakso. Metode so različne, končni cilj pa je jasen. Čim več znanja prenesti v prakso. Na to temo sem se pogovarjala z izr. prof. dr. Urbanom Brenom, prorektorjem za prenos znanja na UM in vodjo službe za prenos znanja in tehnologij Petrom Alešnikom.

Prenos znanja je eno izmed ključnih področij dela univerz. Javnost se je dolgo bala, da bo znanje, ki je »nastalo« pri nas, postalo dobiček drugje. Zgodba je seveda veliko bolj kompleksna, kako bi izr. prof. dr. Urban Bren predstavili vaš pogled na prenos znanja?

Sam bi si želel, da tovrstni strahovi čim hitreje zapustijo naše loge. Prenos znanja, skupaj s pedagoškim in raziskovalnim delom, predstavlja tri osnovna poslanstva univerze, ki

združena tvorijo nedeljivo celoto. Vsaka javna univerza je tako v službi družbe in mora po svojih močeh doprinesti tudi k njeni ekonomski podstatki. Osebnostne strahove žal v znatni meri pripisujem znameniti zeleni slovenski zavisti, ki je tako za univerzo kot tudi za celotno družbo zelo hromeča. Odličnim posameznikom moramo v povezavi z gospodarstvom omogočiti svobodno ustvarjanje, jih ustrezno (tudi finančno) nagraditi ter hkrati

poskrbeti, da sta ustrezne dobrobiti (tudi ekonomske) sadov njihovega dela deležni tako univerza kot širša skupnost.

Na zadnjem dogodku, srečanju z raziskovalci, je bilo predstavljenih kar nekaj velikih dosežkov naših raziskovalcev v sodelovanju z gospodarstvom?

Univerza v Mariboru že uspešno sodeluje s podjetji iz vzhodne kohezijske regije in širše. Naša univerza je bila ustanovljena prav na osnovi gospodarske pobude. Na tretjem prednovoletnem srečanju z raziskovalci Univerze v Mariboru smo se želeli predstaviti kot kredibilen partner pri soočanju z izzivi pri iskanju rešitev, za katere podjetja sama ne premorejo ustreznih znanj. Pomembna poudarka srečanja pa sta bila, da lahko, za naslavljanje svojih raziskovalno-razvojnih izzivov podjetja, skupaj z univerzo pridobijo nepovratna državna in evropska projektna sredstva ter da je znanost »kul« in da jo lahko posledično v podjetjih uporabijo tudi za namene kreativnega marketinga.

izr. prof. dr. Urban Bren:

»Odličnim posameznikom moramo v povezavi z gospodarstvom omogočiti svobodno ustvarjanje, jih ustrezno (tudi finančno) nagraditi ter hkrati poskrbeti, da sta ustrezne dobrobiti (tudi ekonomske) sadov njihovega dela deležni tako univerza kot širša skupnost.«

Tehnološki parki ali kaj drugega?

Tehnološki parki in inkubatorji so nedvomno pomembni, še večjo vlogo pa v razvitih zahodnih državah igrajo tako imenovana odcepljena (»spin off« oziroma »spin out«) podjetja, ki znanje, pridobljeno na univerzi, razvijejo do končnega uporabniškega izdelka ter izvajajo tudi njegovo komercializacijo. Za svojo dejavnost od univerze prejmejo ustrezna zagonska sredstva, ki jih nato oplemenitena vračajo nazaj v univerzitetni proračun. Žal pa obstoječe normativno okolje v Sloveniji odcepljenim podjetjem ni naklonjeno. V vodstvu Univerze v Mariboru si zato močno prizadevamo, da bi zanje ustrezne sistemske rešitve vzpostavili že znotraj nastajajoče novele Zakona o znanstveno-raziskovalni dejavnosti.

Za velike univerze kot so Harvard, Cambridge ali Stanford je značilno, da jim prav prenos znanja prinaša dolgoročno precejšnje dohodke. To je področje v katerega moramo zagristi

tudi mi, če želimo povečati svoj prihodek in ga vložiti v razvoj. Kako se bomo tega lotili na naši univerzi?

V področje prenosa znanja smo na Univerzi v Mariboru že uspešno zagrizli. Tako lahko s ponosom izpostavim, da smo lani uspeli bistveno povečati tako število prijavljenih raziskovalno-razvojnih projektov Javnega razpisa za spodbujanje raziskovalcev na začetku kariere iz 6 v letu 2016 na 32 v letu 2018, kot tudi obseg pridobljenih sredstev na Javnem razpisu spodbujanja izvajanja raziskovalno-razvojnih programov (TRL 3-6) iz 1,4 milijona evrov v letu 2016 na 6,2 milijona evrov v letu 2018. Na UM imamo v veljavi Pravilnik o upravljanju s pravicami industrijske lastnine na UM, ustanovili pa smo tudi Službo za prenos znanja in tehnologij. Seveda pa nas čakajo še številni izzivi – po uveljavitvi omenjenih zakonskih sprememb bomo morali pripraviti ustrezen Pravilnik o odcepljenih podjetjih, v življenje pa moramo ponovno obuditi tudi pomembno platformo Inovativnih odprtih tehnologij (IOT).

Kako boste spodbudili raziskovalce, da bodo razmišljali tudi o uporabnosti svojega znanja. Gre za odnos med temeljnimi in ostalimi znanostmi. Pri financiranju smo dolgo dajali poudarek predvsem prenosu znanja, vendar prenosa ni, če ni dovolj razvitih temeljnih veščin?

Vsekakor moramo izboljšati tudi financiranje na področju temeljnih raziskav, saj je Slovenija, tekom nedavne družbeno-gospodarske krize, žal hujšala predvsem v glavo. Tu lahko kot primer pozitivne prakse izpostavimo nedavno pridobitev prvega raziskovalnega programa ARRS Univerze v Mariboru s področja naravoslovno-matematičnih ved Fakultete za naravoslovje in matematiko ter Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo, kot tudi nedaven podpis pogodbe z MIZŠ o vzpostavitvi centra za visoko-zmogljivo računanje HPC-RIVR v višini 20 milijonov evrov – lociranega v vzhodni kohezijski regiji. Pravilno ugotavljate, da razvoja aplikativnih raziskav ne more biti brez odlične temeljne znanosti in tudi temeljne raziskave so tekom človeške zgodovine mnogokrat rezultirale v povsem praktičnih izumih.

Kateri bodo vaši prvi koraki v novem koledarskem letu?

Videti želim več na preteklih dosežkih temelječe samozavesti. Tako nameravam letos organizirati niz okroglih miz, na katerih bi interni in zunanji javnosti predstavili uspešne zgodbe

Izr. prof. dr. Urban Bren:

»V področje prenosa znanja smo na Univerzi v Mariboru že uspešno zagrizli. Tako lahko s ponosom izpostavim, da smo lani uspeli bistveno povečati tako število prijavljenih raziskovalno-razvojnih projektov Javnega razpisa za spodbujanje raziskovalcev na začetku kariere iz 6 v letu 2016 na 32 v letu 2018, kot tudi obseg pridobljenih sredstev na Javnem razpisu spodbujanja izvajanja raziskovalno-razvojnih programov (TRL 3-6) iz 1,4 milijona evrov v letu 2016 na 6,2 milijona evrov v letu 2018.«

naše univerze na področjih raziskav ter prenosa znanja. Pri tem računam na pomoč in podporo vseh zaposlenih univerze.

V drugem delu vam želim predstaviti Službo za prenos znanja in tehnologij. Pogovarjala sem se z vodjo službe Petrom Alešnikom. Na socialnih omrežjih sem opazila, da je vaša služba že zelo aktivna. Kar precej dogodkov ste že pripravili?

V primeru posredovanja relevantnih informacij nam socialna omrežja omogočajo takojšen in širok doseg zainteresirane publike, tj. predvsem raziskovalcev in podjetij. Zelo uporabna pa so tudi za mreženje, neposredno komunikacijo s partnerji in iskanje pri-

mernih partnerjev. Dogodke organiziramo z namenom promocije raznovrstnih priložnosti za povezovanje raziskovalcev s predstavniki podjetij – glede na odzive iz obeh strani je tega še vedno premalo in temu želimo v naslednjem letu posvetiti še več pozornosti. Hkrati pa želim poudariti, da smo raziskovalcem (tudi s pomočjo socialnih omrežij in dogodkov) z veseljem na voljo vse leto.

Imate zelo mlado ekipo, ki se je tega področja najbrž lotila z navdušenjem?

Tako je. Že sama Služba za prenos znanja in tehnologij je mlada služba, ki deluje šele dobro leto. Tudi na tem področju je največji izziv povezan s kadrom. Kot si verjetno

Peter Alešnik:

»Prizadevali si bomo, da bomo raziskovalcem in podjetjem ponudili relevantne in kakovostne vsebine. Predvideno je, da bomo letos sofinancirali vsaj 3 prijave službenih izumov za patent in za njih našli primernega gospodarskega partnerja. Imamo pa tudi nekaj svežih idej in želja, ki pa naj do uresničitve ostanejo skrite.«

predstavljate, je področje dela zelo raznoliko (pregled stanja tehnike, priprava specifičnih pogodb in sporazumov, trženje znanj in tehnologij UM, svetovanje na področju intelektualne lastnine in pogodbenega sodelovanja, identifikacija ustreznih razpisov, projektno vodenje, komunikacija z različnimi deležniki itd.), hkrati pa od posameznika zahteva »specializacijo«. Pri delu potrebujemo pravo kombinacijo razmišljanja in delovanja (mindset), kompetenc in izkušenj. Zadovoljen sem, da smo v prejšnjem letu na UM uspeli pritegniti kompetentne sodelavke in da smo se kot ekipa zelo hitro ujeli. Veseli me, da so vidni tudi že prvi rezultati in hvaležen sem,

da so nas dobro sprejeli tudi sodelavci in raziskovalci na UM.

Kakšen je odziv raziskovalcev na vaše dogodke? Pogosto smo opazovali slab odziv na dogodke za raziskovalce?

Dejavnost prenosa znanj in tehnologij je na Univerzi v Mariboru nekako prisotna med raziskovalci že od nekdaj in veseli nas lahko dejstvo, da so na posameznih članicah posamezni raziskovalci to dejavnost v preteklosti samostojno tudi zelo uspešno izvajali. Kljub splošni zasičenosti z raznoraznimi dogodki zaznavamo, da je morda v zadnjem času med raziskovalci prisotna večja želja

po uspešnejšem povezovanju z gospodarstvom, posledično pa je tudi več zanimanja za te vsebine. Raziskovalci in podjetniki na takšnih dogodkih spoznavajo izkušnje drugih, spoznajo pa tudi načine kako jim lahko pomagamo mi. Posledično so nas nekateri v procese pričeli vključevati relativno zgodaj, spet drugi pa nas prosijo za pomoč le pri zelo specifičnih aktivnostih, saj ostale korake obvladujejo popolnoma samostojno.

Kaj pripravljate?

Naš interni cilj za to leto je predvsem ta, da se spoznamo in predstavimo vsem raziskovalcem in raziskovalkam Univerze v Mariboru. To bomo dosegli z individualnimi predstavitvami po fakultetah in organizacijo različnih promocijsko-izobraževalnih tematskih dogodkov. Prizadevali si bomo, da bomo tudi v tem letu raziskovalcem in podjetjem ponudili relevantne in kakovostne vsebine. Predvideno je, da bomo letos sofinancirali vsaj 3 prijave službenih izumov za patent in za njih našli primernega gospodarskega partnerja. Imamo pa tudi nekaj svežih idej in želja, ki pa naj do uresničitve ostanejo skrite.

Na 3. prednovoletnem srečanju z raziskovalci Univerze v Mariboru o najodmevnejših razvojno–raziskovalnih dosežkih članic UM

Univerza v Mariboru je organizirala »3. prednovoletno srečanje z raziskovalci Univerze v Mariboru«, kjer so predstavili kompetence in kapacitete Univerze v Mariboru, s posebnim poudarkom na lanskim najodmevnejšim razvojno–raziskovalnih dosežkih članic Univerze v Mariboru.

Soorganizatorja srečanja sta bila JEUNE (Youth Entrepreneurs of Europe Union) in Občina Hoče-Slivnica.

Univerza v Mariboru se po mednarodnih lestvicah v zadnjem obdobju uvršča med 3 odstotke najboljših univerz na svetu in tako postaja pomemben razvojno–raziskovalni partner na širšem mednarodnem področju kohezijske regije Vzhodna Slovenija. Namen dogodka je bil predstaviti dodano vrednost sodelovanja gospodarstvenikov z raziskovalci Univerze v Mariboru v želji, da kot vstopno točko prepoznajo tudi Službo za prenos znanja in tehnologij Univerze v Mariboru, ko se soočajo z izzivi na področju raziskav in razvoja.

V okviru srečanja sta potekali dve okrogli mizi. Na prvi so bili predstavljeni lanski odmevnejši primeri dobrih praks prenosa znanja in tehnologij iz akademskega v poslovno okolje. Na drugi okrogli mizi pa so predstavnik JEUNE, OECD BIAC, EuCham – European Chamberin Predstavništva Evropske komisije v Sloveniji, skupaj s predstavniki podjetij, ki jim je uspel globalni preboj v relativno kratkem času, približali možnosti razvojno–podjetniškega sodelovanja v Evropski uniji.

Dogodek so otvorili rektor Univerze v Mariboru prof. dr. Zdravko Kačič, v.d. direktorja Direktorata za znanost na Ministrstvu za izobraževanje znanost in šport dr. Meta Dobnikar, župan Občine Hoče-Slivnica dr. Marko Soršak ter predsednik JEUNE Andrea Gelfi. Skupaj se je dogodka udeležilo 76 uspešnih gospodarstvenikov, 33 predstavnikov podpornih inštitucij in oblikovalcev politik ter 89 raziskovalcev in drugih predstavnikov Univerze v Mariboru.

45 LET PROGRAMOV FAKULTETE ZA VARNOSTNE VEDE

➤ VANJA BOROVIČ

📷 Arhiv FVV

FAKULTETA ZA VARNOSTNE VEDE V LJUBLJANI JE PRAZNOVALA 45 LET PROGRAMOV S PODROČJA VARSTVOSLOVJA. DANES JE FAKULTETA UGLEDNA USTANOVA S PODROČJA VARNOSTNIH VED, Z RAZVITIM DODIPLOMSKIM IN PODIPLOMSKIM ŠTUDIJEM. FAKULTETA JE MOČNO VPETA TUDI V MEDNARODNE RAZISKOVALNE PROGRAME. TO JE PRILOŽNOST ZA POGOVOR Z DEKANOM IZR. PROF. DR. ANDREJEM SOTLARJEM.

Iz skromnih začetkov na Višji upravni šoli ste prišli do fakultetnih programov, raziskovalnih projektov in do izobraževanja na vseh stopnjah. Kar veliko korakov za 45 let?

Absolutno. Resno izobraževalno in raziskovalno delo pač ne poznata bližnjic. Za vse je potreben čas, saj zgolj z dekretom ne postaneš kredibilen dejavnik. A v vsakem razvojnem obdobju je višja, visoka šola in danes fakulteta opravila svoje poslanstvo. Tako kot so leta 1973 na RSNZ vedeli zakaj potrebujejo specifično izobražene kadre, in so v letu 2003 vodilni vedeli, da je napočil čas za odhod v univerzo, danes vemo kaj pomeni biti polnokrvna neod-

visna izobraževalna in raziskovalna institucija, ki je kot edina v državi v celoti posvečena proučevanju fenomena varnosti. Ob tem tudi ne smemo pozabiti, da je fakulteta po svojem kurikulumu in vsebini znanstveno-raziskovalnega dela vendarle nekoliko specifična, saj izobražuje, raziskuje in vzgaja na področju zagotavljanja varnosti, takšnih visokošolskih institucij pa po svetu ni v izobilju, še posebej tistih, ki delujejo v okviru univerz. To dejstvo jemljemo kot primerjalno prednost in ne pomanjkljivost. Upam si celo trditi, da je lastnost naše fakultete tudi v tem, da presega ostre medsektorske delitve in interese profesionalnih skupin in posameznikov, ki delujejo na širokem področju varnosti, obrambe, zaščite in reševanja, nedržavnega varstva in korporativne varnosti.

Za vsa omenjena področja smo razvijali naše programe, temu pa je postopoma sledilo tudi raziskovalno delo na fakulteti, ki je prav v letu 2018 zaposlilo naše profesorje, asistente in raziskovalce bolj kot kadarkoli doslej.

Leta 2003 je fakulteta postala članica Univerze v Mariboru. Ni bilo lahko, senatorji so zahtevali prilagoditev imena fakultete. Najbrž bi do tega prišlo v vsakem primeru?

Glede na to, da leta 2003 nisem sodeloval v naporih fakultete za pridružitve Univerzi v Mariboru in sem o takšnih in drugačnih predhodkih in stereotipih na račun takratne Fa-

kultete za policijsko-varnostne vede le poslušal od bolj obveščanih starejših kolegov, si lahko le predstavljam skozi kaj vse so morali iti takratni predstavniki vodstva fakultete, na čelu z dekanom prof. dr. Milanom Pagonom. A da ni bilo vedno prijetno poslušati pripomb o neakademskosti in celo represivni naravnosti fakultete, ki je svojo pot pač začela v policijskem miljeju, mi je povsem jasno. Zato klobuk dol vsem kolegom, da niso odnehali in iskrena zahvala vsem tistim senatorjem in drugim predstavnikom UM, ki so verjeli v nas in ki so videli prednost v pridružitvi naše fakultete Univerzi v Mariboru. Kot član senata FVV se še zelo dobro spomnim, ko je dekan prof. dr. Pagon, rektorju UM prof. dr. Rozmanu obljubil, da bomo dobra fakulteta in da z nami ali zaradi nas univerza ne bo imela problemov. Verjamem, da smo s svojimi dosežki prepričali tudi tiste najbolj nejeverne Tomaže. Kar pa se tiče imena – osebno me bolj kot poimenovanje zanima vsebina, a če sedaj pogledam nazaj in pomislim skozi kakšen razvoj smo šli v teh letih, je izpostavljanje varnostnih ved v imenu fakultete logičen korak v procesu razvoja varstvoslovja.

Varnost je danes ključno vprašanje razvoja, bodisi da govorimo o virtualnem svetu, bodisi o vsakdanjem življenju. Temu najbrž sledijo tudi študijski programi?

Mi nismo potrebovali ne terorističnih napadov, ne migrantske krize, ne radikalizacije evropske družbe, da bi ugotovili, kar trdimo že od nekdaj in kar smo lani zapisali tudi v slogan fakultete: »Varna družba je uspešna družba.« Da bi k temu vsaj malo prispevali, trenutno izvajamo tri dodiplomske programe, enega magistrskega in enega doktorskega. In imate prav – varnost (ali ogroženost, odvisno kako gledate na to), se je v zadnjih letih preselila tudi v virtualni svet, zato smo z razvojem programa informacijske varnosti ter z modulom na magistrskem študiju, verjamemo, vsaj deloma zapolnili vrzel v slovenski družbi, ko gre za povpraševanje po strokovnjakih za in-

formacijsko varnost, ki se ne ukvarjajo samo s tehničnimi, ampak tudi družboslovnimi vidiki problema. Prav tako smo na magistrskem programu uvedli modul korporativne varnosti, ki odgovarja na povpraševanje po varnostnih strokovnjakih, ki v gospodarskih družbah in javnem sektorju skrbijo za integralno varnost. Del železnega repertoarja pa so naši programi s področja varnosti in policijskega dela ter varstvoslovja.

Fakulteta je postala središče posvetovanj in konferenc s področja varnosti za slovenske institucije in tudi biennialno za svetovno konferenco. Kaj na tem področju načrtujete še naprej?

Vsako leto imamo najmanj tri zelo prepoznane konference. Naša osrednja konferenca so Dnevi varstvoslovja, ki jih sam pojmem kot nekakšen vsakoletni sejem idej in pogledov na področju zagotavljanja varnosti. Poleg tega imamo vsako leto še nacionalno konferenco s področja kriminalističnega preiskovanja in mednarodno s področja informacijske varnosti. K temu moramo prišteti še več ad hoc posvetov, saj se zadnja leta vse bolj odzivamo tudi na določene probleme slovenske družbe, ki zahtevajo takojšnje strokovne preveritve. Naš zadetek v polno je tudi t. i. Kriminalistična sreda, ki se odvija nekajkrat na leto in privabi tako strokovnjake kot laike od blizu in daleč, tako da nam v naši največji dvorani že zmanjkuje prostora. Naša mednarodna bi-

SLOVESNOST OB 45 – LETNICI

V Grand Hotelu Union v Ljubljani je potekala slovesnost ob 45-letnici Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru oziroma začetka študija, ki se je kasneje razvil v varstvoslovje. Slovesnosti se je udeležilo okrog 250 povablencev, med njimi tudi številni dekani partnerskih fakultet iz Slovenije in držav Zahodnega Balkana ter nekdanji dekani FVV, visoki predstavniki institucij nacionalnovarnostnega sistema, številni sedanji in nekdanji zaposleni na fakulteti ter študenti prve generacije iz leta 1973. Udeležence sta pozdravila izr. prof. dr. Andrej Sotlar, dekan Fakultete za varnostne vede in prof. dr. Zdravko Kačič, rektor Uni-

verze v Mariboru, slavnostni govornik pa je bil g. Boštjan Poklukar, minister za notranje zadeve RS. Ob tej priložnosti so bila podeljena tudi priznanja, nagrade in zahvale posameznikom in institucijam, ki so pomembno prispevali k razvoju in ugledu Fakultete za varnostne vede in varstvoslovja. V nadaljevanju večera so udeleženci uživali v odličnem koncertu Policijskega orkestra z vokalnima solistoma Ireno Yebuah Tiran in Benjaminom Preglom. Sproščeno vzdušje se je nadaljevalo s pogostitvijo, vsak udeleženec pa je za spomin domov odnesel tudi novo predstavitevno brošuro FVV in posebno številko revije Varstvoslovje na temo profesionalizacije varnostnih organizacij, ki predstavlja svojevrstno darilo vsem, ki zagotavljajo varnost v naši državi.

enalna konferenca, ki jo organiziramo od leta 1996, pa je tudi globoko zakoreninjena v ta del Evrope, zato se zanj vsaki dve leti še posebej potrudimo. Čeprav še zdaleč ni največja, pa predstavlja nekakšno vez med strokovnjaki iz vzhoda in zahoda ter dogodek, ki ga raziskovalci iz Zahodnega Balkana enostavno ne smejo zamuditi. Glede na to, da smo razen po številu študentov, po vseh ostalih kriterijih majhna fakulteta, se v prihodnje pri konferenčni dejavnosti ne bomo brezglavo raztezali. Seveda pa v vodstvu fakultete vedno prisluhnemo predlogom posameznih kateder in podpremo dobro elaborirane dogodke.

Razvoj fakultete je že zdavnaj presegel poslopje v katerem ste. Najbrž bo potrebno temeljito rešiti to vprašanje. Kako gre?

Stvari se počasi, a vendarle premikajo, nenazadnje smo v zadnjih letih v to vložili veliko energije in živcev. Od leta 2016 je UM solastnica prostorov, v katerih svojo dejavnost opravlja FVV. Ponosni smo, da smo v dolgi denacionalizacijski sodni bitki univerzi in sebi priborili nepremičnino v skoraj samem centru Ljubljane. Trenutno z MNZ urejamo vprašanje razdružitve prostorov in se nadajamo, da bomo v tem procesu prišli do zaokrožene ce-

DOC. DR. KAJA PRISLAN – NAJBOLJŠA MLADA ZNANSTVENICA V PODONAVSKI REGIJI ZA SLOVENIJO

Doc. dr. Kaja Prislan, FVV, je prejela nagrado za najboljšo mlado znanstvenico v Podonavski regiji iz Slovenije za leto 2018 (»Danubius Young Scientist Award 2018«)

Nagrado podeljuje »The Institute for the Danube Region and Central Europe (IDM)«, in sicer mladim znanstvenikom iz držav Podonavske regije, ki so doktorirali po 1. 1. 2013.

Kandidati za nagrade morajo izpolnjevati naslednje kriterije odličnosti:

- znanstvena odličnost in inovativni pristop k akademskemu delu,
- tematska pomembnost znanstvenega dela, ki se nanaša na zadeve, probleme Podonavske regije,
- pomembnost znanstvenega dela izven nacionalnih meja,
- potencial kandidata.

lote stavbe, ki bo omogočala celostno obnovo, ki je z vidika potresne in požarne ogroženosti, pa seveda funkcionalnosti in dolgoročnega razvoja fakultete, nujno potrebna. Vedeti je treba, da stavba ni bila zgrajena za potrebe visokošolske izobraževalne in raziskovalne dejavnosti, še posebej pa ne dosega sodobnih standardov. Kljub temu da gre, kot sem dejal, počasi, pa nas veseli, da je FVV sama privarčevala potreben denar za investicijo in da je UO UM tudi že potrdil DIIP.

Študentov na vaši fakulteti ne manjka, saj vam reklamo delajo televizijske serije in filmi. Ali jim lahko ponudite kar pričakujejo?

Zagotovo jim najprej povemo, da niso prišli v Hollywood in da se bodo preko filmov (čeprav ne podcenjujem vrednosti verodostojnih dokumentarnih filmov) težko naučili poklicev na področju varstvoslovja. Potrebno bo prebrati veliko strokovne literature, naštudirati zakonodaje in se na vajah ter preko prakse priučiti strokovnih veščin. Naše študente oborožimo s potrebno širino strokovnega znanja, od njihove motivacije in iznajdljivosti pa je odvis-

no kako jim bo šlo v praksi. No, »vesoljsko opremljenih in vsezmožnih ter nezmotljivih« laboratorijev in naprav, kot jih lahko vidijo v nekaterih filmih, pa jim le ne moremo ponuditi. Prvič zato, ker ne obstajajo (j), drugič pa zaradi prej omenjenega dejstva, da si že leta prizadevamo za prenovu stavbe. Takrat bomo lahko, tudi v tehničnem smislu, študentom ponudili mnogo boljše pogoje.

Ob vsaki obletnici se malo ustavimo, pogledamo nazaj in naredimo načrte za naprej. Kako ste si zamislili naslednjih 10 let?

Vsaka institucija, ki ne želi biti muha enodnevica, potrebuje stabilnost, robustnost, a hkrati tudi fleksibilnost. V času finančne in gospodarske krize smo dokazali, da se z odpovedovanjem in optimiziranjem lahko preživijo še tako veliko krizo. A čisto brez prask tudi nismo šli skozi. Predvsem smo bili prizadeti na kadrovskem področju, zaradi krčenja študijskih vsebin in pri financiranju. Zato želimo v naslednjih letih dokončati kadrovske optimiziranje, mlajši kolegi morajo do konca razviti strokovne kapacitete in zapolniti kadrovske vrzeli, tako v kvantitativnem kot kvalitativnem smislu. Kvalitetni kadri so predpogoj

MEJNIKI RAZVOJA FVV

1973

Za začetek delovanja fakultete štejemo leto 1973, ko so na Višji upravni šoli v Ljubljani ustanovili Oddelek za notranje zadeve.

1981

Z dopolnjevanjem vsebin študijskega programa je rasla tudi ideja o samostojni šoli. Leta 1981 je republiški sekretariat za notranje zadeve v okviru ONZ ustanovil Višjo šolo za notranje zadeve. Istega leta je šola postala članica Univerze v Ljubljani.

1995

Prenove in prilagoditve študijskega programa v letih 1984, 1989, 1991 in 1995 so potekale v skladu s potrebami stroke in

novimi zakoni na področju visokega šolstva. V letu 1995 je začela šola izvajati triletni visokošolski strokovni program. Šola se je preimenovala v Visoko šolo za notranje zadeve in postala pridružena članica Univerze v Ljubljani.

1996

Visoka šola za notranje zadeve se je preimenovala v Visoko policijsko-varnostno šolo, pridruženo članico Univerze v Ljubljani.

2003

Leta 2003 se je Visoka policijsko-varnostna šola preimenovala v Fakulteto za policijsko-varnostne vede in postala polnopravna članica Univerze v Mariboru.

2004

Na Fakulteti za policijsko-varnostne vede je bil ustanovljen Inštitut za varstvoslovje, kar je vodilo v intenziviranje znanstveno-raziskovalnega dela.

2006

Konec leta 2006 se je fakulteta preimenovala v Fakulteto za varnostne vede Univerze v Mariboru.

2007

V študijskem letu 2007/2008 je fakulteta začela izvajati izobraževalne programe v skladu z Bolonjsko deklaracijo in prvič v zgodovini študentom ponudila celotno paleto izobraževalnih programov na vseh stopnjah študija.

za kvalitetne študijske programe in pridobivanje projektov, za to pa potrebujemo (in to velja za celotno univerzo) tudi pošteno financiranje javne službe. Zagotovo bomo nadaljevali s še intenzivnejšim povezovanjem z javno upravo in gospodarstvom, kjer veliko pričakujemo od v letu 2017 ustanovljenega Programskega sveta fakultete, katerega člani so tudi naj-

višji predstavniki slovenskega nacionalno-varnostnega sistema. V smislu razvijanja potrebnega znanja in kompetenc študentov ter ustvarjanja novega znanja skozi raziskovalne projekte, je tovrstno sodelovanje neprecenljivo. In nenazadnje, nadaljevali bomo s procesom internacionalizacije, kjer se mreža naših partnerskih institucij v tujini pridno povečuje, prav tako pa tudi izmenjava študen-

tov in profesorjev. Logično nadaljevanje tega procesa bo verjetno tudi internacionalizacija katerega od naših študijskih programov. Sicer pa smo tako ali tako zavezani poslanstvu in viziji, ki zahtevata od vseh nas, da stremimo k prvenstvenemu mestu v družini nam sorodnih fakultet v mednarodnem okolju. Resnično upam, da bomo vse to počeli v študenta in profesorja vrednih prostorih.

GREGOR BEC, maratonec

Fakulteta za varnostne vede se ponaša z izjemno uspešnim maratoncem Gregorjem Becem, ki je na fakulteti zaposlen kot tehnik-vzdrževalec.

Svoje začetke je opisal tako: »S tekom sem začel 1. aprila 2013 (ni prvoaprilska šala kot popoln začetnik. Na šolskem igrišču v Trebnjem sem pretekel svoj prvi kilometer (5 krogov po 200 m) v navadnih supergah, bombažni trenirki, brez kakršne koli tekaške ure in merilca srčnega utripa. Zakaj sem se odločil, da bom začel teči, ne vem, preprosto sem začel. Od 1. aprila 2013 pa do konca leta 2015 sem treniral

sam, od 1. januarja 2016 dalje pa treniram pod vodstvom najboljšega slovenskega maratonce, trikratnega udeleženca olimpijskih iger, Romana Kežarja, ki je še vedno aktualni slovenski rekorder v polmaratonu in maratonu.«

V dobrih petih letih je Bec pretekel 15000 kilometrov. Do sedaj je odtekel 5 maratonov (dolžina maratonske proge meri 42 km 195 m), in sicer dva krat v Ljubljani, pa v Berlinu, Chicagu in New Yorku, 6 polmaratonov (dolžina polmaratonske proge meri 21 km 95 m), in sicer tri krat v Ljubljani in tri krat v Radencih ter dva teka na 10 km na Bledu in v Celovcu. Sodeloval je tudi na Teku trojk, Olimpijski normi ter tekel z razlogom na teku Wings for life.

tudi njegov trenutni osebni maratonski rekord. Maratona se je udeležilo kar 53.121 ljudi, ciljno črto jih je prečkalo okoli 52.812. Med njimi je osvojil 3012. mesto.

Njegova največja želja je preteči Abbott World Marathon Majors (<https://www.worldmarathonmajors.com/>), ki sodi v niz šestih največjih in najbolj priznanih maratonov na svetu. Tekme se odvijajo v Tokiu, Bostonu, Londonu, Berlinu, Chicagu in New Yorku. To je do sedaj uspelo preteči samo 13 Slovincem (glej sliko), v svetovnem merilu pa okoli 6000 tekačem. Uspešno pretečen Abbott World Marathon Majors velja za izjemen dosežek v življenju tekača.

Njegovi osebni rekordi so naslednji:

1 km	3:22	3:22 min/km	Ljubljana (žak)	25 okt 2017
5 K	19:44	3:57 min/km	Ljubljana (žak)	28 sep 2017
10 K	40:37	4:04 min/km	NOČNA 10KA	8 jul 2017
Polmaraton	1:28:56	4:13 min/km	MARATON TREH SRC-RADENCI	16 maj 2015
Maraton	3:17:12	4:40 min/km	MARATON NEW YORK CITY	4 nov 2018

Njegov najljubši maraton je TCS New York City Marathon, za katerega velja, da je največji v vseh pogledih, Bec pa ga je odtekel 4. novembra 2018 in dosegel svoj največji uspeh doslej. Na newyorškem maratonu je novembra teklo tudi 29 Slovencev, 18 moških in 11 žensk. Med njimi je osvojil 5. mesto s časom 3:17:12, ki je

Bec je v svetovnem merilu pretekel tri slovite maratone, in sicer leta 2016 BMW Berlin Marathon, leto kasneje Bank of America Chicago Marathon in že omenjeni TCS New York City Marathon.

28. aprila 2019 odhaja v London na Virgin Money London Marathon.

O POLITIKI Z DOKAZI PODPRTE POLICIJSKE DEJAVNOSTI – VIDIK OMEJENE RACIONALNOSTI¹

➤ PROF. DR. GORAZD MEŠKO²

IZVLEČEK

Običajno ustvarjanje politik označuje omejena racionalnost. Omejena racionalnost omejuje idealni koncept oblikovanja z dokazi podprtih politik zaradi pogostega pomanjkanja potrebnih informacij, spoznavnih omejitev, različnih interesov, nasprotujočih si vrednot in omejenega časa, ki ga imajo ustvarjalci politik na voljo. Predstavljeni so tudi primeri oblikovanja politik s področja preprečevanja in obvladovanja kriminalitete ter z dokazi podprte policijske dejavnosti v Sloveniji.

O politiki z dokazi podprtega odločanja

Cairneyevo delo *The Politics of Evidence-based Policy Making* (2016) me je spodbudilo k razmišljanju o zadnjih petindvajsetih letih moje raziskovalne kariere in vpetosti v procese oblikovanja politik ter raziskovanje na področju policijske dejavnosti. Naslov knjige nakazuje, da so »politike«, povezane z oblikovanjem z dokazi podprtih politik, verjetno enako pomembne kot upoštevanje najučinkovitejših praks pri opravljanju policijske dejavnosti, ki se prenašajo iz drugih okolij. Študiji o politiki obvladovanja in preprečevanja kriminalitete v Sloveniji (Bavcon, 1996; Jager, 1998) sta bili prvi v slovenskem okolju in sta imeli namen pomagati vladi pri pripravi nacionalne politike preprečevanja in zatiranja kriminalitete. Ta prva prizadevanja so pokazala velik razkorak med ustvarjalci politik, praktiki in raziskovalci. Zato sem se odločil, da razširim svoja obzorja s preučevanjem idej, iniciativ in programov ter ocenjevanjem pobud in programov za preprečevanja kriminalitete, ki so jih izvajali v Zahodnih državah. V ta namen sem izvedel podoktorsko raziskavo o preprečevanju kriminalitete v zahodnih družbah na Inštitutu za kriminologijo pri Univerzi v

Cambridgeu, Velika Britanija. Rezultat študije so bili učbenik *Osnove preprečevanja kriminalitete* (Meško, 2002), organizacija slovenske konference o preprečevanju kriminalitete ter izdaja zbornika o preprečevanju kriminalitete (Meško, 2004) in znanstvene monografije o kriminalitetni politiki v Sloveniji v angleškem jeziku (Meško in Kury, 2009). Med preučevanjem številnih idej o preventivi, pobudah in evalvacijskih študijah sem ugotovil, da morajo kriminologi, ki želijo predstaviti ideje in rezultate raziskav oblikovalcem ter izvajalcem politik, ob močnih raziskovalnih veščinah osvojiti tudi učinkovito komuniciranje idej z oblikovalci politik, policijskimi strokovnjaki in pogosto tudi laiki, ki so udeleženci v razpravah o javni varnosti (Reed, 2007).

Naj začnem z delovno definicijo oblikovanja z dokazi podprtih politik. Res je, da gre za precej ohlapen termin in ne za natančno predpisan proces oblikovanja politik. Z akademskega vidika gre za »ideal«, ki ga je v praksi pogosto težko v celoti doseči. Ena največjih kritik koncepta je ta, da številni oblikovalci politik in tudi številni izvajalci policijske dejavnosti ne razumejo ali zavestno ignorirajo priporočila znanstvenikov – četudi so prilagodljivi glede izvajanja takšnih predlogov, pogosto ne vedo, kako bi obravnavali in prenesli v prakso dognanja, do katerih pridejo znanstveniki. V praksi sta prisotna dva ekstremna pogleda – prvič je tu »naiven« pogled na oblikovanje z dokazi podprtih politik, da mora obstajati preprosta povezava med znanstvenimi dokazi, odločitvami v okviru politike in rezultati. Drugi, kritični pogled, pa je, da je »politika« brezupno patološka, kot to dokazujejo oblikovalci politik, ki vedno znova ignorirajo trdne dokaze o naprednih politikah, da se ohranja status quo politik in praks, za katere se ve, da niso optimalne. Kljub tem znanim omejitvam pri oblikovanju z dokazi podprtih politik obstajajo primeri »dobrih praks«, ki spodbujajo dobro

sodelovanje med vsemi udeleženci v procesu oblikovanja politik. Tako lahko pričakujemo, da bodo z raziskavami utemeljeni dokazi postali pomembnejši v policijski praksi, vendar pa pogosto ugotovimo, da jih ključni oblikovalci politik in številni izvajalci policijske dejavnosti zavračajo (Cairney, 2016). V nadaljevanju je pojasnjenih nekaj osnovnih pojmov v izogib včasih nepremišljenim ali »naivnim« pričakanjem raziskovalcev pri oblikovanju politik.

Osnovni pojmi

Prvi pojem, ki ga je treba pojasniti, je *politika*. Ta nima univerzalne definicije, vendar bom upošteval delovno definicijo, ki jo ponuja Cairney (2016), in sicer »vse aktivnosti vlade, od nakazanih namenov do končnih rezultatov«. Pri tem upoštevam tudi, da težko enačimo to, kar ljudje rečejo, da bodo naredili in kar dejansko naredijo – rezultati politike se lahko močno razlikujejo od njenega namena. Politika se (iz)oblikuje s stalnim sodelovanjem med izvoljenimi in oblikovalci politik, zaposlenimi v državnih institucijah ter drugimi akterji, ki v procesu nimajo formalne vloge. Na oblikovanje politike vpliva tudi moč nekaterih ključnih akterjev, ki se odločijo, da ne bodo postopali, kot je to pričakovano, v skladu s formalnimi zahtevami (vladajoče) politike ali pa zagovarjajo radikalne rešitve, ki dodatno vznemirjajo strokovnjake in javnost (Cairney, 2012). Prav tako je pomembno, da upoštevamo instrumente, ki so sestavni del politike (npr. stroške, gospodarske spodbude/kazni, uredbe in zakone, kodekse ravnanja, delovanje javnih služb, izobraževalne kampanje, financiranje raziskav, zagovorništvo, organizacijsko kapaciteto in pripravljenost na spremembe ter viri, ki so na voljo za procese oblikovanja in izvajanja politik).

Oblikovalci politik so ljudje, ki ustvarjajo in oblikujejo politike. To je intuitivna opredelitev, ki vključuje dve pomembni razliki – prvič, med ljudmi, ki imajo politične in administrativne funkcije, izvoljeni funkcionarji in javni uslužbenci, in drugič, med posamezniki in organizacijami. Ne smemo pozabiti na ljudi, ki oblikujejo

¹ Pričujoči prispevek je prevedena in prilagojena verzija avtorjevega uvodnega predavanja na dvanajsti mednarodni biennialni konferenci Criminal Justice and Security Between Common Sense and Evidence-based Policy-making (Ljubljana, 25. do 27. september 2018).

² Dr. Gorazd Meško je profesor kriminologije na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru in predstojnik Inštituta za varstvoslovje. Kontakt: gorazd.mesko@fvw.uni-mb.si

in vplivajo na politiko. Ljudi, ki imajo največji vpliv na oblikovanje politik javne varnosti, imenujemo »policijska skupnost«, saj izhaja večina predlogov glede prioritet in načinov reševanja varnostnih problemov iz policijskega okolja. To pomeni, da so praktiki tisti, ki politiki predlagajo najustreznejše rešitve. Upoštevati je treba tudi ljudi, ki imajo neposredni in posredni vpliv na določanje prioritet. Prav tako moramo upoštevati »šepetalce« in »posrednike«, ki nimajo formalnih delovnih mest ali odgovornosti, vendar lahko imajo precej močan neformalen vpliv oz. so del neformalnih vplivnih mrež (Dobovšek & Meško, 2008). Pri oblikovanju politike ima večina ljudi predstavo, da je za politiko odgovoren en sam oblikovalec ali uradni vir, vendar je v resničnosti v proces oblikovanja politike in njenega stalnega izpopolnjevanja vpetih vedno več akterjev.

Dokaze in znanstvene dokaze je mogoče opredeliti kot argumente, ki jih podpirajo empirični podatki, pridobljeni na podlagi veljavnega in zanesljivega znanstvenega raziskovanja. Znanstvene dokaze je mogoče opredeliti širše, vendar morajo vključevati uporabo specifičnih raziskovalnih metod; kontrolirani eksperimenti in meta analize (tj. sistematični pregledi kontroliranih eksperimentov, objavljeni v uglednih znanstvenih revijah) sodijo med najbolj priznane oblike tovrstnih dokazov. Raziskovalni prispevki naj bi bili objektivni in nepristranski, vendar se v resničnosti včasih razvijejo iz pozitivističnih in konstruktivističnih stališč, večinoma v praksi nevlivnih odličnih raziskovalcev.¹ Poleg tega so za ustvarjalce politik »problematične« interpretativne discipline, ker je možno določen pojav razlagati na več načinov, večplastno in ni možno ponuditi črno-belih odgovorov. Oblikovalci politik v svojih razpravah običajno upoštevajo omejeno število znanstvenih ugotovitev in včasih hote ali nehote ignorirajo raziskovalne argumente in argumente izkušenih interesnih skupin. Namesto tega se zgolj odzovejo na najpomembnejše zahteve javnosti in prioritete vladajočih političnih strank.

Izzivi oblikovanja politik

Priporočljivo bi bilo, da bi ljudje, ki so vključeni v oblikovanje politik, preučili *psihologijo oblikovanja politik*, saj so postopki oblikova-

nja politik že sami po sebi negotovi in nejasni. Ljudje običajno uporabljajo spoznavne bližnjice kot odraz predsodkov pred določenimi viri dokazov (naj bodo v nasprotju z njihovimi vrednotami ali domnevnimi pričakovanji njihovih nadrejenih) in pogosto uporabljajo hevrstične presoje pri odločanju. Dokazi so le redko dovolj prepričljivi, da bi v celoti odpravili negotovost. Z jasnimi in razumljivimi argumenti, ki jih raziskovalci podajajo drugim udeležencem, se lahko izognejo nerazumevanju »različnih jezikov« (npr. jezikov oblikovalcev politik, izvajalcev, uradnikov in raziskovalcev).

Razprave o vplivu znanosti na oblikovanje poudarjajo, da morajo postopki oblikovanja politik upoštevati *institucije* (npr. policija v demokratični družbi, pravila, standardi in proklamirane vrednote), *ideje* (npr. prepričanja akterjev in predlagane rešitve), *omrežja* (npr. odnosi med oblikovalci politik in drugimi partnerji), *kontekst* (npr. družbeno-ekonomski dejavniki, zlasti gospodarska kriza) in *formativne dogodke* (npr. pričakovane, kot so volitve, in nepričakovane, kot so krize).

Pomembna ugotovitev je tudi ta, da oblikovanje politik odraža tekmovanje med idejami, ki naj bi bile primerne za oblikovanje politik – pri oblikovanju politik gre pogosto bolj za prevlado enega razumevanja sveta in družbene resničnosti. To dominantnost je težko preseči, ker učinkovito izvajanje sprejetih idej zahteva veliko prepričljivih argumentov in učinkovito utemeljevanje, preseganje statusa quo, poleg tega pa to zahteva več časa, kot ga je na voljo. Za politike, ki so danes samoumevne, je bilo potrebnih nekaj desetletij razvoja, vendar jih lahko čez noč spremeni ogrožajoč varnostni dogodek, ki vodi v t. i. moralno paniko in sprejemanje odločitev, ki delijo strokovno, politično in druge javnosti na različne pole. V tem smislu se moramo zavedati, da oblikovanje »čistih«, samo z dokazi podprtih politik obstaja le v naivnih predstavah o idealnem modelu oblikovanja politik; v resničnosti je oblikovanje politik možno opredeliti kot »oblikovanje z dokazi podprtih politik z omejitvami«.

O omejenem oblikovanju z dokazi podprtih politik

»Oblikovanje z dokazi podprtih politik z omejitvami« se nanaša na pojem omejene racionalnosti, medtem ko »z dokazi podprto« implicira racionalnost ali znanstveni pristop pri oblikovanju politik. Zavedati se moramo, da znanstveniki predstavljajo zgolj enega od aktivnih udeležencev v postopkih oblikovanja

politik. Iz tega sledi, da bi se morali znanstveniki, vključno s kriminologi, bolje seznaniti s procesi ustvarjanja politik in vloge znanosti (in obratno, oblikovalci politik bi se morali seznaniti s principi delovanja znanosti in vrednoto znanstvenih spoznanj), da bi se zmanjšala vrzel med dejstvi, dokazi in znanjem ter *ad hoc* političnimi improvizacijami odločanja po trenutnem »občutku«, ali pritiskih medijev, javnega mnenja ali politične tekmovalnosti.² Med kriminologi velja različno prepričanje glede prispevanja znanosti k nadzorstvenim politikam države. Na eni strani aplikativno naravnani kriminologi zagovarjajo tezo, da je treba raziskovalne rezultate »spraviti« v politiko in prakso, na drugi strani pa kritični in še bolj intenzivno, kritični, predvsem pa radikalni kriminologi menijo, da je njihovo glavno poslanstvo kritizirati neustrezne prakse države.

Oblikovanje z dokazi podprtih politik (angl. *evidence-based policymaking*) je angloameriški pojem in tako kot drugi tovrstni pojmi in ideje, ki se prenesejo iz strokovne literature v angleškem jeziku, zahteva kontekstualizacijo in resen razmislek o njegovi širši uporabi. Vendar pa je treba poudariti, da kljub različnim kulturam z dokazi podprto politiko sestavljajo večinoma isti osnovni elementi, ki se različno poimenujejo.

Ob uporabi sodobne tehnologije pri zbiranju in hranjenju podatkov, obdelovanju podatkov in vedno bolj naprednih analizah so današnji raziskovalci pri svojem delu bolj produktivni kot kadar koli prej. Tudi njihove mreže so širše kot kadar koli prej. Vendar pa nobena od teh pomembnih prednosti ni rešila problema omejene racionalnosti, večina literature, o oblikovanju z dokazi podprtih politik (in tudi z dokazi podprte policijske dejavnosti), pa je bila objavljena v Veliki Britaniji, ZDA in Avstraliji.

Racionalnost oblikovanja politik?

Na tej točki je pomembno razlikovati med »popolno« in »omejeno« racionalnostjo. Popolna racionalnost predstavlja ideal, ki ga označuje upoštevanje dokazov in znanstvenih ugotovitev, ideja »omejene racionalnosti« pa nastopi, ko niso izpolnjeni idealni pogoji oblikovanja

¹ Več razprav na konferencah Evropskega in Ameriškega kriminološkega združenja je bilo namenjenih oceni vpliva raziskovanja na oblikovanje politik družbenega nadzora. V razpravah so kolegi iz ZDA in Velike Britanije negodovali o zelo majhnem ali zanemarljivem vplivu raziskav, ki so objavljene v vrhunskih revijah z najvišjimi faktorji znanstvenega vpliva.

² Znano je, da je vplivanje politike na javno mnenje preko medijev že preizkušena praksa t. i. oblikovanja politik na osnovi javnega mnenja, ki pa je pravzaprav neke vrste politična manipulacija, saj javnost igra vlogo tistih, ki zahtevajo določene rešitve, ki so jim jih plasirale politične elite prek medijev. Bombardiranje javnosti z informacijami lahko tudi vodi v apatijo in nezainteresiranost ljudi za ključna vprašanja v družbi. Na tem mestu imata pomembno vlogo kritična znanost in civilna družba. Poznamo tudi paradokse ideje o »kritičnem in konstruktivnem« odzivanju na probleme, pri čemer se vladarji pogosto negativno odzovejo na kritičen pogled, drugi del, ki ponuja konstruktivne rešitve, pa preslišijo.

politik. Koncept omejene racionalnosti je prvi pojasnil Nobelov nagradjenec Herbert Simon (1947) in odraža idejo, da je pri dejanskem odločanju v organizacijah racionalnost posameznikov omejena zaradi informacij, ki so jim na voljo, njihovih kognitivnih omejitev (neznanja) in pritiskov glede omejenega časa, ki ga imajo na voljo za sprejem odločitve.

V tem postopku ima pomembno vlogo več dejavnikov, idealno in nato optimalno: (a) družbene vrednote se odražajo v vrednotah oblikovalcev politik (oz. vsaj tako mislijo; gre za zadovoljevanje različnih javnosti); (b) le majhno število oblikovalcev politik v celoti nadzira postopek ustvarjanja politik iz svojega položaja (pravzaprav je moč porazdeljena med številne vladne službe in nevladne akterje); (c) vrednote, ki jih zahtevajo oblikovalci politik za identificiranje njihovih ciljev, je mogoče ločiti od dejstev in načinov, kako dosegati racionalno postavljene cilje (dejstva in vrednote je težko ločevati, saj so merila za ocenjevanje politične in redkeje znanstvene narave); (d) organizacija deluje optimalno z določanjem svojih ciljev v skladu s preferencami vodje in celovitim iskanjem informacij (v realnosti se oblikovalci politik spopadajo z odločanjem o ciljnih, organizacije pa ne morejo zbrati vseh potrebnih informacij); in (e) politika se oblikuje linearno: oblikovalci politik opredelijo svoje cilje, birokracija pripravi seznam vseh možnih načinov za doseganje teh ciljev, oblikovalec politike pa izbere najboljšo rešitev (v praksi je oblikovanje politik manj dosledno in predvidljivo, oblikovalci politik imajo pogosto nejasne cilje, rešitve politik pogosto obstajajo že pred nastopom problemov v glavih oblikovalcev politik, oblikovalci politik pogosto poskušajo legitimirati politike iz preteklosti, torej je proces nelinearen). Včasih ti postopki spominjajo na jadrnanje v burji.

Za znanstvenike, ki mislijo, da omejena racionalnost pomeni negativno odstopanje od ustreznega oblikovanja politik, je tako oblikovanje politike frustrirajoče, saj so njihova znanstvena dognanja podvržena pogajanjem z drugimi partnerji. Pomembno je tudi prilagoditi raven komunikacije in uporabo terminologije na raven skupnega razumevanja. Znanstveniki so, kot oskrbovalci z informacijami, dragoceni partnerji v tem postopku, drugi partnerji pa imajo običajno omejeno ali delno poznavanje obravnavanih tem. Na splošno postane sodelovanje v postopku oblikovanja politik za znanstvenike »priložnost za učenje«, saj se v teh postopkih marsikdo zave

dejstva, da je znanje, ki je na voljo, omejeno. Za vse člane skupine je seznanjanje z drugimi vidiki izziv, kar terja napor glede razumevanja. Pri oblikovanju osnutkov politik ima raziskovalna dejavnost zagotovo velik pomen, kot pomembne dejavnike pa je treba upoštevati tudi izkušnje in spoznanja praktikov. Poleg tega družbeni kontekst in različni drugi dejavniki vplivajo na postopek oblikovanja politik (npr. politična situacija, proklamirane vrednote, časovne omejitve, stopnja osebne vključenosti, razpoložljivi dokazi, sposobnost prepričevanja, konstruktivno reševanje težav in finance). V nadaljevanju predstavljam raziskovalne projekte, ki so zagotovili znanstvene dokaze za spreminjanje prakse in mi pomagali pri razumevanju zapletenega postopka oblikovanja politik.³

Nekaj primerov – raziskave, oblikovanje politik in praksa

Preprečevanje kriminalitete na nacionalni ravni in programi obvladovanja kriminalitete

Po prvotnih težavah s pomanjkanjem dokazov o dejavnostih preprečevanja in obvladovanja kriminalitete v demokratičnih družbah v poznih 90. letih 20. stoletja (Jager, 1998) je Ministrstvo za notranje zadeve financiralo pregled literature s področja raziskav o obvladovanju kriminalitete. Največja kritika oblikovalcev politik glede poročila je bila ta, da je bilo poročilo preveč splošno in neuporabno za oblikovanje politik in prakso. Jager (2002) je opisal komunikacijske težave med akademsko sfero in oblikovalci politik, zlasti v povezavi z »omejeno racionalnostjo« (in političnimi prioritetami), pri tem pa je polemiziral različna pričakovanja, sposobnost, pripravljenost za odprto komunikacijo in različno razumevanje prioritet. Zaradi tega sem na začetku prejšnjega desetletja opravil še en temeljit pregled literature v okviru podoktorske študije, in sicer o obvladovanju kriminalitete v zahodnih družbah (Meško, 2001–2002). Čas je bil ugoden, saj je bila Slovenija tik pred vstopom v EU. Za pridobitev članstva je morala zagotoviti poenotenje in uskladiitev predpisov ter praks na področju preprečevanja kriminalitete. Sprva se je naloga zdelala preprosta, vendar si je tudi EU šele začela prizadevati za razvoj

skupnih politik v povezavi z obvladovanjem in preprečevanjem kriminalitete.⁴ Kmalu sem spoznal, da so bile ideje o dobrih in »uresničljivih rešitvah« podvržene enakemu pomanjkanju dokazov kot v Sloveniji. Trajalo je kar nekaj časa (skoraj deset let), da se je ta postopek oblikovanja politik zaključil in začrtal dokaj obsežen slovenski program preprečevanja in obvladovanja kriminalitete, ki ga je Državni zbor RS sprejel leta 2007 (Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2007–2011, 2007).

Nato so bili oblikovani osnutki za novo nacionalno politiko preprečevanja in obvladovanja kriminalitete za obdobje 2012–2016. Delo je potekalo bolj gladko kot pri pripravi prve resolucije, saj je bila večina članov osrednje skupine ista in med njimi se je vzpostavila določena stopnja zaupanja, kar je tudi pomembno.

V tem času smo raziskovalci FVV sodelovali pri pomembnem raziskovalnem projektu EU (CRIMPREV, 2006–2009), ki nam je ponudil priložnost za seznanjanje s kriminaliteto in preprečevanjem kriminalitete v Evropi. Sodelovanje Slovenije v raziskavi o evropskih podatkovnih virih o kriminaliteti in pravosodnih statistikah je bilo prav tako koristno. Tudi Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru in Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani sta izvedla številne raziskave, ki bi se lahko uporabile kot »vir dokazov«. Prvič so v okviru oblikovanja politik na področju preprečevanja in obvladovanja kriminalitete javno razpravljali o končnem osnutku dokumenta politike na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru (Anželj, 2011). Navzoči so bili dobro poučeni predstavniki oblikovalcev politik, izvajalcev dejavnosti, raziskovalnih institucij in nevladnih organizacij, ki so po branju osnutka podali svoje komentarje in predloge. Tako pa ni bilo v primeru končnega osnutka zadnjega nacionalnega programa v letu 2018, ki je bil zgolj objavljen na internetni strani e-administracije (GOV.SI) brez neposredne javne in strokovne razprave, kot je to bilo izvedeno v letu 2011.

Resolucija iz obdobja 2012–2016 in tudi osnutek nove resolucije za 2018–2022 vsebujeta pomembno izjavo, da bi moralo preprečevanje kriminalitete temeljiti na znanju, raziskavah in pravočasnem obveščanju ter da bi moralo biti zajeto v socialni politiki države (Resolucija

³ Odličen primer oblikovanja politik s podporo raziskovalne dejavnosti in izboljšanja policijske dejavnosti so aplikativni projekti (ciljni raziskovalni projekti), ki jih v Sloveniji financirata Ministrstvo za notranje zadeve in Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

⁴ Evropska mreža za preprečevanje kriminalitete (EUCPN) se v letih 2018 in 2019 ukvarja z redefiniranjem politik preprečevanja kriminalitete v Evropi, saj je v Evropski uniji težko doseči konsenz o vprašanih glede temeljnih pojmov in idej s področja odzivanja na odklonkost in kriminaliteto. Ambicija EUCPN je ustvariti evropske modele odzivanja na kriminaliteto.

ja o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012–2016, 2012, 2018). Prav tako je treba omeniti smer-nice nacionalne politike preprečevanja kri-minalitete v Sloveniji, saj so del Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in za-tiranja kriminalitete za obdobje 2012–2016. Resolucija poudarja pomembnost sistema-tične in koordinirane izvedbe vseh aktivnosti, ki jih izvajajo vladne institucije, civilna družba in državljani, ki bi lahko kakorkoli prispevali k preprečevanju in obvladovanju kriminali-tete. Trenutno in dolgoročno zagotavljanje varnosti za prebivalce Republike Slovenije, ki posledično zagotavlja, da so ljudje varni in se počutijo varne in varovane, so temeljni cilj Resolucije. Eden od glavnih ciljev je izboljšati sodelovanje med organi pregona, strokovnja-ki kazenskoprnega sistema, državnimi or-gani, lokalnimi skupnostmi, raziskovalnimi in nevladnimi organizacijami.

Sodelovanje pri oblikovanju osnutkov naci-onalnih programov za preprečevanje in ob-vladovanje kriminalitete me je vodilo k spoz-nanju, da kljub obsežnim konstruktivnim razpravam in vztrajnemu iskanju »skupnih imenovalcev« (skupno razumevanje težav in možnih predlaganih rešitev), tako imenovana »dejstva« in »ugotovitve« včasih ne govori-jo zase. V družboslovju na splošno, pa tudi v kriminologiji, je interpretacija ugotovitev raz-iskav ključnega pomena; to je značilno pred-vsem za postopek oblikovanja politik. Tudi zakonodaja vključuje omejitve zaradi idej, uporabljenih pri naslavljanju težav, strokovna in politična prepričanja pa pogosteje določajo oblikovanje politik kot relevantne raziskave. Spoznal sem, da so obstajale določene je-zikovne (terminološke) ovire med različnimi skupinami strokovnjakov pri oblikovanju poli-tik; nekateri so uporabljali pretežno pravni je-zik, drugi jezik prakse in tretji znanstveni jezik. Tako so pogosto obstajali tudi različni pogledi na časovne okvire - tempo dela oblikovalcev politik in praktikov ter znanstvenikov je raz-ličen. Oblikovalci politik običajno cenijo pra-vočasno in neposredno odzivno raziskovanje, znanstveniki pa cenijo delo s širšim razume-vanjem in se soočajo z daljšimi časovnimi za-miki pri objavljanju del, ki morajo na splošno odražati povezavo s teorijo. Spodbude med akterji oblikovanja politik se zelo razlikujejo; prispevek k znanosti je za raziskovalca ustre-zno znanstveno delo, ki mu omogoča izbolj-šanje njegovih kvalifikacij ter napredovanje v akademskem okolju, medtem ko je za druge

sodelujoče pomembnejše zbrati ustrezne informacije za spreminjanje ali ohranjanje politik in prakse. Ta mešanica spodbud se je zmanjšala, saj je veliko raziskav pokrilo nekaj najpomembnejših točk nacionalnega progra-ma (npr. situacijsko in socialno preprečevanje kriminalitete, policijsko dejavnost v skupnosti v demokratični družbi, problemsko usmerjeno policijsko dejavnost ipd.), ki na začetku ni imel zadostnih (empiričnih) raziskovalnih dokazov. Pomembno je tudi preseganje nacionalnih meja s testiranjem idej Organizacije združe-nih narodov (OZN) v okviru ciljev trajnostnega razvoja (SDG), ki predstavljajo usmeritve na globalni ravni.⁵

Od oblikovanja z dokazi podprtih politik do z dokazi podprte policijske dejavnosti

Na področju kriminologije je koncept z dokazi podprte policijske dejavnosti razvil Sherman (1998) in predpostavil okolje, v katerem poli-cisti skupaj s sodelavci ustvarjajo, pregle-dujejo in uporabljajo najboljše razpoložljive dokaze o obstoječih politikah in praksah. Ta postopek lahko prinese občutne izboljšave pri učinkovitosti policijskega dela, če je ustrezno podprt s stalnim sodelovanjem z raziskovalci in drugimi nepolicijskimi partnerji, ki delujejo kot deležniki v stalni skupni nalogi za promo-cijo javne varnosti. Do »najboljših razpoložljivih« dokazov pridemo z uporabo ustreznih raziskovalnih metod, raziskave pa morajo biti skrbno izvedene, strokovno pregledane in transparentne.

Kjer je le malo ali sploh ni raziskav, se kot »najboljši razpoložljivi« dokazi upoštevajo pregle-di literature in strokovni konsenz. Tovrstne pregledne raziskave se lahko uporabijo bodisi za a) doseganje boljšega razumevanja težave z opredelitvijo narave, obsega in možnih vzro-kov za težavo oziroma opazovanjem načina uvedbe spremembe bodisi za (b) ocenjevanje učinka policijskih dejavnosti s preverjanjem vpliva v določenem kontekstu ali ugotavljan-jem možnih posledic določene spremembe v okviru policijske dejavnosti. Z dokazi podprta policijska dejavnost ne zagotavlja enoznačnih odgovorov, ki bi jih policijski vodje in njihovi sodelavci lahko nekritično uporabili. Spodbuja

jih, da razmislijo o svojem delu, o tem, kako so »najboljši razpoložljivi« dokazi uporabni pri njihovem vsakdanjem delu ter da se učijo iz svojih uspehov in neuspehov pri uresniče-vanju idej, za katere menijo, da predstavljajo najboljše možne prakse.

Z dokazi podprta policijska dejavnost je pri-stop, ki ceni uporabo raziskav, znanosti, ocenjevanja in analiz za obveščanje v okviru sprejemanja odločitev znotraj policijskih or-ganizacij. Raziskave se lahko navezujejo na širok nabor policijskih dejavnosti in funkcij, od ocenjevanja specifičnih projektov policij-ske intervencije za obravnavanje kriminali-tete in povečanje dobrobiti do popolnih ocen upravljanja in vodenja policijskih sistemov.

Uporaba raziskovalnih dokazov za posredo-vanje informacij v okviru policijskih politik in prakse je vedno bolj pomembna, tako na stra-teški kot izvedbeni ravni. S strateškega vidika so z dokazi podprti pristopi ključnega pome-na v političnem, ekonomskem in socialnem smislu (Fyfe, 2017):

V političnem smislu so z dokazi podprti pris-topi danes osrednjega pomena za upravlja-nje, odgovornost in legitimnost policijske dejavnosti. Sherman (2011) je na svojem predavanju o »strokovnem policijskem delu in liberalni demokraciji« ob podelitvi Medalje Benjamina Franklina pojasnil, da je »policij-sko legitimnost mogoče vzpostaviti, ne zgolj na osnovi učinkovitosti v skladu z zakoni, temveč tudi na izkazanem policijskem obvla-dovanju kompleksnega znanja, pridobljenega z znanstvenimi metodami preskušanja in analiziranja«.

- *V ekonomskem smislu* je v kontekstu upa-danja virov razvijanje politike in prakse na trdni dokazni osnovi ključnega pomena za zagotovitev trajnosti policijskih storitev: »prepoznavanje učinkovitih in stroškovno ugodnih praks in politik je ključno, če si poli-cijska dejavnost želi zagotoviti legitimnost in varno naložbo v vse bolj negotovem svetu javnih storitev in omejenem proračunu«.

- *V socialnem smislu* so z dokazi podprti pris-topi ključnega pomena za razumevanje poli-cijske profesije: medtem ko sta »boj proti kriminaliteti« in »kazenski pregon« pred-stavljala razumevanje policijskega poklica v Veliki Britaniji in ZDA v 70. in 80. letih, je bilo od 90. let prejšnjega stoletja mogoče zaznati premik k razvijanju »nove« policij-ske poklicne dejavnosti, ki so jo zaznamovali večja odgovornost, večja osredotočenost na legitimnost ter razvoj z dokazi podprte pra-

⁵ Glede teh ciljev smo na Fakulteti za varnostne vede objavili ne-kaj del v mednarodnih publikacijah in vsebine vnesli v pedagoški in raziskovalni proces. Dober primer so dela o varnosti v mestih, migracijah, varovanju okolja, odzivanja na posamezne oblike kriminalitete, evropskega policijskega in tožilskega sodelovanja ter kakovostnega izobraževanja. Cilji trajnostnega razvoja do leta 2030 so predstavljeni na spletni strani: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>.

kse. Goldstein (1990) v analizi problemsko usmerjene policijske dejavnosti trdi, da je »ustvarjanje znanja, na katerem temelji dobra praksa in s katerim naj bi bili izvajalci seznanjeni, morda najpomembnejši element za doseganje pravega strokovnega statusa« (str. 46). Čeprav v preteklosti policija ni pripisovala veliko vrednosti visokošolskemu izobraževanju in znanstvenim raziskavam (Neyroud, 2009), je prizadevanje, da bi policijska dejavnost postala učinkovitejša pri spopadanju s kriminaliteto in da bi se povečala legitimnost, spodbudilo potrebne spremembe v odnosu med policijskimi organizacijami in raziskovalno skupnostjo. Neyroud ugotavlja, da so prisotni številni inovativni pristopi oblikovanja konstruktivnega in trajnostnega sodelovanja med raziskovalci in izvajalci policijske dejavnosti, katerih razvoj, od spoznavanja do dejanskega sodelovanja, je trajal tudi več desetletij.

Poleg teh strateških razlogov za spodbujanje z dokazi podprte prakse obstaja več operativnih prednosti za policijsko dejavnost. Te prednosti vključujejo:

- Prednosti uporabe strategij in taktik, ki zmanjšujejo pojav kriminalitete, povečujejo legitimnost in se dotikajo težav skupnosti: »Politike, ki so domnevno škodljive ali neučinkovite, bi lahko bile zavrnjene (ali vsaj kritično presojene), s čimer bi morebiti prihranili čas, denar, frustracije in obtoževanje organov kazenskega pregona«.
- Zahteva do policijskih organizacij po dostopu do njihovih informacij in podatkov za izvajanje vrednotenja in analize rezultatov. To lahko v zameno privede do izboljšav na področju vodenja, boljšega zbiranja in analiziranja podatkov ter izboljšav na področju informacijskih tehnologij.
- Potencialno povečanje zadovoljstva s policijskim delom v javnosti in pri policistih, ob zagotavljanju inovativnih in kreativnih načinov za spopadanje s težavami in preseganjem statusa quo.

Nekaj primerov raziskav, povezanih z razvojem policijske dejavnosti v Sloveniji

Na eni strani je bil vpliv slovenskih raziskovalcev v mednarodni kriminološki sferi relativno velik za razmeroma majhno državo z omejenimi raziskovalnimi viri. Na drugi strani pa so bili v razmerju do slovenske družbe nacionalni raziskovalni inštituti različno aktivno vključeni v sprejemanje policijskih reform ter doku-

mentiranje in raziskovanje razvoja policijske dejavnosti v državi. Pred približno desetimi leti sta Meško in Klemenčič (2007) predstavila poročilo o razvoju policijske dejavnosti v Sloveniji, pri čemer sta se osredotočila predvsem na razvoj legitimnosti v policiji in policijski dejavnosti po osamosvojitvi Slovenije.

V nadaljnjem besedilu razpravljam o raziskovalnih projektih, ki so pripomogli k izboljšanju kakovosti policijske dejavnosti v Sloveniji. Prav tako opisujem poskuse slovenske policije, da se usmeri proti ciljem, ki so tipični za večino policij v demokratičnih državah.

Viktimologija in policijska dejavnost

Projekt o žrtvah premoženjske kriminalitete (Meško, 2000; Umek in Meško, 1999) je bil eden prvih raziskovalnih projektov, ki so imeli za cilj zmanjšati sekundarno viktimizacijo žrtev (oškodovancev) kaznivih dejanj v policijskih postopkih. Rezultat tega projekta je bila objava knjižice »Ko postanem žrtev kaznivega dejanja« (Policija, n. d.). Ta se je uporabljala pri policijskih izobraževanjih in pri delu z oškodovanci kaznivih dejanj, ki prijavljajo kazniva dejanja. Oškodovanci lahko dobijo izvod informativne knjižice na policijski postaji, publikacija pa je na voljo tudi na spletni strani policije. Na področju »policijske viktimologije« smo na FVV kasneje izvedli projekt o zadovoljstvu oškodovancev premoženjske kriminalitete z delom policistov (Dvoršek, Maver & Meško, 2006), ki je preučeval, kako oškodovanci dojemajo prijaznost in pravičnost v postopkih, prijaznost policistov ter učinkovitost policijskih preiskav. Avtorji smo odkrili širok nabor razlogov za t. i. postopkovno pravičnost, od učinkovitosti preiskovanja kriminalitete (oškodovanci so dober vir informacij za preiskovanje primera in možnost preprečevanja viktimizacije v prihodnje), psihosocialnih razlogov (oškodovanci od policistov, ki se ukvarjajo z njihovim primerom, pričakujejo, da jim bodo pomagali ponovno vzpostaviti psihosocialno ravnovesje) do strateških razlogov (zadovoljstvo oškodovancev s preiskovalnimi postopki je lahko pomemben kazalnik učinkovitosti policijskega dela).

Relativno visoka ocena policijskega dela oškodovancev premoženjskih kaznivih dejanj se ujema z rezultati prejšnjih študij. K visoki oceni oškodovancev o strokovnosti policijskih postopkov ni pripomogla zgolj njihova pozitivna ocena strokovnega pristopa k preiskovanju krajev kaznivih dejanj in zbiranja relevantnih

informacij v času prijave kaznivega dejanja ter nadaljnje preiskave, temveč tudi postopkovna pravičnost policistov ob prvem stiku, občutek, da so jih policisti ustrezno obravnavali, da so bile informacije oškodovancev koristne za policijo, koristni nasveti policistov za samopomoč in zagotavljanje nadaljnjih informacij o poteku preiskave. Glede na navedeno je mogoče sklepati, da je nova strateška usmeritev policije pri obravnavi oškodovancev kaznivih dejanj prinesla določene rezultate in da je mogoče zaznati tudi drugačen pristop do oškodovancev kaznivih dejanj, kot je bil v preteklosti. Na ravni izvedbe je še zmeraj nekaj pomanjkljivosti glede komunikacijskih spretnosti in delu s specifičnimi skupinami ljudi, ki jih je mogoče odpraviti s preprostimi (obnovitvenimi) izobraževanjem na delovnem mestu. Petnajst let kasneje je Evropska mreža za preprečevanje kriminalitete (EUCPN, 2015) objavila priporočila o preprečevanju sekundarne viktimizacije za policije EU.

Analiza kriminalitete in policijska dejavnost

Na področju analize kriminala smo izvedli raziskavo o geografski porazdelitvi deviantnosti v Ljubljani (Meško, Dvoršek, Dobovšek, Umek in Bohinc, 2003), ki je služila lažjemu izvajanju *problemsko usmerjene policijske dejavnosti* v glavnem mestu Slovenije. Rezultati raziskave so bili predstavljeni Svetu za varnost Mestne občine Ljubljana in policijskim vodjem, ki uporabljajo GIS pri analizi kriminalitete. Policijski analitiki so bili usposobljeni za izvedbo analiz kriminala s programom ArcGIS. Kot rezultat odličnega sodelovanja z Rutgers University v ZDA so pozneje raziskovalci Inštituta za varstvoslovje prevedli delo z naslovom *Crime analysis for crime solvers in 60 small steps* (Priročnik za policijske (kriminalistične) analitike – v 60 korakih do rešitve problema) (2008) v slovenščino. Knjigo so prejele vse policijske enote in Policijska akademija. Naslednji korak je bila ustanovitev laboratorija za analizo kriminalitete na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru in vključitev analize kriminalitete v učni načrt dodiplomskih in

magistrskih študijskih programov varstvoslovja. Program ArcGIS so uporabljali tudi raziskovalci pri svojih raziskavah o analizah kriminalitete v Sloveniji, predvsem v okviru dela programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih (2015–2018). Rezultate raziskovanja so raziskovalci večkrat predstavili predstavnikom generalne policijske uprave in vodjem policijskih enot.

Policijsko delo v lokalnih skupnostih in soseskah

Policijska dejavnost v skupnosti in druge nove oblike policijske dejavnosti se preučujejo od konca 90. let prejšnjega stoletja (Meško in Lobnikar, 2018). Policijsko delo v skupnosti je bilo na začetku predstavljeno kot čudežno zdravilo za številne družbene in varnostne probleme. Kasneje se je pokazalo, da prenos modelov iz drugih okolij ni idealen, zato se je

počasi izoblikoval model, značilen predvsem za slovensko okolje, ki vsebuje stare ideje iz družbenonadzorstvenih praks pred letom 1991 in prilagajanje novim razmeram. Pomemben del policijske dejavnosti v skupnosti je sklepanje partnerstev na področju varnosti (tj. lokalni sveti za varnost). Prvo ocenjevanje vloge teh svetov je bilo izvedeno leta 2004 (Meško in Lobnikar, 2005). Meško in Lobnikar (2005) sta izvedla raziskavo, ki se osredotoča na delovanje lokalnih svetov za varnost v Sloveniji. Ugotovitve so pokazale, da pri reševanju lokalnih varnostnih vprašanj prevladujejo začasna partnerstva, v katerem policija predstavlja najbolj aktivnega udeleženca glede na odgovore več kot 50 % vprašanih. Več kot 80 % vprašanih je menilo, da policija dobro opravlja svoje naloge in da bi morala občinska uprava tesneje sodelovati pri reševanju lokalnih varnostnih težav in preprečevanju kriminalitete. Glede na odgovore vprašanih nosi policija največjo odgovornost za obvladovanje lokalne kriminalitete in varnostne težave, sledijo pa občinska uprava, posamezniki, šole, socialne službe in družine. Kasneje je sledila raziskava o občutkih ogroženosti in vlogi policije v lokalnih skupnostih (2010–2012), ki je bila izhodišče za novo strategijo policijskega dela v skupnosti v Sloveniji (Policija, 2013). Ta poudarja vlogo policije na vseh področjih njenega delovanja in policijsko delo v skupnostih skozi prizmo policijske dejavnosti v demokratičnih družbah.

Raziskava v 24 občinah in policijskih postajah v Sloveniji (2015–2018) je bila nadaljevanje preverjanja razvoja policijske dejavnosti v Sloveniji in vloge občin ter drugih deležnikov s področja varnosti v lokalnih skupnostih. Organizacija štirih nacionalnih konferenc se je pokazala kot uspešen prenos ugotovitev raziskovalnih rezultatov praktikom in povratne informacije raziskovalcem. Nadaljevanje raziskovalnega dela na tem področju se kaže z novimi projekti s področja sodobne policijske dejavnosti v perspektivi »pluralne policijske dejavnosti« (CRP, 2018–2020) in nadaljevanju dela programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih (2019–2024), kjer bo raziskovanje osredotočeno predvsem na preučevanje ruralnih okolij, saj je bilo raziskovanje varnosti in formalnih družbenonadzorstvenih praks v preteklosti tipično za urbana okolja. Podpora slovenske policije pri raziskovanju varnosti v lokalnih okoljih in drugih projektih v obdobju po letu 2008 je na zavidljivi ravni.

Zaupanje in legitimnost

Legitimnost je bila poudarjena v raziskavah o z dokazi podprti policijski dejavnosti, in je ob legalnosti ključna paradigma sodobnega izvajanja policijske dejavnosti. Projekt o legitimnosti policijske dejavnosti, kazenskega pravosodja in izvajanja kazenskih sankcij je bil izveden v Sloveniji med letoma 2013 in 2016, ugotovitve pa potrjujejo pomembnost dožemanja legitimnosti policije pri javnosti kot tudi legitimnosti policistov samih (v smislu strokovne samopodobe in samozavesti). Ne gre zgolj za postopkovno pravičnost (npr. prijaznost, vljudnost, pripravljenost poslušati), ljudje pričakujejo tudi, da je policija učinkovita pri opravljanju svojega dela. Poleg tega smo raziskovanje razširili v evropsko okolje in izdali knjigo z naslovom *Trust and Legitimacy in Criminal Justice* (2015), kjer ugotavljamo, da je pojmovanje policijske dejavnosti v Sloveniji podobno kot v večini drugih evropskih držav, pri čemer je pomembno dožemanje policijske dejavnosti pri javnostih in razumevanje poslanstva na področju zagotavljanja varnosti v razmerah, ki zanje niso najbolj ugodne. Kljub dokaj visoki podpori javnosti policisti sami o sebi in svoji organizaciji nimajo tako dobrega mnenja kot zunanji opazovalci in javnosti manj zaupajo kot ta njim. Poleg tega je vidik t. i. samozaznave legitimnosti pri policistih pomemben vidik opravljanja nalog na področju zagotavljanja javne varnosti. Gre za morebitne konflikte med njihovimi osebnimi vrednotami, moralo in zahtevami, povezanimi z njihovim poklicem. Pomembni so tudi socialna podpora v organizaciji, odnos predstojnikov do policistov in njihova strokovna podpora, odnosi s sodelavci, sprejetost policistov v okoljih, kjer opravljajo svoje delo, in ne nazadnje so pomembni tudi njihove plače, s katerimi pa večina ni zadovoljna.

Sklepne misli

Pregled razvoja na področju oblikovanja politik in policijske dejavnosti v zadnjih dveh desetletjih pokaže, da se bolj nagibamo h generiranju in zbiranju dokazov ter da je vedno več politik, ki se opirajo na raziskave. Kljub raziskovalnim prizadevanjem ni vedno mogoče imeti na voljo dovolj konkretnih dokazov, saj je družba dinamična, raziskovanje pa še vedno zamuja glede na želje oblikovalcev politik. Ključna vloga visokošolskih ustanov, na katerih poteka raziskovanje poleg obsežnega pedagoškega dela, je poučevanje mladih ljudi, strokovnjakov za prihodnost. Na Fakulteti za varnostne vede

se glede razvoja in predstavljanja raziskovalne dejavnosti ponašamo s številnimi nacionalnimi in mednarodnimi konferencami.

Bienalna konferenca o policijski dejavnosti v Srednji in Vzhodni Evropi, ki smo jo na Fakulteti za varnostne vede začeli izvajati leta 1996 in številni udeleženci, ki so predstavljali svoja dela in sodelovali v razpravah (vključno z oblikovalci politik in izvajalci), so prispevali k razvoju znanja o policijski dejavnosti in družbenem nadzoru v regiji in širše.⁶ Prizadevanja raziskovalcev Inštituta za varstvoslovje na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru so obrodila številne raziskave, objavljene v mednarodnih in domačih strokovnih revijah. Te objave so pomembno vplivale ne samo na razvoj vsebin pri izvedbi predavanj na fakulteti, temveč tudi na večje spoštovanje in priznavanje raziskovalcev Inštituta v javnih, političnih in strokovnih razpravah. Fokus slovenskih raziskovalcev je v tem smislu sledil razvojnemu trendom v Evropi. Po vstopu v EU so se ti napredki utrdili na podlagi vključitve slovenskih raziskovalcev v evropske in mednarodne raziskovalne skupine.

Poleg tega so bile raziskave in publikacije Inštituta za varstvoslovje v zadnjem desetletju internacionalizirane s pomočjo posebne izdaje revije *Policing – An International Journal of Police Strategies and Management* o policijski dejavnosti v Jugovzhodni Evropi (2009) in objave monografij *Handbook on Policing in Central and Eastern Europe* (ur. Meško, Fields, Lobnikar in Sotlar, 2013) ter *Trust and Legitimacy in Criminal Justice: European Perspectives* (ur. Meško in Tankebe, 2015).

Raziskave so podkrepile reforme policije v Sloveniji (Meško in Lobnikar, 2018), tako v vlogi aktivnih udeležencev pri oblikovanju politik kot tudi neodvisnih »opazovalcev«, ki preučujejo spremembe v policijski dejavnosti, zlasti z vidika javnega mnenja in stališč policije. Po sprejetju nove strategije policijskega dela v skupnosti leta 2013 (Policija, n. d.) so Lobnikar, Prisljan in Modic (2016) predstavili nov model za ocenjevanje policijskega dela v skupnosti, ki je potrdil ugotovitve prejšnjih raziskav v povezavi s prizadevanji za razvoj policijske dejavnosti v skupnosti v Sloveniji (Modic, Sotlar in Meško, 2012). V širšem smislu kriminoloških raziskav, ki se uporabljajo na področju oblikovanja politik, so slovenske kriminološke, kazenskopravne in varnostne

študije zagotovile številne študije v državi, ki v primerjavi z državami Zahodne Evrope v raziskave vlaga občutno manj.

Vključenost raziskovalcev in izvajalcev policijske dejavnosti v aktivnosti Združenih narodov, institucij EU, Sveta Evrope, Evropske policijske akademije (CEPOL), Evropske agencije za operativno sodelovanje na zunanjih mejah EU (FRONTEX), Ženevskega centra za demokratični nadzor nad oboroženimi silami (DCAF), Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) in drugih mednarodnih institucij je pripomogla k dohitevanju bolj razvitih držav, kjer sta oblikovanje z dokazi podprtih politik in z dokazi podprta policijska dejavnost že dalj časa postavljena ideala.

Kaj je mogoče storiti za izboljšanje ne dovolj razvitega odnosa med raziskovalci, oblikovalci politik in izvajalci? Z vidika raziskovalcev je ključnega pomena zagotavljanje zadovoljivega števila raziskav, ki jih je mogoče uporabiti v postopku oblikovanja politik. Prav tako bi rad poudaril pomembnost zaupanja in pripravljenosti na dialog v postopku »omejene racionalnosti«. Oblikovalci politik morajo upoštevati konkurenčne in pogosto kontroverzne poglede, za izvajalce pa bi bilo koristno, da bi izboljšali svoje razumevanje in kritično branje vedno bolj kakovostnih raziskovalnih študij (Shults, 2017).

V procesih sodelovanja, ki vključujejo več »jezikov« raziskovalcev, izvajalcev in oblikovalcev politik, je pomembno, da ne pozabimo osnovnih načel pravne države, človekovih pravic in spoštovanja človekovega dostojanstva. Graboskyjevi (1996) »potujoči pridigarji« (ljudje vrednot), kritiki (nejeverni Tomaži in večni nasprotniki) in analitiki (domnevno racionalni) se pojavljajo v postopkih oblikovanja politik in pri izvajanju politik obvladovanja ter preprečevanja kriminalitete, pri čemer vsi trije (včasih kot ena oseba) prispevajo k produktivnejšemu procesu razumevanja in ustreznemu odzivu na kriminaliteto in druge družbeno nezaželene oblike obnašanja.

Poleg tega menim, da je zdaj pravi čas za novo splošno miselnost med policijskimi vodji, saj imajo ti nadzor nad izvajanjem nadzorstvenih politik in strategij. Čas je primeren za policijske vodje, ki so bolj usmerjeni k reševanju problemov kot osredotočeni na vzdrževanje strukture, so sposobni oblikovati in vzdrževati koalicije več organizacij (diplomacija in vztrajnost), so sposobni deliti odgovornost, nadzor in zasluge (vodstvene sposobnosti) in

so pripravljeni sodelovati z različnimi okolji, tudi z znanstvenim. Policijski vodje morajo biti racionalni pri sprejemanju odločitev, imeti dober čut za medosebne odnose, biti usmerjeni k človeku (manj avtoritativni, pripravljeni poslušati in slišati, ne zgolj predajati ukazov), biti osredotočeni na cilje institucije in ne birokratski. Predvsem pa morajo skrbeti za zakonitost in legitimnost policijske dejavnosti in krmariti med čermi različnih prioritet politike policijske dejavnosti in pritiskov javnosti.

Varnost prebivalcev je bila in ostaja zelo aktualna tema v sodobnih družbah. Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru je od 25. do 27. septembra 2018 v Ljubljani organizirala že dvanajsto bienalno konferenco Criminal Justice and Security in Central and Eastern Europe. Znanstveno srečanje je imelo delovni naslov From Common Sense to Evidence-based Policy-making, na njej pa se je s svojimi prispevki predstavilo več kot 130 slovenskih in tujih raziskovalcev in praktikov s področja zagotavljanja varnosti iz 16 držav. Konferenca je tradicionalno mesto srečevanja raziskovalcev varnostnih pojavov iz območja Srednje in Vzhodne Evrope. Tudi tokrat je organizatorjem uspelo k sodelovanju pritegniti najboljše varnostne strokovnjake z regije, kar konferenco uvršča med najpomembnejše regionalne dogodke s področja varnostne dejavnosti.

Teme so bile raznolike, predvsem pa zelo aktualne: od poudarjanja nujnosti na znanju utemeljenih aktivnosti državnih in mednarodnih deležnikov za zagotavljanje varnosti prebivalcev, analizi sprememb pri krepitvi nadzornih mehanizmov v zadnjem desetletju, nujnosti regionalnega sodelovanja za preprečevanje aktualnih ogrožanj na območju Zahodnega Balkana, do aktualnosti odvzema premoženja nezakonitega izvora. Vse razprave, ki so bile predstavljene na konferenci, so objavljene v recenziranem zborniku. Ker je Fakulteta za varnostne vede zavezana krepitvi na znanju utemeljenih pristopov zagotavljanja varnosti, so vsi prispevki prosto dostopni tudi na spletni povezavi Univerzitetne založbe Univerze v Mariboru (<http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/352>)

Konferenco je programsko vodil prof. dr. Gorazd Meško, za njeno organizacijo pa je bil odgovoren izr. prof. dr. Branko Lobnikar.

⁶ Predstavitev vodilnih tem konferenc od leta 1996 do leta 2018 je na voljo na spletnem naslovu: <https://www.fvv.um.si/conf2018/about.html>

RADOVEDNOST JE AVTOCESTA DO ZNANJA!

Sedem let MUF-a, prve univerze za otroke v Sloveniji

IZR. PROF. DR. ALJA LIPAVIC OŠTIR

MUF, Mini univerza za otroke Filozofske fakultete Univerze v Mariboru, izvaja svoje programe od študijskega leta 2012/2013. Letos smo sedmo leto prisotni v Mariboru in širše. To je gotovo priložnost, da razmislimo o našem delu z osnovnošolci, ki obiskujejo MUF. In tudi, da odgovorimo na vprašanje ali je naše sedmo leto delovanja bakrena poroka, ki naj jo veselo praznujemo ali pa je bolj podobno zloglasnemu sedmemu letu zakona.

Univerze za otroke poznamo sicer šele nekaj desetletij, so se pa izredno hitro razširile in danes jih najdemo v vseh večjih evropskih državah in še kje drugje. Zanimanje za univerze za otroke, števila programov, vpisanih otrok in odmevnost kažejo v vseh državah izjemno pozitiven trend. V osnovi je njihova naloga, da spodbujajo zanimanje za različna področja znanosti, da znanost približujejo osnovnošolskim otrokom in s tem univerze na poseben, nov način povezujejo z okoljem. Običajna izvedba programov otroških univerz so predavanja, seminarji, delavnice, najdejo se pa tudi druge oblike. Univerze se

trudijo, da bi s svojimi programi pokrile velik del znanstvenih področij, obenem pa tudi, da bi teme ponujale na otrokom zanimiv način. Naslovi predavanj imajo pogosto obliko vprašanj, da pritegnejo pozornost otrok. Univerze vidijo v programih za otroke tudi priložnost ugotoviti, kaj otroke zares zanima, saj izvedbe programov dajejo možnost, da »naša zanimanja primerjamo s pričakovanji otrok. Pri tem je pomembno, da tudi učenci univerzo doživijo kot odprto ustanovo, s katero lahko komunicirajo« (Eberhard Schleich, rektor Univerze v Tübingenu, Nemčija).

Konceptom univerz za otroke po svetu smo z ustanovitvijo MUF-a sledili tudi na Univerzi Maribor. Odločili smo se za letošnje programe predavanj, ki smo jim v letu 2017 dodali še celodnevne poletne delavnice. Ko smo v letu 2012 začeli z izvedbo programa za učence in učenke od tretjega do šestega razreda osnovne šole, smo želeli ob samem programu razvijati tudi prepoznavnost MUF-a. Zanj

smo izbrali maskoto (bober Mufko), ki jo je narisal ilustrator Zvonko Čoh ter dodali pesem o bobru Mufku, za katero je besedilo napisal pesnik Borut Gombač, uglasbila in zapele pa jo je Maja Pihler-Bilbi. V Mariboru smo iskali sponzorje, saj smo od začetka vedeli, da želimo trud naših predavateljev poplačati s honorarjem, obenem pa nismo želeli določiti visokih šolnin. Sponzorjev je bilo v teh letih kar nekaj, izpostavljamo dva: Radio City, ki nas že vsa leta sponzorira z brezplačnimi reklamami v začetku septembra in Tamstan, ki financira zvezke ali LEGI-je. Prav slednji igrajo posebno vlogo, saj otroci v njih zbirajo podpise predavateljev. In to nalogo seveda razumejo zelo odgovorno in resno. Ob vseh promocijskih aktivnostih smo iz besedila pesmi o bobru Mufku izbrali tudi naš slogan o radovednosti (Radovednost je avtocesta do znanja!). Prepričani smo, da nam naš slogan zavida marsikatera druga univerza za otroke, saj poudarja komponento, ki je ključna

za naše programe. Otroci morajo namreč v osnovni šoli dobiti kar največ odgovorov na svoja vprašanja, saj svet okrog sebe opazuje z odprtimi očmi in se sprašujejo o vsem. Seveda osnovna šola vseh odgovorov ne more podati, enosmerna komunikacija ob gledanju televizije ali prispevkov na spletu pa tudi ne more nadomestiti komunikacije, ki nastane med predavateljmi in mini študentkami in mini študenti. Prav ta komunikacija in delo predavateljev so ključ do uspeha univerze za otroke.

Naši predavatelji prihajajo z različnih fakultet UM in veliko pozornosti posvečajo temu, kako pripraviti predavanje za osnovnošolce, v katerih morajo na način, primeren za otroke, spregovoriti o resni znanstveni temi („na to predavanje sem se pripravljaj veliko bolj intenzivno kot na kakšno drugo“). Otroci pokažejo, kaj jim je všeč in na samih predavanjih postavljajo izjemno veliko vprašanj. Predavanja trajajo okrog 45 minut, vendar

se običajno zaradi radovednosti otrok podaljšajo. Predavatelji, sploh tisti izkušeni, na začetku predavanja določijo pravila, kdaj se bo spraševalo in komentiralo. Če tega ne bi storili, se bi sprožil plaz vprašanj in komentarjev, ki bi ga s težavo obvladali. Seveda so nekatere teme predavanj na prvi pogled bolj zanimive kot druge. Tako otroke na programu MUF 1 (3.-6. razred OŠ) zelo pritegnejo astronomija, biologija in medicina, otroke na programu MUF 2 (7.-9. razred OŠ) pa fizika, sociologija, psihologija. Toda to je samo pavšalna ocena. V bistvu je tako, da odlični predavatelj oz. odlična predavateljica pritegne otroke predvsem zaradi svojega načina priprave predavanja in njegove izvedbe. Tako so med najbolj udarnimi predavanji tudi tista s področja filozofije, sociologije, pedagogike, tehnike ali biokemije. Predavatelji in predavateljice se izjemno angažirajo pri pripravi in izvedbi („že dolgo se nisem tako spotila kot med predavanjem na MUF-u“) in ve-

čina se jih na MUF vrača, četudi so prvič pred polno predavalnico otrok imeli cmok v grlu in so mogoče celo dvomili vase. Priznati je treba, da predavati otrokom res ni lahko, saj ti tudi kar hitro pokažejo, če se dolgočasijo ali če jih kaj vznemiri. Jasno in glasno povedo, kaj pričakujejo od naslova oz. od predavatelja („jaz bi rad povedal, da če bomo nadaljevali s takim tempom, danes ne bomo prišli do odgovora na vprašanje, ki je v naslovu“, mini študent iz petega razreda OŠ).

Programi MUF-a so tržna dejavnost, kar pomeni, da moramo tudi z naslovi predavanj pritegniti otroke in starše. Trudimo se, da naslovi vzbujajo radovednost (Ali lahko zgradimo nebotačnik do neba? / Zakaj lovec, ki ubije volka, ne gre v zapor? / Zakaj psi smrdijo, ko so mokri? / V mojem telesu so beljakovine. Ali to pomeni, da sem kokoš? / Je ena tona res težka eno tono? / Zakaj so rastline večje frajerke kot živali? / Ali imata Harry Potter in Draco Malfoy prijatelje?) pa tudi, da so ko-

mični (Kako iz fižola nastane prdec? / So za moje ocene krive zvezde ali učiteljij?). Marsikateri starš nam pove, ko pripelje otroka na MUF ali pa ko pride na zaključno prireditev konec maja, kako tudi njega pritegnejo naslovi predavanj. Zato že nekaj let eno od predavanj ponovimo tudi za starše. Tudi ta predavanja so odlično obiskana in odziv staršev je pozitiven („s tem predavanjem ste naredili več za osveščanje o škodljivosti sladkorja kot vsa osnovna šola“) in kaže tudi na odgovornost, ki jo prevzemajo predavatelji na MUF-u ter tudi MUF tim, ki univerzo za otroke vodi.

Ta odgovornost obsega različna področja delovanja univerze za otroke in se neposredno navezuje na promocijo Univerze v Mariboru ter njeno povezanost z okoljem, kar je osnovno poslanstvo Centra za vseživljenjsko izobraževanje Filozofske fakultete UM, v okviru katerega MUF deluje. Rezultat tega so tudi pred dvema letoma uvedene poletne delavnice na MUF-u, posvečene aktiviranju čutov (2017) in ustvarjalnosti v znanosti (2018). Delavnice potekajo konec avgusta in otroci gostujejo na različnih fakultetah UM ter v Botaničnem vrtu. Vse ustanove prijazno in na široko odprejo svoja vrata, saj se zavedajo, da pozitivne podobe UM ne oblikujemo med informativnimi dnevi in obiski maturantov, am-

pak jo postopoma gradimo skozi vsa leta do mature. Otroci, ki se udeležujejo delavnic ali pa celoletnih programov MUF-a, tako počasi in na prijeten način izgrajujejo svojo izjemno pozitivno sliko o Univerzi v Mariboru. Čez dve leti se bo na univerze vpisovala prva generacija MUF-ovih mini študentk in mini študentov in prepričani smo, da se bo marsikdo od njih našel v predavalnicah Univerze v Mariboru.

Seveda pa s programi MUF-a ne dosežemo samo osnovnošolcev, ampak tudi njihove starše in druge v družini. S tem povezujemo aktivnosti na različnih segmentih vseživljenjskega izobraževanja, ki jih realiziramo v drugih programih (ZUF, Fokus, programi profesionalnega usposabljanja) in nagovarjamo različne ciljne skupine.

MUF vodi tim, ki prihaja z naslednjih fakultet: Filozofska fakulteta UM, Pedagoška fakulteta UM in Fakulteta za naravoslovje in matematiko UM. Ko smo začeli z izvajanjem programov, smo ob prvem navdušenju, ki ga je predvsem pogojeval odličen vpis, razvijali različne ideje, ki smo jih v naslednjih letih preizkušali. Med njimi so bili: neposreden prenos predavanja za odrasle v sosednjo predavalnico, medgeneracijske delavnice, ki so jih obiskovale babice ali dedki in mini študentke oz. študenti ter se učili eden od dru-

gega, stalna sodelovanja z osnovnimi šolami, ki so na MUF vozile otroke z odločbami za nadarjene, MUF mobilna enota, ki je ponujala program v različnih mestih.

V MUF timu verjamo, da smo nekakšen poligon za preizkušanje idej in razvijanje lastne kreativnosti – četudi katero od idej pokopljemo, ker ugotovimo, da ni uspešna. Nič hudega, saj uspešne ideje razvijamo naprej. Primer tega so poletne delavnice, ki jih ponujamo že drugo leto in jih bomo še naslednja leta.

Z MUF-om smo v Sloveniji zakorakali na popolnoma nov in nepoznan segment vseživljenjskega izobraževanja in pri našem delovanju moramo biti prilagodljivi in se moramo znati hitro spreminjati. In to je naša prednost, obenem pa tudi naša past. S sedemletnimi izkušnjami to znamo že veliko bolje. Zato bomo letos maja veselo praznovali zaključeno sedmo leto na MUF-u! Že zdaj vabimo zaposlene na UM, da pridejo na Koroško 160 in z mini študentkami oz. mini študenti ter njihovimi starši uživajo v znanosti v živo!

Več na: <http://muf.ff.um.si>

MUF – osebna izkaznica

Delovanje: od 2012

Število vpisanih otrok: od rekordnih 140 na MUF 1 do okrog 60 na posamezni program v zadnjih letih

Kraji izvajanja: Maribor, v prejšnjih letih tudi Ljubljana, Rogaška Slatina in Ptuj

Število predavanj: 98

Ciljne skupine: osnovnošolci od 3.-9. razreda

MUF tim: izr. prof. dr. Alja Lipavac Oštir, doc. dr. Simona Pulko, izr. prof. dr. Alenka Lipovec, izr. prof. dr. Saša Jazbec, doc. dr. Andrej Naterer, izr. prof. dr. Robert Repnik, Urška Martinc in Tanja Grosman.

Mednarodna povezava: članstvo v mednarodni zvezi univerz za otroke (EUCU.NET)

IMAGE, IDENTITETA IN UGLED UNIVERZE: KJE ZAČETI?

➤ PROF. DR. MARKO FERJAN

1. del

UVOD

Velikokrat sem se spraševal, ali so nekateri sodelujoči na tem sestanku res akademiki ali pa se je nekaj tam prisotnih morda zmotilo in so v resnici želeli iti nekam drugam. Po njihovi obleki in obutvi sem sklepal, da so bili morda namenjeni v bazen na poletno kopanje ali morda v gozd sprehajati hišnega ljubljence, na univerzi pa so se ustavili zgolj slučajno. Ta vtis so dopolnjevale vsebine nekaterih razprav. Pomislil sem, da bi bilo najbrž dobro celotno akademsko javnost spomniti na to, da so stavbe univerz povsod po svetu običajno zelo lepe in impozantne. Od vseh zaposlenih na univerzi pa bi človek vendarle pričakoval, da se zavedajo, kakšna je identiteta univerze, kakšne so primerne manire, vsak zaposleni na univerzi pa bi se moral zavedati, da je s svojim videzom in obnašanjem ambasador univerze.

ZAZNAVANJE

Dobre manire pri obnašanju in dober stil pri oblačenju sta bila vedno cenjena. V 18. stoletju so si zato Francozi izmislili bonton. Beseda „bonton“ je pomenila, da ima nekdo dober ton, dober videz oziroma, da je na dobrem glasu. Bonton se je prvotno nanašal zgolj na oblačenje in na manire posameznikov na družabnih dogodkih takratne elite. Kasneje se je razvil poslovni bonton. Namen uporabe poslovnega bontona je skrb za dober „image“ organizacij, za pozitivno podobo organizacij v okolju. Uporaba bontona omogoča, da organizacija ali posameznik nimata zadrege v nobeni situaciji. Vsebinska bontona se nanaša na vse tisto, kar je objekt neposredne, največkrat vizualne zaznave. Zato si je najprej treba ogledati fenomen zaznavanja.

Človeško telo s svojimi čutili vsako minuto zazna okoli 10.000 zaznav. Oko spremeni svoj položaj vsakih 150–200ms. Torej se v očesu vsak dan pojavi 216.000 vizualnih zaznav. Približno toliko je tudi zaznav sluha in vonja. Več je le zaznav gibanja sistema mišic. Fizikalno gledano dražljaji iz fizičnega okolja najprej dosežejo čutila. Zaznane dražljaje čutila pretvorijo v signale živčnemu sistemu, signali pa se prek živčevja prenesejo v možgane. Živčevje in možgani seveda ne morejo obdelati vse te množice signalov, zato pride do izločanja. Del signalov iz okolja izločijo že sama čutila, del takoj izloči živčni sistem, del pa jih izločijo možgani. Kaj bo izločeno, odloči telo samo. Ko zaznani signali pridejo v možgane, pride do percepcije in kognicije, lahko tudi do emocij. Zaznava je lahko tudi spodbuda (»stimulus«) za človekov odziv (»response«).

Percepcija iz medicinskega stališča pomeni zavestno duševno registracijo zaznanih senzoričnih dražljajev kot rezultat stimulacije čutil. Iz stališča psihologov je percepcija dodeljevanje »nalepk« na zaznan dohodni signal. Bistvo percepcije je torej človekova subjektivna interpretacija tistega, kar iz fizičnega sveta zazna s čutili. Je miselna vizualizacija v obliki »mentalne slike.«

Kognicija je **proces spoznavanja** na osnovi zaznav dražljajev iz fizičnega sveta in interakcij posameznika s socialnim okoljem. Pogoja za nastanek kognicije sta dva: poleg zaznave ali vsaj obstoja dražljaja iz fizičnega sveta je potreben tudi obstoj socialnih interakcij s soljudmi. Kognicija je torej mentalni proces »dodeljevanja nalepk« na osnovi zaznav iz fizičnega okolja in hkratnih interakcijah s socialnim okoljem.

Pri članih istega socialnega okolja, ki daljši čas preživijo v istem okolju, pogosto lahko opazimo enak način dojemanja zaznav; lahko pride do **kolektivne kognicije**. Kolektivna kognicija pomeni »**prepis**« **spoznanj in stališč med člani skupine**. V procesu komuniciranja med člani skupine pri tem nastanejo tudi »**socialne sheme**«. **Socialne sheme** nastanejo in delujejo na principielno enak način kot izkušnje. Vir zaznav v procesu nastajanja socialnih shem ni nek zaznan dogodek v fizičnem okolju, pač pa vir zaznave predstavlja informacija iz socialnega okolja od nekoga, ki ga ima prejemnik za zanes-

ljivega, verodostojnega, zaupanja vrednega, ipd. Komuniciranje med ljudmi ni zgolj mehanistični prenos vsebine. Ima tudi odnosno dimenzijo. Odnosna dimenzija komuniciranja se navzven manifestira v odzivih delovanja človeškega telesa, ki so posledica zaznav in v ravnanjih posameznikov in skupin. Odzivi človeškega telesa na zaznave so tudi **emocije** oziroma **čustva** in **razpoloženja**. En del čustev so misli (kot je npr. misel strahu ob nenadnem puku). Misli so mentalni odziv na zaznane dražljaje. Odziv na zaznave, pa ni samo miselni, pač pa povzroči še druge odzive in spremembe v človekovem telesu. Iz vsakdanjega življenja poznamo odziv obraznih mišic (npr. smeh), spremembo frekvence utripa srca, idr. Nastanek čustev je posledica bioloških zakonitosti, vendar se je človekovo čustvovanje skozi zgodovino zelo spreminjalo. Pojavljale so se povsem nove zaznave, ki so pomenile nove razloge za pojav čustev. Skozi zgodovino so se torej spreminjali vzroki, ki čustva povzročijo, sam biološki mehanizem nastanka čustev pa se ni spreminjal. Na osnovi tega spoznanja je v zadnjih desetletjih nastala »industrija čustev«, ki ljudem preko kanalov komuniciranja pošilja »simbole«, ki predstavljajo spodbude za pojav čustev.

Behaviorizem kot znanstvena disciplina se ukvarja s preučevanjem vplivov dejavnikov iz okolja na človekovo obnašanje. **Behaviorizem** je po teoriji S-R (»stimulus-response«) človekov odziv na zaznane dražljaje. Človekovo obnašanje pa ni odvisno zgolj od zaznav iz fizičnega in socialnega okolja, pač pa tudi od notranjih predstav posameznika, vplivov genov, preteklih izkušenj in drugih dejavnikov. Ljudje se ne moremo odločati zgolj na podlagi svojih notranjih predstav, niti ne zgolj na podlagi zaznav iz zunanjega sveta. Če bi funkcionirali na tak način, bi v posameznih življenjskih situacijah lahko prišli v nemogoč in celo v življenjsko nevaren položaj. Zato se odločamo na podlagi hkratnega vpliva notranjih in zunanjih dejavnikov.

KAKO UNIVERZITETNO SFERO ZAZNAVA OKOLJE?

Ljudje že od prazgodovine živimo v skupnostih in univerzo bi lahko dojemali zgolj kot eno od oblik človeške skupnosti. Vendar univerza pač

ni karkoli. Univerza obstaja že več kot 800 let in je ena od ustanov z najdaljšo tradicijo. Univerze so v zgodovini človeštva imele posebno vlogo. Brez univerze Evropa skozi stoletja ne bi bila tako dominantna, kot je bila, ne bi bilo humanizma, ne renesanse, ne bi bilo takšnega razvoja umetnosti, znanosti, tehnologije in tehnike. Univerza je zato skozi vso zgodovino bila in je še vedno predmet zanimanja številnih subjektov: zaposlenih na univerzi, študentov, njihovih staršev, poslovnih partnerjev, politike in splošne javnosti. Že od samih začetkov delovanja je bila univerza tako pomembna, da je delovanje univerz v času njenega nastajanja uredil sam papež.

Vsi, ki delovanje univerze opazujejo, v zvezi z univerzo ne zaznavajo zgolj tistega, kar si zaposleni na univerzi želimo, pač pa vse tisto, kar univerza v resnici je. Zaznavajo torej identiteto univerze, identiteta pa je vse tisto, kar je v okvirih organizacije lahko predmet zaznave. Vsakokratno vodstvo univerze seveda zasnuje zeleno identiteto, toda dejanska identiteta se v vsaki organizaciji razlikuje od tistega, kar naj bi bilo.

V 13. stoletju je bila s papeško bilo *ius ubique* univerzam podeljena pravica izvajati »*studia generalia*« ali pa »*studia particolare*«. *Studia generalia* pomeni, da gre za popolno univerzo, ki ima vsa študijska področja. Že pred stoletji so ljudje spoznali, da ima univerza lahko tudi regionalno poslanstvo. Zato so formirali tudi univerze, ki niso izvajale vseh študij, pač pa le nekatera, za določeno regijo pomemb-

na področja znanosti. Take univerze so imele prav tako dovoljenje za delo, bile so prav tako eminentne, imenovali pa so jih »*studia particolare*«. Okoliščina ali je univerza popolna ali nepopolna je seveda pomemben del identitete vsake univerze. Ne glede na to, ima vsaka univerza univerzalno poslanstvo, ki se v vseh stoletjih ni bistveno spremenilo. Poslanstvo univerze je, da prispeva k razvoju okolja, s tem da razvija novo znanje in skrbi za njegovo prenašanje iz roda v rod.

Univerza ima pri izvajanju svojega poslanstva skozi vso zgodovino že sama po sebi več identitet. Ta pojav je star toliko, kot je stara univerza. Razlogi za to so objektivni in tudi subjektivni. Glavni objektivni razlogi za obstoj več identitet univerze tičijo v temeljnih principih delovanja univerze, ki so: pluralizem, dinamika in kompleksnost. **Pluralizem** po eni strani pomeni obstoj več enako pomembnih mnenj o neki zadevi, po drugi strani pa obstoj več enako pomembnih sestavin univerze. Univerze, ki so imele dovoljenje *studia generalia*, so sprva imele tri študijska področja: teologijo, pravo in medicino, nekaj kasneje pa več: teologijo, pravo, medicino, jezikoslovje, dialektiko, aritmetiko, geometrijo in glasbo. Študijska področja so bila vsaj v principu enako pomembna. Današnje Univerzo v Mariboru sestavlja 17 fakultet, ki so vse enako pomembne. Ker fakultete delujejo na različnih lokacijah, bi za univerzo tudi vse lokacije morale biti enako pomembne. Če temu ne bi bilo tako, se nekateri deli počutijo socialno izključeni, kar pomeni, da so porušeni temeljni principi delo-

vanja univerz. **Dinamika** pomeni, da se skozi čas spreminjajo prioritete in vrednote. **Kompleksnost** pa pomeni, da so skozi čas različne interesne skupine v različnih položajih.

Obstoj več identitet znotraj različnih organizacij tudi sicer ni nič neobičajnega. V zgodovini pred njim niso bile imune niti organizacije, kot so bile države in celo cerkev. Primer fenomena take organizacije je bila tudi bivša država SFR Jugoslavija. Ta država je imela celo več identitet, kot jih ima katerakoli univerza: dve pisavi (latinica in cirilica), več jezikov, najmanj tri velike verske skupnosti, več kultur, ipd. Kljub taki raznolikosti je ta država funkcionirala več desetletij. Nena zadnje tudi univerza kot institucija kljub svoji raznolikosti funkcionira že osem stoletij. Razlike, ki so posledica objektivnih okoliščin, torej niso ovira za uspešno delo.

Večji problem so razlike v identitetah, ki so povezane s subjektivnimi vzroki. Boj za prevlado med ljudmi lahko dobi tudi čustveno komponento. Zaradi tega lahko organizacije razpadejo na več delov. Tipičen primer je nekdanja skupna država SFR Jugoslavija. Pred tem pojavom v zgodovini ni bila imuna niti cerkev in pred tem seveda niso imune niti univerze:

- Ni nujno, da imamo na univerzi vsi ljudje vsaj približno skupno vizijo.
- Mentalni modeli posameznikov in skupin so med seboj lahko vsaj približno kompatibilni, lahko pa se tudi povsem razlikujejo.
- Probleme in spore med ljudmi je možno razložiti na različne načine.

- Posameznikom različni ljudje pripisujejo različne vloge in odgovornosti v dogodkih.
- Posamezniki imajo relacijsko zgodovino, ki lahko leta ali celo desetletja bremeni univerzo.
- Posamezniki se med seboj razlikujejo glede značaja in temperamenta.
- Nekateri ljudje delujejo tako, da bodo odnosi šli v pozitivno smer, a lahko pa tudi v negativno.
- Isti cilj lahko različni ljudje dosežejo z različnimi akcijami.

Vendarle pa je videti, da so stvari na univerzah vendarle vsaj nekoliko drugačne, kot v ostalih celicah človeške družbe. Zaradi zadovoljevanja interesov znotraj univerze seveda lahko pride do borbe za prevlado med različnimi interesnimi skupinami. Skupine znotraj univerze lahko razvijejo kolektivne kognicije zgolj zato, da bi se ohranile, oziroma da bi zadovoljile svoje interese, katerih perspektivnost je lahko za razvoj družbe tudi vprašljiva. Pri tem za svoje potrebe uporabljajo okolje in pravila univerze. Vendar za razliko od ostalih inštitucij (celo za razliko od držav in celo od cerkve) univerze ne uničijo (kar pa ne pomeni, da ji ne škodujejo ali da je ne morejo tudi uničiti). Na različnih univerzah smo bili priča dogajanjem, ki bi bila za druga okolja najbrž pogubna, na univerzah pa temu ni bilo tako.

Seveda se postavlja vprašanje, zakaj je univerza ena redkih, če ne celo edina institucija, ki tudi na dolgi rok prenese več identitet. Univerza je že po svoji naravi izredno trdoživa, razloga pa sta pravzaprav dva. Glavni razlog, da se je univerza kot institucija ohranila več kot 800 let, je povezan z dejstvom, da okolje skozi vso zgodovino univerzo potrebuje. Drugi del razloga pa je v načinu financiranja državnih univerz v zadnjih 200 letih.

Prva univerza nasploh, Univerza v Bologni, je bila univerza štirih držav: Lombardije, Toskane, Rima in Ultamontanije. Na njej so študirali študenti iz jezikovnih področij Italije, Nemčije in Anglije. Učitelji so prihajali iz področja celotne Evrope. Pri tem pa je prišlo tudi do notranje diferenciacije in do fluktuacije študentov in profesorjev.

S pojavom koncepta nacionalne države (npr.: Nemčije) so se stvari spremenile in dobili smo univerze, kot jih poznamo danes. Nekatere nacionalne države (npr. Nemčija) so dobile velike nacionalistične, kulturne, politične in druge s tem povezane aspiracije, s tem pa se je spremenil tudi koncept univerze. Univerze so postale organizirane po principu nacionalne (državne) univerze, katere temelja sta državno financira-

nje in birokratska organizacija. Za eno prvih nacionalnih (državnih) univerz se šteje "Frederick William University", po letu 1945 "Humboldt Universität Berlin", ki je bila ustanovljena leta 1809. V drugem valu pojavljanja nacionalnih univerz, po letu 1918, smo univerzo dobili tudi Slovenci. Nastanek univerz »Humboldt-ovega tipa« je povzročil številne spremembe v notranjem delovanju univerz. Univerze, ki so prej po »naravnem« poti doživljale svojo evolucijo, so bile ustanovljene z dekretom. Če je prej na univerzi prihajalo do notranje diferenciacije in fluktuacij osebja, univerza kar naenkrat postane birokratska organizacija, utemeljena s pravili. Nov tip univerze je za zaposlene pomenil večjo socialno varnost, zaposleni so dobili podoben status, kot državni uslužbenci in (pogosto avtomatsko) napredovanje po načelu senioritete. S tem je v veliki meri izostala kadrovska selekcija, zmanjšala se je mednarodna mobilnost, na ta način pa je prišlo do odmika od tradicij univerze. Na marsikateri univerzi so v različnih obdobjih med osebjem in študenti nastale različne, za univerzitetno okolje povsem nove socialne sheme. Birokratska organizacija državnih univerz, relativna varnost zaposlitve in visoka stopnja socialne varnosti zaposlenih so povzročili, da so tudi socialne sheme in mentalni modeli akademskega osebja postali bližji uradništvu, proletariatu in celo »lumpenproletariatu«, kot pa večstoletni akademski tradiciji univerze, kar na nek način postaja del nove identitete univerze. Relativno stabilno financiranje univerze in dopuščanje avtonomije univerz s strani države ima dejansko za posledico veliko odpornost univerze na vse notranje pretese. To pa lahko traja le, dokler okolje prepozna univerzo kot institucijo, ki prispeva k razvoju okolja.

Kljub temu da ima univerza univerzalno poslanstvo, so se skozi različna obdobja spremenjale tudi usmeritve delovanja univerze.

Da bi se organizacije prilagodile okolju, so se nenehno prilagajale. Tako v teoriji poznamo pet organizacij: proizvodna organizacija, prodajna organizacija, trženjsko (marketinško) naravna organizacija, družbeno odgovorna organizacija in percepcijska organizacija. Pri opredelitvi tipa organizacije gre za vprašanje, kateri usmeritvi se namenja prevladujoč pomen, pri čemer se ostalih usmeritev ne opušča.

Univerza seveda ni proizvodno, niti prodajno, niti kakršnokoli drugačno podjetje, ker ima povsem drugačno poslanstvo. Glavni namen obstoja podjetij je poslovni izid, glavni namen obstoja univerze pa je drugačen. Kljub temu lahko, v različnih časovnih obdobjih na različnih univerzah in med akademiki, zaznavamo atribute posameznih tipov podjetij.

Proizvodna organizacija je primarno usmerjena v proizvodnjo dobrin. Tisočletja se je večina ljudi ukvarjala s pridobivanjem hrane, nato smo doživeli številne industrijske revolucije. Profesorjev seveda ni mogoče neposredno primerjati z delovno silo in kmetijstvu ali industriji, kljub temu da se to poskuša, pa tudi na univerzi ni mogoče zanikati obstoja atributov proizvodne organizacije. Celo več! Kriteriji uspešnosti akademskega osebja so direktno vezani na proizvodni tip organizacije, pri čemer v tem trenutku univerza, vsaj v Sloveniji zaostaja za stopnjo razvoja proizvodnih organizacij. Paradigme kadrovskega managementa v industriji so se skoraj celotno 20. stoletje osredotočale na povečevanje produktivnosti proizvodnje, v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je prevladujoča vrednota postala kakovost, konec 20. stoletja in v 21. stoletju pa je kadrovski management v industriji osredotočen na inovacije in globalno poslovanje. Dejstvo je, da so vsi ti koncepti nastali na univerzah: od kadrovskega managementa, katerega »očec« je Elton Mayo, takrat zaposlen na Univerzi Pensilvanije, do koncepta globalizacije, katerega je leta 1983 teoretično utemeljil harvardski profesor Theodore Levitt. Po drugi strani univerza zase ni razvila kriterijev za oceno uspešnosti akademskega osebja, tako da kot kriterij akademske uspešnosti še vedno velja norma »produkcije« znanstvenih člankov, opredeljena tako po količini kot po kakovosti. Zanimivo pa je, da so se tudi v nekaterih okoljih univerz razvile anomalije povsem istega tipa, kot v nekaterih okoljih industrije: kraja avtorstva v obliki plagiarizma, hiperprodukcija cenjenih izdelkov in *dumping* v obliki objav v pleniških revijah. Šele v zadnjem času se kot kriterij akademske uspešnosti spet vključujejo elementi, povezani z internacionalizacijo.

Poleg atributov proizvodne organizacije ima univerza tudi atribute prodajne in marketinško usmerjene organizacije.

Prodajna organizacija je primarno usmerjena v prodajo in je osredotočena na produkt. **Trženjsko (marketinško) usmerjena organizacija** pa je za razliko od klasičnega prodajnega koncepta izrazito usmerjena k zadovoljitvi potreb uporabnikov. Marketinški koncept poleg produkta vsebuje tudi druge elemente. Podobno, kot se je tržnica kot organizirana oblika prodaje lahko pojavila šele s razvojem naselij, se je marketing lahko razvil šele, ko je bila zgrajena potrebna infrastruktura: izgradnja mreže železnic je omogočila boljše možnosti dostave, razvoj finančnih institucij je omogočil kreditiranje nakupov, s razvojem množičnih medijev se je lahko pojavilo oglaševanje.

Univerza je marketing soustvarjala, ga raziskuje, o njem poučuje in se marketinško tudi obnaša. Marketing so začeli poučevati leta 1901 v Birminghamu, leta 1902 pa tudi na univerzah v ZDA. Prvi univerzitetni učbenik o marketingu je izšel leta 1917 v ZDA. V obdobju od 1936 do 1947 je bilo samo v ZDA objavljenih kar 435 znanstvenih ali strokovnih člankov o marketingu.

Pogosto slišimo, da univerza marketing lahko raziskuje in poučuje, da pa za univerzo tržno obnašanje ni primerno. Taka stališča imajo ideološke temelje v nasprotovanju liberalizmu, saj je splošno znano, da koncept marketinga izhaja iz ekonomske doktrine neoliberalizma. K udejanjanju prodajnega oziroma marketinškega koncepta univerze v Sloveniji napeljuje celo Zakon o visokem šolstvu v členih, ki govorijo o pravni subjektiviteti univerze in članic univerze ter v členih o financiranju univerz. Univerza v Mariboru si je v zadnjem desetletju zagotovila vsako leto približno 30 milijonov evrov iz virov, ki niso po Uredbi o javnem financiranju visokošolskih in drugih zavodov. Brez teh sredstev v obstoječi obliki sploh ne bi mogla funkcionirati.

Koncept marketinškega spleta je eden od najpomembnejših konceptov marketinga. Izvor ima v samih začetkih marketinga na prelomu 19. v 20. stoletje. Elementi marketinškega spleta so bili od takrat večkrat naštetih in opisani in so npr.: produkt (ki je izdelek ali storitev), cena, prodajni kanal, promocija, embalaža, navodila za uporabo, idr. Koncept marketinškega spleta je relativno enostavno razumljiv in uporaben v praksi. Na zelo enostaven način opredeljuje, kako zadovoljiti potrošnika, managerjem pa omogoča upravljanje z elementi marketinškega spleta. Nobenega dvoma ni, da je ta koncept uporaben tudi na univerzi in da ga univerza zna udejanjiti. Univerza seveda ima izdelke in storitve, ki na trgu predstavljajo neko vrednost in z elementi marketinškega spleta tudi upravlja.

Vprašanje nekaterih je, ali se marketinški koncept sklada z univerzalnim poslanstvom univerze. Odgovor je dokaj enostaven. V zadnjih desetih letih sem na fakulteti nešteto krat slišal stavek: »Dajmo kaj prodati!« Dilema na univerzi je, kako si marketinški pristop nekdo razlaga. Temeljna ideja marketinga izhaja iz tega, da ponudnik dobrine zadovolji uporabnika (in pri tem seveda nekaj zasluži). Drugačna razlaga marketinga pa je lahko tudi ta, da se koncepti marketinga brezkompromisno uporabljajo zgolj v namene komercializacije, torej brezkompromisne prodaje nečesa (kar za kupca morda v resnici sploh nima nobene vrednosti). Prvo pojmovanje je skladno z univerzalnim poslanstvom univerze, saj zadovoljevanje potreb okolja pri-

speva k razvoju. Drugo pojmovanje teorije in prakse marketinga je s poslanstvom univerze v popolnem nasprotju, saj take prakse ne prispevajo k razvoju okolja, pač pa lahko predstavljajo celo izkoriščanje okolja s strani univerze. Prakse kažejo, da tako ravnanje univerze okolje dokaj hitro prepozna in običajno tudi sankcionira.

Skozi zgodovino univerza seveda ni bila imuna pred komercializacijo. Sredi 20. stoletja smo bili tako v ZDA, kot v Evropi priča komercializaciji univerzitetnega izobraževanja. V takih primerih je univerza korekcijske mehanizme največkrat znala najti kar sama. Odgovor univerz na pretirano komercializacijo je bil »*bolj strog pristop*« k izobraževalnemu in raziskovalnemu delu. To je v praksi pomenilo uvajanje »*bolj zahtevnih*« vsebin« v kurikulumе družboslovja in višanje kriterijev za habilitacije akademskega osebja.

Družbeno-odgovorna organizacija je zgolj prehodna stopnja v razvoju od marketinške k percepcijski organizaciji. Podjetja se za družbeno odgovorno ravnanje odločajo iz najrazličnejših vzrokov. Najpogostejši razlogi so: moralno-etični razlogi, prevencija pred morebitnimi težavami, pritisk družbe, skrb za ugled in strateški poslovni razlogi. Univerza se od podjetij razlikuje, saj izhaja iz načel razsvetljenstva in humanizma ter že iz zgodovinskih razlogov sama po sebi mora brezkompromisno biti družbeno odgovorna. Razsežnosti družbene odgovornosti so: socialna razsežnost, ki se odraža kot odnos med univerzo in družbo kot celoto. Vključuje tudi odnos do zaposlenih. Okoljska razsežnost se nanaša na okolje in rabo obnovljivih virov energije. Gospodarska razsežnost se nanaša na odgovornost za poslovni izid, pa tudi na ekonomske in finančne vidike poslovanja, vključno z vsemi poslovnimi operacijami.

Percepcijska organizacija je organizacija, ki pri izvrševanju namena svojega obstoja sistematično upravlja s svojo identiteto. Razlika med percepcijsko in marketinško organizacijo je v tem, da se delovanje marketinške organizacije nanaša na produkt in na vse, kar je s produktom povezano. Pri percepcijski organizaciji pa ne gre zgolj za odnos do strank, pač pa za odnos do vseh ljudi v skupnosti.

Koncept percepcijske organizacije in identitete je sicer star koncept, aktualen pa je postal z nastankom družbenih sprememb, ko se je povečala dostopnost in doseg medijev. Danes govorimo o *Managementu identitete organizacije* (*Corporate Identity Management - CIM*). Zgolj s klasičnimi odnosi z javnostmi, največkrat z angažiranjem »*hišnih novinarjev*« v »*prijateljskih medijih*« ni več mogoče poskrbeti za pozitivno podobo, zgolj z oglaševanjem pa tudi ne več prepričati ljudi v nakup. Če se študenti

ne vpisujejo v nek program, za to ni krivo slabo oglaševanje, če se institucijo v medijih stalno prikazuje v slabi luči, za to tudi ni kriv posameznik, ki slučajno pozna kakega novinarja v kakem mediju in poskrbi za objavo dejanskih ali zgolj namišljenih nepravilnosti, pač pa je očitno nekaj narobe tudi z institucijo. Ravnanje, to je behaviorizem ljudi, je povezano s tem, kako posamezniki ali skupine dojemajo celotno organizacijo, to je njeno celotno identiteto. Res je, da je rumeni tisk edini vir informacij za precej velik delež ljudi, ampak večina ljudi zlasti pred pomembnimi odločitvami, vendarle ne išče informacij zgolj pri enem viru. Raziskave kažejo, da pred pomembnimi poslovnimi odločitvami (npr.: nakupi) v zvezi z ponudniki vsaj eno tretjino ljudi zanima, kakšna je njegova identiteta. Identiteta organizacije je vse tisto, kar organizacija v resnici je in kar je v zvezi z organizacijo možno zaznati: ime, lastništvo oziroma ustanoviteljstvo, management, zaposleni, stavbe in prostori, imena, kakovost ter vsi zaznavni atributi proizvodov in storitev, celoten marketinški splet, stil vodenja organizacije, organizacijska struktura, notranji odnosi, notranja kultura, značilnosti poslovanja, poslovni rezultati idr. K identiteti organizacije torej sodi vse, kar je vidno in vse kar je videti: stvari, ljudje, dogodki, stanja, celo govornice ali celo zgolj domneve. Govorimo torej lahko o dejanski identiteti in celo o zgolj pripisani identiteti.

Na podlagi zaznav identitete si ljudje o nekom ali nečem ustvarijo image in mnenje o ugledu.

Image je trenutna percepcija organizacije s strani ljudi. Gre za »*mentalne slike*«, ki jih imajo ljudje o organizaciji. Image organizacije je sestavljen iz več dimenzij, kot npr.: legitimnost, pravilnost in doslednost ter zanesljivost. **Legitimnost** se kaže v pravilnosti, primernosti in zaželenosti ravnanj. **Pravilnost in doslednost** je osredotočena na delovanje managementa. **Zanesljivost** je lastnost, da organizacija pri svojem delovanju izkazuje: kompetence, dobrohotnost in integriteto. Kompetence organizacije predstavljajo znanja in zmožnosti organizacije, da doseže svoje cilje. Dobrohotnost izraža pripravljenost, da se delajo dobre stvari. Integriteta pa pomeni upoštevanje sprejetih družbenih norm in idealov.

Ugled (ali reputacija) je percepcija statusne kategorizacije organizacije. Statusna kategorizacija organizacije ima obliko rangiranja (oziroma primerjalnega razvrščanja).

- Nadaljevanje v prihodnji številki.

PROGRAM DENTALNA MEDICINA ŽE V POSTOPKU NA NAKVIS

➤ MILAN GOLOB

📷 SAŠA KOS

Ko smo na Medicinski fakulteti Univerze v Mariboru marca predstavili javnosti dva laboratorija, namenjena praktičnemu delu bodočih študentov stomatologije, je dekan prof. dr. Ivan Krajnc, dr. med. spec. sporočil tudi, kako potekajo priprave za začetek tega študija vse do najpomembnejšega koraka - obravnave in sprejema našega programa Dentalna medicina na Nacionalni agenciji za visoko šolstvo.

Študijski program, ki je sedaj že v postopku potrditve na Nacionalni agenciji za visoko šolstvo, je nastal ob sodelovanju domačih strokovnjakov, visokošolskih učiteljev mariborske Medicinske fakultete, strokovni, stomatološki del pa so pripravili visokošolski učitelji z Medicinske fakultete Rijeka. Pri snovanju študijskega programa so bili upoštevani najsodobnejši programi dentalne medicine.

»Kurikulum smo želeli preveriti tudi na uglednih tujih univerzah. Tako smo dobili pozitivni mnenji dekana Medicinske fakultete Semmelweis

Univerze, Budimpešta, nekdanjega dekana Medicinske fakultete iz Oula, Finska, in Medicinske fakultete v Würzburgu, kar je za nas veliko priznanje in potrditev, da smo se tega projekta lotili na pravi način,« pravi dekan prof. dr. Ivan Krajnc.

Dekan prof. dr. Ivan Krajnc, dr. med. spec., je predstavil projekt Dentalna medicina, in razloge zanj, tudi glavnemu strokovnemu odboru Slovenskega zdravniškega društva in izvršilnemu odboru Zdravniške zbornice. Na obeh naslovih so projekt podprli. Sredi novembra je Medicinska fakulteta prejela obvestilo, da so na NAKVIS-u že imenovali skupino strokovnjakov za oceno novega študijskega programa Dentalna medicina, ki mora pripraviti svoje poročilo do 15. februarja 2019.

Med poudarki, kaj vse govori v prid tej študijski novosti, je navedel, da Slovenija, po podatkih Eurostata glede števila zobozdravnikov na 100.000 prebivalcev, in glede na povprečje držav Evropske unije, bistveno zaostaja. Zobozdravnikov imamo občutno premalo, čakalne dobe so nesprejemljivo dolge, ljubljanska Medicinska fakulteta pa že nekaj let razpisuje samo 50 prostih mest za študij stomatologije, čeprav je kandidatov za študij vsako leto vsaj dvakrat toliko, kot je razpisanih mest.

Začetka novega študijskega programa so veseli tudi v Zdravstvenem domu dr. Adolfa Drolca Maribor. Pobudnik za nov študijski program stomatologija je bil direktor Zdravstvenega doma prim. asist. dr. Jernej Završnik, dr. med., spec. Pobudi je namreč botrovala zaskrbljenost, kako bo z razmerami v javnem zobozdravstvu v mariborski regiji in širše, potem, ko se je večje število zobozdravnikov odločilo za odhod med zasebnike in zasebnike koncesionarje, z ljubljanske Medicinske fakultete pa prihaja premalo novih zobozdravnikov.

Študijski program Dentalna medicina bo potekal v učnih enotah fakultete, praktični del pa v Laboratorijskem centru Magdalena, kjer sta bodočim študentom na voljo dva odlično opremljena stomatološka laboratorija, darilo medicinskih fakultet iz Oula in Würzburga.

"Med razmišljanjem, kaj je mogoče narediti, da se ne bi Zdravstveni dom kot nosilec zobozdravstvene dejavnosti na našem območju, tako rekoč čez noč soočil z resnimi kadrovske oslavitvami, me je zaposlilo vprašanje, kako priti do novih zobozdravnikov in do večjega zanimanja za delo v javni zobozdravstveni službi. Prepričan sem bil, da je lahko dobrodošla bližnjica, kako spremeniti dane razmere v prid pacientom in zaposlenim v našem zobozdravstvu dodatna možnost za študij stomatologije," pravi prim. doc. dr. Jernej Završnik. "S predstojnikom zobozdravstvene službe prim. Gorazdom Sajkom, dr. dent. med., sva se sestala z dekanom prof. dr. Ivanom Krajncem, ki je ocenil, da je pobudo mogoče uresničiti preko Medicinske fakultete. Ker smo se zavedali, da bo za še en študij stomatologije potrebnih tudi več habilitiranih zobozdravnikov iz našega okolja, je Zdravstveni dom dr. Adolfa Drolca omogočil desetim specialistom dentalne medicine podiplomski doktorski študij na MF Univerze v Mariboru. Do kandidatov za študij smo prišli na demokratičen način. Naše zobozdravnike smo povabili na sestanek, na katerem smo podrobno predstavili študijski program Dentalna medicina na mariborski fakulteti in jih povabili, naj premislijo, ali vidijo v tem tudi svojo priložnost. Za študij so se odločili mladi in mlajši zobozdravniki. Doktorski študij na MF Univerze v Mariboru financira naš zdravstveni zavod."

Konec septembra je bil na povabilo dekana Medicinske fakultete na obisku prof. dr. med., dr. dent. med. Aleksander C. Kubler, direktor Klinike in poliklinike za maksilofacialno kirurgijo Univerzitetnega kliničnega centra Würzburg. Na sliki: v družbi dekana prof. dr. Ivana Krajncja si je ogledal simulacijski laboratorij, za katerega je njegova klinika Medicinski fakulteti podarila stomatološke stole za praktično delo bodočih študentov dentalne medicine.

NOV ŠTUDIJSKI PROGRAM NA FAKULTETI ZA ORGANIZACIJSKE VEDE UNIVERZE V MARIBORU – KRIZNI MANAGEMENT

➤ IZR. PROF. DR. POLONA ŠPRAJC

Svet Nacionalne agencije Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu je oktobra 2018 podelil akreditacijo FOV UM, in sicer za izvajanje novega visokošolskega strokovnega študijskega programa prve stopnje **Krizni management**.

Letošnje leto je za Fakulteto za organizacijske vede Univerze v Mariboru prav posebno leto. 60 let obstoja in razvoja organizacijskih ved, 60 generacij študentov, več kot 20.000 diplomantov je samo nekaj podatkov, ki jih fakulteta beleži do danes. Že od samega začetka se je FOV umestila v slovenski prostor kot edina fakulteta na področju razvoja organizacijskih

ved in še danes s svojimi študijskimi programi, znanstvenim raziskovanjem in strokovnim delom ter povezovanjem z delodajalci, ustvarja temelje v razvoju organizacij v slovenskem in mednarodnem prostoru.

Akreditacija najmlajšega člana študijskih programov Fakultete za organizacijske vede Univerze v Mariboru je najprej dodatna ponudba na področju, ki je v slovenskem prostoru že dolgo časa primanjkuje. Z novim programom, v katerega se bodo prvi študenti lahko vpisali že v študijskem letu 2019/2020, ne bo pridobila zgolj fakulteta in študenti, temveč širše slovensko in mednarodno okolje. Znanja in kompetence, ki jih bodo diplomanti lahko implementirali na svojih kariernih poteh, bodo zadostila vrzeli, ki v tem trenutku obstaja na pomembnem področju upravljanja organiza-

cij in širših družbenih vprašanj obvladovanja negotovosti in tveganj, reševanja kriz in zadostnega ter potrebnega soočanja z nevarnostmi, ki jih predpostavljajo različni dejavniki.

Študijski program so na Fakulteti za organizacijske vede UM pripravili skupaj s programskim svetom študijskega programa, v katerega so vključeni številni pomembni deležniki slovenskega okolja, med katerimi velja izpostaviti Fraport Akademijo, ki deluje v okviru Fraport Slovenija in je od začetka aktivno sodelovala pri postavitvi vsebin programa ter bo tudi nadalje pomemben partner pri izvajanju in aktualizaciji študijskega programa.

Znanja in kompetence študijskega programa

Znanja in kompetence posameznika in organizacij za soočanje z raznolikimi negotovostmi in celovitim obvladovanjem tveganj, so ključni dejavnik razvoja podjetij, javne uprave, vladnih služb, nevladnih organizacij in celotne družbe. Cilj študijskega programa **krizni management** je izobraziti študente za:

- soočanje z negotovostjo in celovito obvladovanje tveganj,
- sposobnost posredovanja in reševanja kriznih situacij na področju notranjega obvladovanja tveganj v organizacijah, zunanjega obvladovanja tveganj vezanih na organizacije in zunanjega obvladovanja tveganj, ki segajo izven okvira organizacij,
- preprečevanje kriz na organizacijski ravni in v okolju,
- pridobivanje managerskih kompetenc (oblikovanje strategij, postavitve ciljev, upravljanje operacij, upravljanje informacij, upravljanje ljudi in ostalih virov) ter osebnih kompetenc (profesionalni razvoj, psihična in fizična kondicija, socialne veščine, samoobvladovanje).

Diplomant študijskega programa bo sposoben razložiti dimenzijo gotovosti in negotovosti, dodeliti vloge v timu z obvladanjem teoretičnih vsebin, samostojno reševati aplikativne probleme v praksi, načrtovati in organizirati delo v timih, vzpostaviti komunikacijske kanale z mediji, upravljati človeške vire v organizaciji, analizirati in simulirati rešitve posledic dogodkov v organizaciji zaradi notranjih in zunanjih dogodkov, samostojne komunikacije znotraj in zunaj organizacij, reševanja in sprejemanja ukrepov v organizaciji in izven organizacije, timskega dela, etike in komunikacije v različnih dejavnostih organizacij, reševanja upravljaljskih in organizacijskih problemov v organizacijah.

Diplomanti bodo pripravljeni na upravljanje negotovosti in tveganj v različnih organizacijah.

Kdo so ciljne skupine?

Ciljna skupina so mladi, ki imajo željo po razvoju kompetenc za obvladovanje tveganj v zvezi z negotovostmi, prepoznavanje, obvla-

dovanje, reševanje in rekonstrukcijo dogodkov po krizi v organizaciji ter zaposleni v organizacijah, ki izkazujejo potrebe po celovitih znanjih s področja kriznega managementa. Študijski program je namenjen mikro in malim podjetjem, gospodarskim družbam, nevladnim organizacijam (gasilci, gorski reševalci itd.) in vladnemu sektorju.

Vključevanje strokovnjakov

Študij bo v študijskem programu celovito povezan z uporabniki in gospodarstvom. Z vključevanjem gostujočih strokovnjakov v študijski proces, ki bodo kot vabljeni predavatelji posredovali znanja iz prve roke, se bodo študenti že tekom študija vključevali v področje njihovega dela.

Potrebe po diplomantih narekujejo čas in spremembe, ki jih živimo danes. Kriza še posebej vpliva na življenje, vedenja in odločanje posameznikov. To je neposredno povezano z vsemi, ki upravljajo procese v organizacijah.

Procesi se vežejo na reševanje ogroženosti življenj ljudi in njihovega premoženja, zmanjševanje negotovosti in strahu ter tveganj v organizacijah, zmanjševanje ogrožanja procesov v organizaciji, reševanje posameznikov v kaosu, paniki, večja je potreba po pravi in pravočasni informaciji in povezovanju ter timskega delu. Organizacije glede na procesiranje kriz, ki jih v znanstveno raziskovalnem okviru definiramo kot stanje pred, med in po krizi, potrebujejo in izkazujejo potrebe po zapostitvi diplomantov, ki bodo obvladali vse tri stopnje razvoja krize.

Kje se bodo zaposlili bodoči diplomanti študijskega programa?

Zaposlitev diplomantov se predvideva v državnih organih, gospodarskih organizacijah, državnih in javnih podjetjih, nevladnih organizacijah, občinah in v vseh tistih organizacijah, kjer se na dnevni bazi srečujejo s problematiko kriznih situacij.

NOVA DEKANICA PEDAGOŠKE FAKULTETE PROF. DR. MILENA IVANUŠ GRMEK

➤ VANJA BOROVIČ

📷 MARKO PIGAC

Tokrat vam predstavljamo novo dekanico Pedagoške fakultete UM prof. dr. Mileno Ivanuš Grmek. Čeprav je že dolgo zaposlena na Univerzi v Mariboru in v vodstvu fakultete, jo po strokovni plati poznamo manj. Zato sem jo zaprosila za predstavitev njene poti.

Študij pedagogike in sociologije je zaključila na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Tudi magistrski in doktorski študij je zaključila na Oddelku za pedagogiko in andragogiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Prve delovne izkušnje sem pridobila na Pedagoškem inštitutu v Ljubljani, kjer sem bila zaposlena enajst let. Ob raziskovalnem delu, na Pedagoškem inštitutu, je dve leti, kot srednješolska profesorica, poučevala pedagogiko na Srednji vzgojiteljski šoli v Ljubljani.

Konec leta 1994 se je zaposlila na Univerzi v Mariboru, na Pedagoški fakulteti, najprej kot asistentka, nato kot visokošolska učiteljica. V naziv redne profesorice za didaktiko je bila izvoljena leta 2009. Kot profesorica za predmetno področje didaktika izvaja predavanja in seminarje za študente večine študijskih programov Pedagoške fakultete UM, na vseh treh stopnjah študija. Predava tudi na Filozofski fakulteti UM in na Fakulteti za naravoslovje in matematiko UM. Kot vabljen predavateljica sodeluje na tujih fakultetah.

Osrednje področje njenega znanstvenoraziskovalnega dela so kurikularne spremembe na področju splošnega izobraževanja in profesionalni razvoj pedagoških delavcev. Sodelujem v različnih projektih s področja vzgoje in izobraževanja, nekatere od njih je tudi vodila.

Poleg pedagoškega in znanstveno raziskovalnega dela je sodelovala pri vodenju fakultete. Bila je predstojnica Oddelka za temeljne pe-

dagoške predmete, nato štiri leta prodekanica za dodiplomski študij in dve leti prodekanica za izobraževalno dejavnost. Od oktobra 2017 do julija 2018 je bila vršilka dolžnosti dekana UM PEF. Rektor Univerze v Mariboru, red. prof. dr. Zdravko Kačič, jo je imenoval za dekanico Pedagoške fakultete UM, in sicer za obdobje od 6. 7. 2018 do 5. 7. 2022.

Ob že omenjenih vodstvenih funkcijah na fakulteti, je vpeta tudi v različne vidnejše funkcije na področju vzgoje in izobraževanja v slovenskem prostoru. Bila je članica in namestnica predsednice Programskega sveta za nadaljnje izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju. Že drugo mandatno obdobje je predsednica Sve-

ta za kakovost in evalvacije. Tretje mandatno obdobje vodi Komisijo za osnovno šolo. Je članica Strokovnega sveta Republike Slovenije za splošno izobraževanje. Bila je članica Upravnega odbora Pedagoškega inštituta, drugo mandatno obdobje pa članica Strokovnega sveta Zavoda RS za šolstvo in šport.

Glede na to, da ste specializirani za področje didaktike, vam bo znanje najbrž pomagalo tudi pri vodenju fakultete?

Didaktika je temeljna veda na področju izobraževanja učiteljev. Odgovarja na pomembna

vprašanja, kot npr. kako načrtovati in izvajati pedagoški proces, kako sodelovati z učenci, kako vrednotiti znanje učencev, kako skrbeti za profesionalni razvoj pedagoških delavcev ... Zagotovo so to znanja, ki mi pomagajo pri vodenju fakultete. Je pa potrebno pri vodenju fakultete imeti občutek za delo z ljudmi (profesorji, asistenti, drugimi zaposlenimi na fakulteti, kakor tudi s študenti) in skrbeti za profesionalni odnos med zaposlenimi.

Kako ste si zamislili Pedagoško fakulteto v naslednjih štirih letih?

V naslednjih štirih letih se želim pri vodenju fakultete usmeriti k naslednjemu:

- Zavzemati se za demokratičnost, etične in moralne standarde delovanja, skupne vrednote, povezanost in pripadnost fakulteti ter transparentno vodenje.
- Voditi fakulteto v korist vseh zaposlenih: Skrbeti za enakopravno zastopanost vseh oddelkov in služb v organih fakultete.
- Voditi fakulteto v dobrobit vseh študentov: Skrbeti za kakovostno izvedbo pedagoškega procesa, visok nivo znanja študentov, za karijerne možnosti študentov.
- Spodbujati raziskovalno in umetniško delo.
- Spodbujati inovativne pristope pri pedagoškem delu.
- Zavzemati se za internacionalizacijo fakultete.

Kakšen naj bi bili sodoben pedagog?

Na fakulteti si prizadevamo za kakovostno izobraževanje bodočih učiteljev, vzgojiteljev, športnih trenerjev in inkluzivnih pedagogov. Bodoči pedagoški delavci morajo biti široko razgledani, avtonomni v svojih odločitvah, s pozitivnim odnosom do učencev in delati morajo z zanosom.

Vemo, da je poslopje Pedagoške fakultete dotrajano in potrebno sanacije. Imate kaj v načrtu?

V stavbi na Koroški cesti 160 delujemo tri fakultete (Pedagoška fakulteta, Filozofska fakulteta in Fakulteta za naravoslovje in matematiko). O odpravljanju težav, povezanih z zgradbo, se dogovarjamo vsi trije dekani, kakor tudi vsi trije tajniki fakultet. Smo tudi v stalnem stiku s prorektorjem za infrastrukturo prof. dr. Miralemom Hadžiselimovičem, ki nam svetuje in pomaga pri odpravljanju težav.

Nedvomno je, da si želimo na fakulteti izboljšati prostorske pogoje za izvedbo pedagoškega in raziskovalnega dela. Na fakulteti imamo komisijo za ureditev predavalnic. Na osnovi analize, ki jo je opravila ta komisija, bomo glede na prioritete urejali predavalnice, kabinete pedagoških delavcev, pripravili letake z orientacijskim zemljevidom prostorov na PEF UM, kakor tudi skrbeli za vzpostavitev učinkovitega komunikacijskega sistema. V sodelovanju z UM načrtujemo prijavo na razpise za prenovno zgradbo (npr. energetska varčnost, zamenjava dotrajanih instalacij, popravilo strehe ...).

Veliko uspeha pri delu vam želim!

LOGISTIKA V KMETIJSTVU

➤ IZR. PROF. DR. ANDREJ LISEC

Izr. prof. dr. Andrej Liseč, predavatelj na Fakulteti za logistiko Univerze v Mariboru, se je na povabilo evropskega poslanca dr. Igorja Šoltesa udeležil konference »From Farm to Fork: Locally produced food for a healthy future«, ki je v začetku novembra potekala v Evropskem parlamentu v Bruslju. Na konferenci je predstavil pomen distribucije lokalne hrane, v okviru predavanja z naslovom »Distribution of locally produced food: The Case of Sevnica«, v katerega je vključil tudi projekt Po kreativni poti do znanja - Na lovu za sevniškimi krožnikom: kulinarična dediščina kot gonilo trajnostnega razvoja turizma v občini Sevnica.

Sevniški krožnik predstavlja tipično sevniško jed, pripravljeno iz sevniških sezonskih lokalnih sestavin, ponudili pa bi jo lahko na več načinov. Če bi si gost zaželel kaj tipično sevniškega, bi mu lahko ponudili sevniški

krožnik, ki bi se razlikoval glede na letni čas in ustvarjalnost ponudnikov.

Konferenca je bila namenjena tudi predstavitvi pobude za več lokalno pridelane hrane v javnih zavodih in za izvzetje živil iz sistema javnega naročanja. Zagotavljanje varne in zdrave hrane, ki je lokalno in trajnostno pridelana, je nedvomno v interesu celotne družbe, zlasti ko gre za najbolj ranljive skupine. Glavni poudarek pri nakupu hrane je, na žalost, še vedno, zmanjšanje stroškov in ne kakovost, hranilna vrednost in trajnost. Visokokakovostna, sveža in hranljiva hrana, ki je bogata z vitamini, se redko znajde na našem jedilniku.

Nadaljevanje povezovanja logistike in kmetijstva pa je potekalo 15. novem-

bra 2018, na Grmu v Novem mestu, kjer se je odvijala že 12. mednarodna konferenca Logistika v kmetijstvu. V sodelovanju s Fakulteto za logistiko so jo organizirali Občina Sevnica, Grm Novo mesto – center biotehnike in turizma in Visoka šola za upravljanje podeželja Grm Novo mesto. Osrednja tema letošnje konference so bili Svetovni izzivi logistike v kmetijstvu. Že tradicionalna konferenca utira pot različnim pogledom logistike v povezavi s kmetijstvom. Tudi vabljen predavatelj doc. dr. Slobodana Antiča iz Fakultete za organizacijske vede Univerze v Beogradu na temo »Digitalizacija v kmetijstvu: Digitalna revolucija v kmetijstvu - Industrija 4.0«, se je dotaknila prihodnosti razvoja povezovanja logistike in kmetijstva. Na konferenci so obravnavali še tematiko napredne embalaže za hrano, analizirali lokalno proizvodnjo hrane, krožno gospodarstvo, oskrbovalno verigo hrane, logistiko modernih mest, predelovalno industrijo, trajnostni koncept hrane, optimizacijo faz pridelave in logistike vina v Sloveniji, možnost dostave lokalno pridelane hrane v lokalno okolje z električnimi in hibridnimi vozili ter kreativne rešitve v logistiki bivanja in oskrbe starejših oseb. Naslednja, že 13. mednarodna konferenca, bo potekala 14. novembra 2019, s pričetkom ob 10. uri, na Grmu v Novem mestu.

JURTA – BIVALIŠČE PRIHODNOSTI KOT INOVATIVNA VSEBINA NA NOČI RAZISKOVALCEV 2018

➤ PROF. DDR. ANA VOVK KORŽE

Zadnje podnebno poročilo o grožnjah, ki nam jih prinaša način življenja v zadnjih petdesetih letih nas opozarja, da bomo morali prevzeti odgovornost za dokaj razkošno življenje posameznikov v svoje roke. Narava neusmiljeno izravnava vse, kar smo ljudje s prevelikim materializmom povzročili. Tudi način bivanja bo zagotovo v prihodnje potrebno prilagoditi podnebnim spremembam, ki po svetu z močnimi neurji odnašajo vse pred seboj. Jurte kot domovi (jurta je turška beseda za dom ali ger, kar je mongolska beseda za dom). Ker so jurte toplo zavetje v objemu narave in postajajo zanimive za širšo javnost, smo letos, v okviru univerzitetnega projekta Noč raziskovalcev, predstavili jurte kot bivališča prihodnosti.

Kaj je jurta? Jurta je okrogli premični šotor in spada v skupino bivališč, torej ima ugodne termične in izolacijske lastnosti. V takih domovih bivajo številna ljudstva v Srednji Aziji,

Jurte so danes vabljiva bivališča za različne generacije (jurta na Učnem poligonu za samooskrbo Dole).

predvsem tista, ki se ukvarjajo s selitvenim pašništvom ovac, koz in goveda jak. Takšen način bivanja je star več kot 4.000 let. Opise jurt najdemo tudi v grški zgodovini (Herodot). Jurte so prilagojene neugodnim vremenskih razmeram, ekstremom, ki jih poznajo v Osrednji Aziji (visokim temperaturam poleti, in sicer nad 45 °C, ter izjemno nizkim tem-

peraturam pozimi, tudi do -55 °C ter visokim dnevnim nihanjem, ki presegajo 30 °C).

Pokrajine, kjer se pojavljajo ekstremne temperature, so večinoma brez dreves, razvijejo se močni vetrovi, poleti je zelo vroče brez padavin, pozimi pa zelo hladno. Letno pade pod 500 mm, zato je preživetje omejeno na pašništvo.

Slovenija ima veliko bolj ugodne lastnosti, saj letno dobimo od 2.500 mm na zahodu in okoli 1.000 mm na vzhodu. Tudi vremenske razmere so bolj prijazne kot jih imajo drugje, opazamo pa, da zadnja leta narašča silovitost neurij z močnimi vetrovi, obilnimi padavinami in temperaturnimi ekstremi.

Zato tudi v Mednarodnem centru za ekoremediacije razmišljamo o priložnostih, ki nam jih ponujajo jurte in o pomenu ozaveščanja ljudi, zlasti mladih, da bi spoznali trajnostne načine bivanja in s tem neposredno zmanjšali vplive na okolje.

Jurta je trajnostna zato, ker je povsem iz naravnih materialov, ki jih pridobimo doma (volna, les in konoplja) in jih ni potrebo uvažati. S tem poskrbimo tudi za okolje.

Jurta je idealno bivališče v vseh letih časih (Jurta na učnem poligonu za samooskrbo Dole, Poljčane).

Notranjost jurte je prilagojena izobraževanju (jurta na Učnem poligonu za samooskrbo Dole, Poljčane)

Zgradba jurte

Osnovni gradbeni materiali jurte so surova volna, predelana volna ali filc, les (vrba, leska, bor in macesen), uporabljajo tudi trstičevje za stene, bambus in živalsko dlako.

Vse jurte so okrogle, stene so v obliki rešetk, ki se stikajo v obroču na vrhu. Število oken je odvisno od namena uporabe, mnoge jurte v Mongoliji imajo samo vrata, oken ne vgrajujejo, ker s tem lažje dosežejo ohranjanje toplote v notranjosti. Prednosti jurte so, da se zaradi nizkega, v piramido oblikovanega stropa, pozimi hitro segrejejo in da se zaradi okrogle oblike veter ne odbija od stavbe ampak steče okoli, zato so izredno dobro prilagojene na vetrovne razmere.

Iz vidika trajnosti je jurta bivališče z ničelnim CO₂ odtisom, saj so njene sestavine iz biomase. Les je skladišče CO₂, zato velja v svetu trend zamenjave betona z lesom. Volna, filc in bombaž so akumulatorji toplote in izolatorji pred velikimi temperaturnimi nihanjem. Jurte so tako danes ne samo bivališča, ampak tudi izobraževalni prostor, prostor za promocije ter trgovine in različni storitveni centri.

Mladi navdušeni nad jurtami

V sklopu projekta Noč raziskovalcev 2018, smo predstavili izdelavo jurte, materiale, ki se upo-

rabljajo, tehniko povezovanja delov v objekt, notranjo opremo jurt, ki se razlikuje od tradicionalne opreme predvsem po tem, da je nižja, lažja, barvita in mobilna ter seveda prednosti, ki nam jih tako bivališče prinaša.

Mladi so sestavljali modele z velikim zanimanjem, saj so hoteli čimprej imeti »hišo«. Drugi obiskovalci pa so se zanimali za jurte

iz vidika lastnih potreb, npr. jurta kot vikend, občasn dom, objekt za storitvene dejavnosti ali kot turistične kapacitete in samooskrbni objekti.

Zanimivo je, da so danes jurte vseh velikosti, od manjših s premerom 5,5 m in s površino 25 m² ali s premerom 9 m in površino 70 m². Največja jurta na svetu je visoka 35 m s premerom 70 m, ima tri nadstropja s stanovanji, kavarnami, pisarnami in dvorano s 3.000 sedeži.

Vse od leta 1960 je se jurte različnih oblik pojavljajo tudi v Evropi. Največ jih je še zmeraj v Aziji in v Ameriki, poznajo pa jih povsod. Danes jurte uporabljajo za bivališča, apartmaje, kampe, pisarne, šole, savne, telovadnice in potujoče restavracije.

Tudi v Sloveniji se krepi zanimanje za jurte, predvsem v turističnih območjih, npr. naselje ob Kolpi pri Metliki.

S poznavanjem alternativnih možnosti bivanja, tako na podeželju kot v urbanih območjih, se počasi približujemo udejanjanju trajnosti, ki se mora začeti pri slehernem posamezniku.

Z izkustvenim učenjem mladi pridobijo znanje za življenje.

SHAKESPEARE POD POHORJEM

IZR. PROF. DR. JAMES SUTTON

Od februarja do julija 2017 sem živel v Sloveniji, medtem ko sem bil v okviru svoje inštitucije, Mednarodne univerze na Floridi (FIU), na sobotnem letu. To gostovanje sem začel načrtovati že v času, ko sem bil še predstojnik Oddelka za anglistiko na FIU (od avgusta 2008 do avgusta 2016), saj sem vedel, da bom lahko v študijskem letu 2016/2017 izkoristil možnost sobotnega leta. Spomladi 2016 sem pisal Oddelkoma za anglistiko na Filozofski fakulteti v Ljubljani in Filozofski fakulteti v Mariboru ter izrazil interes za obisk. V Mariboru so mi odgovorili hitro in z navdušenjem; glede na to, da je profesorica dr. Michelle Gadpaille v poletnem semestru 2016/2017 načrtovala sobotno leto, je bila moja pripravljenost, da prevzamem predmet o Shakespearu, zelo dobrodošla. Pozitiven odgovor z njihove strani mi je zadoščal. V Sloveniji so me v poletnem semestru 2016/2017 potrebovali, in to je bil zadosten razlog, da sem se odločil, da bom sobotno leto preživel v zelenem osrčju Evrope.

Slovenije pa nisem izbral povsem po naključju. Poročen sem namreč z Američanko slovenskega porekla in že prej sem z njeno družino večkrat obiskal Slovenijo. Leta 2017 torej nisem prispel v povsem neznano deželo; zelo dobro sem poznal Celje in Belo krajino, od koder izvirata ženina starša. Šestmesečno bivanje v Sloveniji pa mi je omogočilo globlji (in zelo pozitiven) vpogled v vašo deželo. V času svojega gostovanja na Filozofski fakulteti v Mariboru sem poučeval magistrski

predmet »Shakespeare in elizabetinska doba«. Ta predmet se je izkazal za vrhunec mojega šestmesečnega bivanja v Sloveniji. V nadaljevanju bom podal nekaj razmišljanj o posebnostih svojega pedagoškega dela na Filozofski fakulteti v Mariboru – o študentih, učnem načrtu, dinamiki v razredu in trajnih povezavah, ki jih je predmet o Shakespearu omogočil.

Predmet je obiskovalo dvanajstih redno vpisanih slovenskih študentk in študentov ter enajst tujih študentk in študentov na izmenjavi, in sicer po en študent iz Bosne in Hercegovine, Črne gore in Turčije ter osem študent iz Kitajske. Ta skupina se je glede na rasno in etično sestavo precej razlikovala od skupin študentov, ki jih poučujem na matični univerzi. Na Mednarodni univerzi na Floridi je v skupini vedno največ študentov latinsko-ameriškega porekla, navadno tudi nekaj iz Afrike in afriške diaspore ter nekaj belcev, ki niso latinskoameriškega porekla. Slednji navadno prihajajo iz severnih predelov ZDA in so potomci Zahodnoevropejcev, narašča pa tudi število študentov, ki so poljskega in ruskega porekla. Občasno se k nam vpiše kak študent iz Jugovzhodne Evrope, vendar v štiriindvajsetih letih svoje kariere ne pomnim, da bi pri nas študiral kak slovenski ali slovensko-ameriški študent. Torej je bila zame skupina študentov, ki sem jo poučeval v Mariboru, dobrodošla novost in sprememba.

V okviru predmeta smo obravnavali štiri Shakespearove drame: *Rihard III.*, *Beneški trgovec*, *Othello* in *Vihar*. Ta dela so bila izbrana zato, da

so bile v skladu z učnim načrtom vsaj v nekem smislu zastopane vse podzvrsti Shakespearovih iger – zgodovinska drama, komedija, tragedija in ljubezenska drama –, poleg tega sem presodil, da bi bile te drame najbolj relevantne za današnjo Slovenijo. Čeprav je zgodovinska drama *Rihard III.* izjemno »angleška«, postavlja v ospredje aktualna vprašanja o uporabi politične moči in o zanimivih povezavah med ambicijami, kultom osebnosti in vodenjem. Drami, ki se dogajata v Benetkah, *Beneški trgovec* in *Othello*, obravnavata vprašanje, kako lahko mestna država (ali nacionalna država) gradi navidezno stabilno identiteto hkrati na politiki vključevanja in izključevanja ter na uporabi in zlorabi sočloveka, predvsem »outsiderja«, ki ni član skupnosti in ki prinese v mestno državo nekaj novega – v Beneškem trgovcu judovsko tradicijo posojanja denarja, v *Othellu* herojske veščine bojevanja in pomorstva. Vprašanja, ki jih ti drami odpirata o beguncih, migracijah, imigraciji in oblikovanju države, se zdijo posebej umestna v današnji Sloveniji in državah Balkana, geografska bližina Benetk pa je samo še utrdila mojo izbiro. *Vihar* sem izbral zato, ker nejasna geografska umeščenost Prosperovega otoka omogoča močne povezave med postkolonialnim, kot ga občutimo in doživljamo v »mojem« karibskem in »vašem« sredozemskem oz. jadranskem prostoru. Če bi mi čas dopuščal, bi z veseljem vključil še *Dvanajsto noč* (ilirsko dramo, postavljeno v Dalmacijo) in *Milo za drago* (temačno dunajsko dramo), ki bi še obogatili predmet.

Čas pa je vseeno dovoljeval pozorno raziskovanje in analizo štirih izbranih dram, od prizora do prizora, od dejanja do dejanja. Izogibal sem se površinskim opazkam in se raje posvetil analizi jezika, retoričnih figur ter prevladujočih tematskih in strukturnih vidikov. Moj pristop se ni veliko razlikoval od tistega, ki ga uporabljam na matični univerzi. Največja razlika med mojimi urami v Miamiu in Mariboru je bila v pripravljenosti študentov, da aktivno sodelujejo, odgovarjajo na vprašanja in se vključujejo v dialog z mano in s kolegi študenti. Doma študente zlahka pripravim do produktivnega pogovora, ki ga sicer spodbudim z vprašanji, vendar ga študenti kmalu preusmerijo k temam, ki jih najbolj zanimajo. V Mariboru takega diskurzivnega modela ni bilo mogoče izpeljati. Postavil sem vrsto vprašanj, v zameno pa sem prejel nasmeh in

molk. Posledično je v razredu prevladoval moj monolog. V zavetju Pohorja sem tako za študente izvedel štiri sklope predavanj o Shakespeareovih delih, in čeprav sem med predavanji postavil več vprašanj, so ta pravzaprav služila za izhodišče, na katerem sem nato oblikoval svoje ure. Ker sem navadno zelo skeptičen do svojih trditev, so bila moja predavanja – čeprav enoglasno izpeljana – vseeno večglasna, kar zadeva razmišljanja in odprte zaključke. Skozi zastavljanje vprašanj in odgovarjanje nanje sem študentom skušal pokazati odprtost in aktualnost dram – želel sem, da najdejo različne pristope k dramam, čeprav le-teh v razredu niso ubesedili oz. jih delili z mano. Didaktični princip »interakcije« se je torej vendarle razvil, čeprav v drugačni obliki od tiste, ki jo navadno prakticiram doma. Pravzaprav ne drži povsem, da so v razredu vsa moja vprašanja naletela na popoln molk; trije ali štirje študenti so pogosto odgovarjali na moja vprašanja in njihovi odgovori so bili zelo smiselni. Povedati hočem le, da ni bilo mogoče vzpostaviti diskusije med študenti, ki bi jo spodbudile moje zamisli in vprašanja in kjer bi bila moja vloga le v tem, da usmerjam pogovor. Take vrste učno okolje, kjer so profesorji (le malo več kot) moderatorji, je

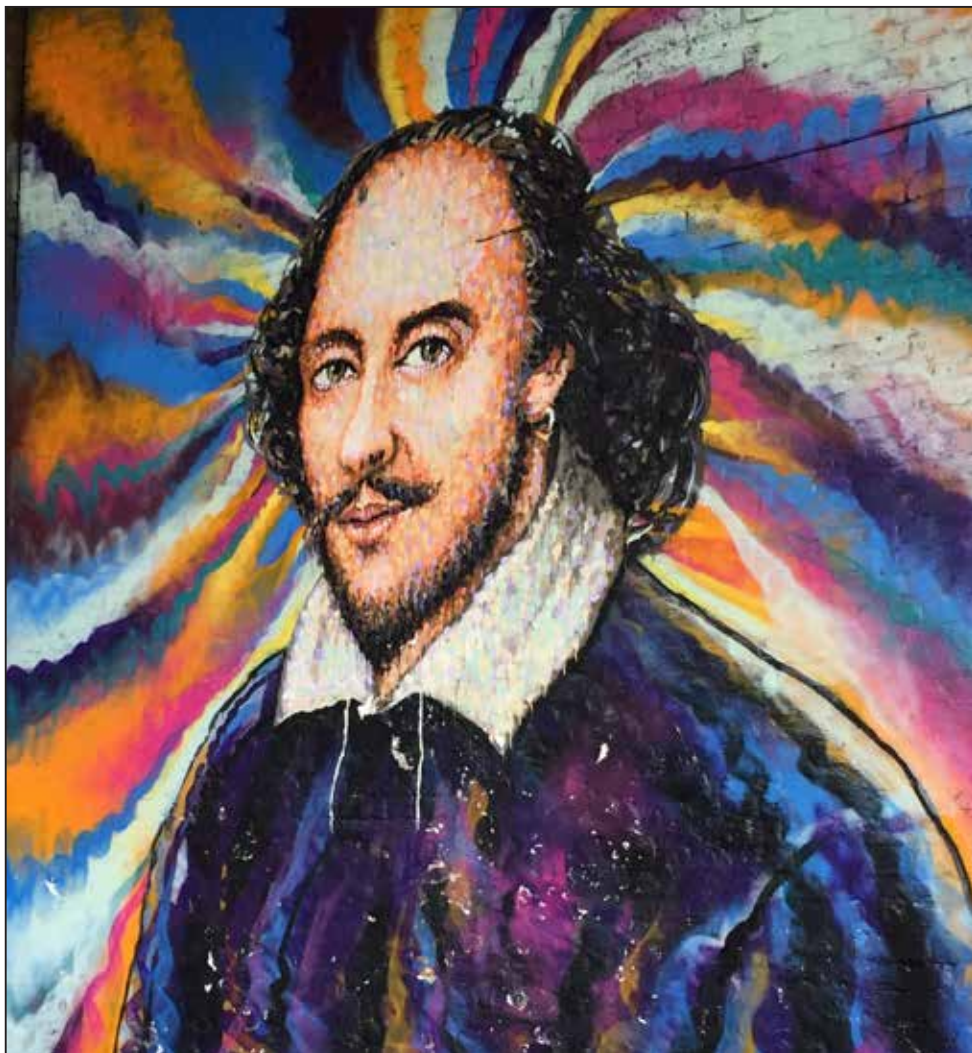
pogosta praksa v mojih višjih letnikih na FIU, v Mariboru pa to ni bilo vzpostavljeno.

Pogosto sem razmišljal o tej dinamiki in mislim, da sem ugotovil, zakaj so bila v Mariboru moja prevladujoča oblika poučevanja predavanja. Angleščina je bila drugi (ali tretji oz. četrti) jezik vseh triindvajsetih študentov, medtem ko je zame materni jezik in (žal) edini jezik, ki ga govorim. Kot naravni govorec angleščine se svobodno gibljem med široko paleto angleških idiomov, vključno z akademskim žargonom, s Shakespeareovim jezikom in z vsakdanjim ameriškim govorom. Čeprav so študenti po več letih študija zelo dobro obvladali angleščino, mislim, da sta bila za njihov molk kriva prevelika previdnost in strah pred tem, da bi se osmešili. Če k temu dodamo glavno razliko med vlogo učitelja v Severni Ameriki in Evropi – v prvem primeru je učitelj mediator in vodnik po polju učenja, v drugem pa čislana avtoriteta in posredovalec znanja –, menim, da to razloži molk študentov.

Za protitež tej dinamiki in bolj osebni pristop sem poskrbel tako, da sem uvedel individualne pogovore s študenti na teme v zvezi s Shakespeareom, ki so jih zanimale. Čeprav je bilo ne-

kaj študentov na teh srečanjih zadržanih, pa jih je večina izkoristila priložnost, da so lahko govorili v angleščini. Pogovori, ki naj bi trajali od 15 do 20 minut, so se včasih podaljšali na 45 minut ali celo uro in so pripomogli k vzpostavitvi trajnejših vezi med študenti in mano, ki jih še danes vzdržujemo preko e-pošte in družabnih omrežij. Zame kot ameriškega profesorja so taka intelektualna prijateljstva, ki presegajo okvir pedagoškega procesa, zelo pomembna in mi prinašajo zadovoljstvo – svoj uspeh v »mariborskem« razredu torej merim tudi v vzdrževanju čezatlantskih stikov. Da natančneje pojasnim: še posebej sem navdušen, da bom odlični študentki mentor pri magistrskem delu na temo Beneškega trgovca, poleg tega sem ostal v stiku z več študenti, ki me obveščajo o napredku svojega študija, svojih potovanjih, pisanju magistrskega dela, jaz pa z njimi delim svoje izkušnje; več študentov me je tudi povabilo, da obiščem njihove domače kraje (npr. Prekmurje, pa Kitajsko), jaz pa sem vse študente povabil, da me obiščejo v Miamiu. Prepričan sem, da ne bo ostalo le pri povabilih. Zaradi takih povezav in splošnega vtisa, da so študenti kljub nepoznanemu načinu podajanja snovi občutno izboljšali svoje bralne sposobnosti ter sposobnosti za razlago in razmišljanje o in skozi Shakespeara, lahko trdim, da je bilo moje poučevanje v Mariboru uspešno in da bi bilo tako sodelovanje vredno ponoviti, če se še ponudi kaka priložnost.

Čeprav v dveh stvareh močno nasprotujem sistemu, ki ga imate na Univerzi v Mariboru (prva je ta, da se mi zdijo vaši študenti preobremenjeni, saj imajo več predavanj ob istem času in ne morejo biti prisotni na vseh; druga pa je ta, da je z vidika ameriškega profesorja izpitno obdobje, ki traja mesec dni in omogoča več izpitnih rokov, nekaj zelo tujega), bi rad poudaril, da sem zelo hvaležen, da sem lahko poletni semester 2016/2017 preživel na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru, in da mi je bilo to v veliko veselje. Več kolegom s Filozofske fakultete v Mariboru se moram zahvaliti, da so me toplo sprejeli in mi omogočili to izkušnjo, in sicer dr. Tjaši Mohar, dr. Michelle Gadpaille, dr. Tomažu Oniču, dr. Nadi Šabec in dr. Victorju Kennedyju. Zelo lepe spomine imam na čas, ki sem ga preživel pri vas, ko sem se sprehajal po predavalnici in razlagal Shakespeareova dela ter skozi okno pogledoval proti Pohorju, medtem ko sem razmišljal, kaj še želim povedati; ali ko sem sedel v kabinetu in se pripravljaj na predavanja ali se pogovarjal s študenti; ali ko sem s kolegico Nado Šabec sedel v Piranu na kavi. Zelo lepo mi je bilo pri vas in z veseljem bi se čez nekaj let vrnil in vse ponovil.

NOVOSTI NA FAKULTETI ZA STROJNIŠTVO UM

➤ PROF. DR. BOJAN DOLŠAK

➤ IZR. PROF. DR. IZTOK PALČIČ

Fakulteta za strojništvo deluje kot znanstveno-raziskovalna in izobraževalna ustanova že več kot pet desetletij. Izobražuje redne in izredne študente na dodiplomskih in magistrskih študijskih programih strojništvo, gospodarsko inženirstvo, mehatronika, tehniško varstvo okolja, tehnologije tekstilnega oblikovanja ter inženirsko oblikovanje izdelkov. Vedno intenzivnejše sodelovanje z gospodarstvom zahteva ustrezno znanstveno-raziskovalno usmerjenost fakultete, ker se dosežki raziskav vedno bolj prenašajo v različne veje slovenske strojne, kovinsko predelovalne in tekstilne industrije. Pomembno dejstvo predstavlja tudi naraščanje zanimanja srednješolcev za študijske programe fakultete, saj so naši študijski programi izjemno aktualni. Fakulteta sodi na Univerzi v

Mariboru med najuspešnejše članice tako po uspešnosti študentov, številu diplomantov na dodiplomskih in podiplomskih programih, po obsegu prihodka iz industrije in projektov, solidni opremljenosti laboratorijev ter mednarodno priznanih profesorjih in nenazadnje z izjemno dobro organiziranim mednarodnim sodelovanjem in izmenjavo.

Do danes je na fakulteti diplomiralo več kot 10.000 študentov. Stopnja zaposljivosti naših diplomantov je še zmeraj zelo visoka, saj so zelo iskan kader na trgu delovne sile. Izjemno smo ponosni na dosežke svojih diplomantov in doktorandov, kot tudi dosežke študentov, ki se udeležujejo različnih študentskih projektov ter tekmovanj doma in v tujini. Naj omenimo samo nekatere: Formula Student, kjer so naši študenti v zadnjem

letu dosegli izjemno odmevne dosežke v mednarodnem merilu: projekt Product Innovation Project na TU Graz, projekti Javnega štipendijskega, razvojnega, invalidskega in preživninskega sklada Republike Slovenije Po kreativni poti do praktičnega znanja ter Študentski inovativni projekti za družbeno korist (ŠIPK), sodelovanje študentov na več razpisih oziroma tekmovanjih gospodarskih družb in še in še. Naši študenti so tudi odlični športniki, saj so v univerzitetni športni ligi osvojili prvo mesto v košarki in drugo mesto v odbojki.

FS je s svojim znanstveno raziskovalnim delom znatno prispevala k svetovni zakladnici znanj in je tudi tukaj ena izmed najbolj uspešnih članic Univerze v Mariboru. Prispevek Fakultete za strojništvo na področju znan-

stvenih publikacij pomembno prispeva k znanstveni odličnosti Univerze v Mariboru kot celote, kar je razvidno na mednarodnih lestvicah, ki razvrščajo univerze. V zadnjem letu smo pridobili štiri nove Horizon 2020 projekte in en Erasmus+ projekt, uspešni pa smo bili tudi pri prijavi bilateralnih projektov. Zelo aktivno sodelujemo v šestih strateško razvojno inovacijskih partnerstvih (SRIP), pridobili smo 4 nove ARRS projekte in 6 mladih raziskovalcev ter uspešno podaljšali delovanje dveh raziskovalnih programov ter pridobili dodatna finančna sredstva za še štiri programe.

Vedno bolj intenzivno se povezujemo z gospodarstvom. V dobrem letu dni smo podpisali sporazum o strateškem sodelovanju z osmimi slovenskimi proizvodnimi podjetji. Z vsemi podjetji smo okrepili vezi na področju študijske in razvojno-raziskovalne dejavnosti. Zelo aktivno deluje Alumni klub, v okviru katerega je bilo izvedenih kar nekaj srečanj in zelo odmevnih predavanj. Na FS imamo tudi na novo oblikovani Strateški svet, kjer s strokovnjaki iz gospodarstva sodelujemo pri strateškem razvoju fakultete. V mesecu septembru 2018 smo s pomočjo podjetja GKN Driveline d.o.o. prenovili eno izmed predavalnic, drugo prenavlja podjetje BSH Hišni aparati d.o.o. Nazarje in je tik pred odprtjem. Podjetje ProfiDTP d.o.o. je fakulteti doniralo humanoidnega robota, ki ga bomo uporabljali v izobraževalne, raziskovalne in promocijske namene.

Fakulteta je žal še vedno v izredno težki finančni situaciji, saj sredstva, ki jih prejemo za izvajanje študijske dejavnosti

komajda zadoščajo za pokrivanje stroškov plač. Kljub temu poravnamo vse tekoče zakonsko določene obveznosti do zaposlenih in tudi obveznosti iz preteklih let, ko sodelavci niso dobili zasluženega plačila. Sočasno po najboljših močeh počasi izboljšujemo infrastrukturo v naši zgradbi.

Kljub nekaterim preprekam na fakulteti radi izpostavljamo uspešne zgodbe in dosežke. Zato smo na podelili priznanja svojim zaposlenim, študentom ter poslovnim partnerjem, ki so in bodo tudi v prihodnje ponesli ime Fakultete za strojništvo in Univerze v Mariboru doma in po svetu. Med študenti so priznanje prejeli Urška Butolen kot študentka leta ter skupina študentov, ki se je izkazala v okviru projekta Po kreativni poti do znanja na temo razvoja sistema strojnega vida za optimizacijo proizvodnega procesa. Naša fakulteta sodeluje z veliko gospodarskimi družbami, ki izdatno podpirajo študijsko dejavnost na fakulteti. Svečano listino Fakultete za strojništvo smo podelili dolgoletnemu partnerju podjetju GKN Driveline d.o.o.. Direktor podjetja g. Peter Smole je zbrane tudi nagovoril. Priznanja smo podelili več sodelavcem, in sicer Tatjani Knez za strokovno delo, članom Laboratorija za zahtevne inženirske simulacije in eksperimentiranje za sodelovanje z gospodarstvom, prof. dr. Lidiji Fras Zemljič za raziskovalno delo ter dr. Robertu Hauku za pedagoško delo. V novi kategoriji Raziskovalec na začetku kariere je priznanje prejela dr. Selestina Gorgieva. Letos pa smo ponovno podelili priznanje za življenjsko delo, ki ga je prejela prof. dr. Majda Sfiligoj Smole.

DONACIJA ROBOTKA ZA IZOBRAŽEVALNE NAMENE

➤ IZR. PROF. DR. IZTOK PALČIČ

➤ SIMONA JERAJ

📷 GREGOR HARIH

Podjetje PROFIDTP, d. o. o., organizator osrednjega slovenskega strokovnega dogodka s področja strojništva Industrijski forum IRT in založnik strokovne revije IRT3000, je Fakulteti za strojništvo Univerze v Mariboru doniralo 60 cm visokega programabilnega humanoidnega robota Blue NAO Evolution.

Robot proizvajalca SoftBank Robotics Europe SAS je do sedaj najbolje prodajan tovrstni robot za izobraževalne namene, ne uporablja se pa v industriji. Robot bo na Fakulteti za strojništvo UM namenjen pretežno raziskovalni tehnologiji, delno pa bo vključen v izobraževalne namene, saj se trend servisne robotike povečuje, fakulteta pa želi s tovrstnimi znanji seznaniti študente, ki bodo tako pridobili osnovne veščine pri upravljanju servisnih oziroma humanoidnih robotov. Upravljanje in programiranje humanoidnega robota bo vključeno v izobraževanje študentov, predvsem tistih na drugi stopnji. Ti bodo pridobili znanja osnovnega in poglobljenega programiranja, upravljanja, osnove strojnega vida za prepoznavanje objektov in vodenja humanoidnega robota. Spoznali bodo tudi, kako prisotnost humanoidnega robota vpliva na človekovo počutje oziroma lagodje.

»Na Fakulteti za strojništvo Univerze v Mariboru se trudimo študentom zagotoviti čim boljše pogoje za študij, kar vključuje tudi uvajanje naprednih tehnologij v izobraževalni proces. Veseli nas, da je podjetje PROFIDTP, s katerim že dlje časa zelo uspešno sodelujemo, prepoznalo potencial za prenos najsodobnejših tehnologij na bodoče inženirske kadre, ki se bodo morali spopasti z izzivi industrije 4.0, ter se odločilo za donacijo, ki bo študentom bistveno

olajšala osvajanje praktičnih znanj in nabiranje izkušenj že v času študija. Podjetju PROFIDTP se za donacijo in izkazano zaupanje v imenu fakultete ter njenih sedanjih in prihodnjih študentov iskreno zahvaljujemo,« je ob predstavitvi nove pridobitve fakultete dejal dekan prof. dr. Bojan Dolšak.

Humanoidni roboti postajajo del človekovega vsakdana, še posebej na Japonskem, kjer se starostna skupina ljudi drastično povečuje in bodo ti v veliko pomoč pri vsakdanjih opravilih. S pomočjo humanoidnega robota bodo študenti preučevali možnosti opravil, ki jih lahko robot opravlja ter načine, kako ga vključiti v človekov vsakdan. Prav tako bodo opazovali čustven odziv ljudi na prisotnost humanoidnega robota, saj se človek precej hitro naveže na stroj, ki je vsaj delno podoben človeku.

»Bodoči inženirji strojništva so ljudje, ki bodo oblikovali prihodnost. Zavedamo se, da bo ta močno povezana z roboti in to ne zgolj tistimi, ki jih vidimo v industriji, temveč tudi takšnimi, ki bodo človeku še bližje. Z donacijo humanoidnega robota Fakulteti za strojništvo Univerze v Mariboru želimo med ustvarjalci prihodnosti vzbuditi zanimanje za humanoidno robotiko, saj smo prepričani, da lahko slovensko inženirsko znanje veliko da tudi širši družbi,« je ob predaji humanoidnega robota povedal Darko Švetak, direktor podjetja PROFIDTP d. o. o..

Robotek se bo uporabljal v oddelku izr. prof. dr. Karla Gotliha. Prodekan za izobraževalno dejavnost FS izr. prof. dr. Iztok Palčič in asist. Timi Karner sta takole povedala kako bodo uporabljali robotka:

»Študentje strojništva in predvsem mehatronike, so navajeni robustnih standardnih industrijskih robotov, ki obratujejo v grobem industrijskem okolju. Takšen tip robotov je namenjen za servisno uporabo. V prihodnje nam bodo roboti pomagali pri hišnih opravilih, v gospodinjstvu pa še kje. Napoveduje se, da bo trg servisnih robotov v nekaj letih presegel trg industrijskih robotov. V ta namen nam je podarjen robot v veliko prednost, saj bomo lahko naše študente naučili ravnanja in programiranja z njimi. Poleg osnovnih ukazov, kot so hoja, prijemanje, vstajanje ipd., se bodo študentje spoznali tudi s prepoznavo objektov, obrazov in zavedanja okolice robota.«

Ali bo poleg izobraževalnih namenov uporaben še za kaj?

»Robota bomo poleg izobraževanih namenov uporabili tudi za promocijo naših študijskih programov, predvsem mehatronike. Seveda bo robot uporabljen tudi v raziskovalne namene, kjer še imamo veliko možnosti izboljšav pri izpeljavi lastnih algoritmov hoje, prepoznavanja obrazov, objektov in interakciji med robotom in človekom, še posebej pri predaji objekta. Prav tako je zanimiva študija empatije človeka, ki jo robot posredno vzbuja, še posebej pri nežnejšem spolu nakljub temu, da je to le stvar.«

V zadnjem času imate na fakulteti kar nekaj donacij podjetij, očitno dobro sodelujete z gospodarstvom.

»Fakulteta za strojništvo že tradicionalno dobro sodeluje z gospodarstvom na področju raziskovalnih in aplikativnih projektov. V zadnjem obdobju pa smo intenzivirali tudi sodelovanje na izobraževalnem področju. Potrebe po inženirjih strojništva, mehatronike, gospodarskega inženirstva in tekstilnih tehnologij ter materialov so s strani proizvodnih podjetij zelo velike. Zato smo se z izbranimi slovenskimi proizvodnimi podjetji dogovorili, da se bodo izdatneje vključila v naš izobraževalni proces, mi pa jim bomo omogočili še stika s študenti, da si lažje zagotovijo želeni kader, preden le-ta pobegne v druga podjetja ali celo na tuje. Študenti namreč še v času izobraževanja prihajajo v podjetja na prakso, tam opravljajo študentsko delo, sodelujejo pri projektnih nalogah, podjetja pa razpisujejo teme za diplomska in magistrska dela. Oblikovali smo nabor t. i. strateških partnerjev FS, ki so tudi člani Strateškega sveta FS. Eden izmed mehanizmov sodelovanja je tudi vlaganje podjetij v boljšo infrastrukturo na fakulteti, predvsem kar se tiče predavalnic. Z investicijo v predavalnico si podjetje poveča svojo prepoznavnost, obenem pa lahko tudi uporablja prenovljeni prostor za svoja strokovna srečanja. Tako smo v mesecu oktobru predali v uporabo predavalnico, ki jo je obnovilo podjetje GKN Driveline Slovenija d.o.o., tik pred zaključkom pa je tudi prenova predavalnice, ki jo je omogočilo podjetje BSH Hišni aparati d.o.o. Nazarje. Načrtujemo preново še dveh predavalnic. Veseli smo tudi donacij v obliki raziskovalne in izobraževalne opreme, kot je bil robot, ki ga je doniralo podjetje PROFIDTP d.o.o.«

DAN PRAVNE FAKULTETE

Jeseni je praznovala Pravna fakulteta UM 58. obletnico ustanovitve. Kot vsako leto so se slovesnosti tudi letos udeležili ugledni gostje, ki delujejo na različnih pravnih področjih v Sloveniji. Slavnosti govornik je bil predsednik Vrhovnega sodišča RS, mag. Damijan Florjančič.

Prišli pa so tudi državna sekretarka Ministrstva za pravosodje RS, dr. Dominika Švarc Pipan, generalni državni tožilec, g. Drago Šketa, generalni državni odvetnik, mag. Jurij Groznik, vrhovni sodnik in podpredsednik Slovenskega sodniškega društva, dr. Miodrag Đorđević, vrhovni sodnik in član Sodnega sveta, Vladimir Horvat, predsednik Višjega sodišča v Ljubljani, g. Anton Panjan, predsednica Okrožnega sodišča v Mariboru, ga. Alenka Zadavec, predsednica sodnega sveta, dr. Barbara Nerat, predsednik Slovenskega sodniškega društva, dr. Andrej Ekart, predsednica Notarske zbornice Slovenije, ga. Sonja Kralj, članica Upravnega odbora Odvetniške zbornice Slovenije, magistra Andreja Dajčman, dekan Pravne fakultete v Zagrebu, profesor doktor Igor Gliha, s prodekani Pravne fakultete v Zagrebu, gostujoči strokovnjaki Pravne fakultete, poslanci DZ RS, predstavniki gospodarstva in profesorji, študentje in zaposleni na PF UM.

Nagovor prof. dr. Vesne Rijavec, dekanice PF UM (odlomek)

Dan pravne fakultete sovпада z evropskim dnevom civilnega pravosodja. Nas pa danes zanima kako k sodelovanju med državami za boljšo prihodnost, tudi na področju pravosodja, prispevajo akterji študija prava. V času študija se oblikuje pogled na družbena dogajanja v Evropi in svetu. Širitev obzorja tudi preko meja, omogoča odpravo predsodkov in boljše sožitje, enako tudi izboljšane sposobnosti komunikacije. Pravniki se zavedamo, da srečevanje posameznika z drugimi poteka skozi komunikacijo. Znanje se potrjuje skozi komunikacijo. Izobraženost je slog komunikacije, v kateri je sporazumevanje med ljudmi pravi užitek. Z jezikom gradimo svojo stvarnost,

z njim gradimo tudi vzporedni svet pomenov, ki so nam skupni z drugimi ljudmi. Jezik je orodje pravnikova, s katerim izraža tudi odtene v svojih pravnih stališčih. Kljub temu se tudi pravniki vse pogosteje poslužujemo orodja, ki je manj ostro, to je izražanje v tujem jeziku. Znanje jezikov gradi mostove in odpira vrata novim spoznanjem. Te prednosti želimo približati našim študentom in jim po drugi strani poudariti tudi pomen slovenskega jezika za našo narodno samobitnost.

Težava današnjega časa je nepregledna množica informacij. Pritisk informacij je včasih tako naporen, da skoraj ne najdemo izhoda. Veliko je znanstvenih del, ki so bodisi nepotrebna bodisi neberljiva. Nastala so le zato, da naredijo potreben vtis na izbirne komisije. Pogosto je težko ugotoviti razliko med prvovrstnimi znanstvenimi knjigami in tretjerazrednim nakladanjem. Na spletu se pojavljajo netočni povzetki in približne, celo lažne informacije. Tudi na tiskane medije ne kaže računati. Na slovenskem je malo zares profiliranih medijev, večina je takšnih, v katerih prebiramo enake članke, dodatna težava je »porumenevanje«, ki sledi zgolj prodajnim izgledom brez zadržkov.

Zato je naloga univerze usposobiti študente za prepoznavanje teh pasti. Smisel izobraževanja je v tem, da človek lažje razume družbeno dogajanje. Pravo ni pusta šolska snov, temveč nekakšna magija, ob kateri sledimo dogodkom in jih hkrati ocenjujemo, presojava.

Nagrade študentom

POHVALE:

ŽIVI ŠUTA za najvišjo povprečno oceno v 1. letniku Univerzitetnega študijskega programa Pravo v študijskem letu 2017/2018;

ANDREJU BITRAKOVU za najvišjo povprečno oceno v 2. letniku Univerzitetnega študijskega programa Pravo v študijskem letu 2017/2018;

ALJOŠI POLAJŽARJU za najvišjo povprečno oceno v 3. letniku Univerzitetnega študijskega programa Pravo v študijskem letu 2017/2018;

HANI ŠROT za najvišjo povprečno oceno v 1. letniku Magistrskega študijskega programa Pravo v študijskem letu 2017/2018 in

RENATU KENDI za najvišjo povprečno oceno v 2. letniku Magistrskega študijskega programa Pravo v študijskem letu 2017/2018.

POHVALE IN ZAHVALE ZA SODELOVANJE NA TEKMOVANJIH

ANEJU IRGOLIČU, ki prejme POHVALO za sodelovanje in doseženo zmago na XIII. Tekmovanju slovenskih študentov v predstavitvi sodb Evropskega sodišča za človekove pravice – RUBIKON.

NINI KOTNIK, ki prejme ZAHVALO za sodelovanje in doseženo 4. mesto na XIII. Tekmovanju slovenskih študentov v predstavitvi sodb Evropskega sodišča za človekove pravice – RUBIKON.

SARI MERNIK, MATICU ŠPURU IN HANI ŠROT, ki prejmejo POHVALO za sodelovanje in zmago na VII. državnem tekmovanju Pravna rešitev.

ANAMARIE POTRČ, ki prejme POHVALO za prejeti naziv Best Delegate v okviru odbora Human Rights Council na tekmovanju MUNLaws.

ZAHVALE dekanice

ANDREJ BITRAKOV, ANAMARIE POTRČ in TEJA ŽGANK ŽIŽEK za sodelovanje na tekmovanju MUNLaws.

DAVID BORLINIČ GAČNIK, NINA MARIN, ALJAŽ SAGADIN, ALJAŽ SEKOLOVNIK IN ŠPELA STANEC za sodelovanje in osvojeno 2. mesto na vseslovenskem študentskem tekmovanju ŠTUDENTSKA PRAVDA.

SARA MERNIK, MATIC ŠPUR IN HANA ŠROT za sodelovanje na mednarodnem tekmovanju European Law Moot court.

LEON BRULC, STEFAN DANOJEVIČ, VIVIAN MOHR, MIHAEL POJBIČ, BARBARA SMOGAV, HANA ŠROT IN PETRA ZUPANČIČ za sodelovanje na mednarodnem tekmovanju William C. Vis International Commercial Arbitration Moot.

OB DNEVU FILOZOFSE FAKULTETE UM

➤ PROF. DR. BOŽIDAR KANTE

Nagovor dekana prof. dr. Božidarja Kanteta ob Dnevu Filozofske fakultete

Filozofska fakulteta je sorazmerno mlada ustanova, saj šteje dobro desetletje. Je mladostnik, ki še odrašča in se poskuša s hitrimi koraki približati polnoletnosti. Tako kot mladostnik, je v svoji ihti in neučakanem hitenju včasih naletela na nepričakovane ovire in se je zato tudi spotikala. Ob evforičnem zagonu je včasih imela tudi prevelike oči. Z odraščanjem so prišli tudi treznejši premisleki in bolj mirni časi; barka je z razburkanega morja zaplula v mirnejši pristan, kjer je bilo mogoče z ostrim nožem razuma premisliti, kje jo je vihar najbolj prizadel, kako odpraviti šibke točke in z novim zagonom odpluti na odprto morje slovenskega univerzitetnega prostora. Mogoče smo imeli na začetku tisto neustavljivo željo po veliko preveliki hiši, ne da bi natanko vedeli, koliko stanovalcev bo v njej pravzaprav bivalo. Zdaj, ko se z bolj gotovimi koraki približujemo polnoletnosti, nam je tudi veliko bolj razločno in jasno, kateri so in bodo njeni stanovalci.

Če se danes ozremo na naše trenutno stanje, potem lahko ugotovimo, da je za nami leto, za katerega je bilo v finančnem pogledu upravičeno pričakovati, da bo težko in kritično, vendar ga bomo uspešno prebrodili. V zadnjih letih so bili uspešno postavljeni temelji za nadaljnji razvoj fakultete, ker smo morali v teh letih zaradi suhih krav misliti in si prizadevati zgolj za ohranjanje zatečenega stanja in razmer. O uvajanju kakih novih zaposlitev in lukrativnih interdisciplinarnih programov, ki jih zahteva novi čas s silovitim razvojem

tehnologije, smo lahko le pobožno hrepeneli in sanjali. Čistili smo zgolj stare programe nepotrebnih navlak in baročnih primesi; včasih je bilo treba zarezati tudi v samo vsebino programov.

Vemo, da ni prave univerze brez filozofske fakultete. Ustanoviteljem prvih univerz je bilo to dejstvo mnogo bolj jasno, kot je nekaterim v današnjem prostoru in času. Mi, ljudje, smo duhovna bitja, česar se v današnjem času premalo zavedamo. Tu, na Filozofski fakulteti, ponujamo hrano za dušo in smo na nek način dušni pastirji. V študirajočih poskušamo zaigrati na strune njihove človečnosti, jim privzgojiti občutek vesti, če ga še nimajo, in vzbuditi skrb za sočloveka, kajti skrb za sočloveka je tudi skrb za samega sebe. Ob tem seveda tudi ne pozabljamo, da morajo biti študirajoči in naši diplomanti tudi kritični do okolja in družbe, v kateri živijo. Danes seveda ni več suženjstva, kakršnega smo poznali v preteklosti, so se pa razvile bolj prefinjene oblike tega zavrženega pojava, da ne govorimo o prostovoljnem suženjstvu, na katerega dandanes pristaja vedno več ljudi, če hočejo preživeti. Humanistične vrednote dajejo neizbrisni pečat našemu delu in poučevanju. V tem pogledu moramo biti svetilnik, če lahko uporabim ta nekoliko že zlorabljen izraz, tudi za širše okolje.

Danes je dan, ko se oziramo po dosežkih preteklega leta; je jesen, ko pobiramo plodove tekočega leta. Bil je radodarno, namreč to leto. Plodovi niso tako zreli in nabrekli zaradi njih samih, temveč so rezultat naših prizadevanj in našega dela. Ob tem velja tudi poudariti, da smo v zadnjih letih zelo okrepili naše znanstvenoraziskovalno delo, še posebej s pridobivanjem novih raziskovalnih projektov.

Naj zaključim: Sapere aude!

MIKLOŠIČEVA NAGRADA
red. prof. dr. Jožica Čeh Steger.

NAGRADA ZA ŽIVLJENJSKO DELO
red. prof. dr. Karmen Teržan Kopecky

MIKLOŠIČEVO PRIZNANJE

Urška Marinšek
Maja Hadner
Hana Kapitler
Valerija Kašnik
Nejc Plohl
Tina Kraner
Sara Babič
Janez Osojnik

OB DNEVU FKBV UM

Ob Dnevu Fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede so podelili nagrade in priznanja sodelavcem, ki so v minulem letu dosegli vidne uspehe:

PRIZNANJE ZA NAJVEČ SKUPNO PRIDOBLENIH SREDSTEV NA DOMAČIH IN MEDNARODNIH PROJEKTIH V LETU 2018

Katedra za ekološko kmetovanje, poljščine, vrtnine in okrasne rastline

PRIZNANJE ZA OBJAVO V NAJVIŠJE RANGIRANI REVIIJI V BAZI Web of Science V LETU 2018

viš. pred. mag. Maksimiljan Brus

PRIZNANJE ZA NAJVIŠJO CITIRANOST AVTORJA IN MEDNARODNO ODMEVNOST ZNANSTVENEGA IN RAZISKOVALNA DELA V LETU 2018

izr. prof. dr. Tomaž Langerholc

PRIZNANJE ZA NAJBOLJŠEGA REDNO ZAPOSLENEGA VISOKOŠOLSKEGA UČITELJA v študijskem letu 2017/2018

viš. pred. mag. Andrej Vogrin

PRIZNANJE ZA NAJBOLJŠEGA REDNO ZAPOSLENEGA VISOKOŠOLSKEGA SODELAVCA v študijskem letu 2017/2018

mag. Maša Primec

ZAHVALO ZA DOLGOLETNO VESTNO IN SKRBNNO DELO

Jožica Črešnik

ZAHVALO ZA DOLGOLETNO VESTNO IN SKRBNNO DELO NA POSESTVU UKC

Jelica Ornik

PRIZNANJE ZA IZJEMEN ŠTUDIJSKI USPEH na dodiplomskem študiju v šolskem letu 2017/2018

Ana Starman

PRIZNANJE ZA IZJEMEN ŠTUDIJSKI USPEH na podiplomskem študiju v šolskem letu 2017/2018

Špela Pertinač

PRIZNANJE ZA IZJEMNE DOSEŽKE NA PODROČJU OBŠTUDIJSKIH DEJAVNOSTI v šolskem letu 2017/2018

Laura Lepej

PRIZNANJE ZA ZELO ODMEVNO ZNANSTVENO RAZISKAVO v šolskem letu 2017/2018

Nikolina Mesarec

ZAHVALA ZA STROKOVNO SODELOVANJE

ŽIPO Lenart d.o.o.

ZAHVALO ZA DOLGOLETNO ODLIČNO SODELOVANJE

dr. Igor Vojtich

ZAHVALO ZA IZJEMEN PRISPEVEK PRI RAZVOJU FAKULTETE

doc. dr. Stane Berčič

red. prof. dr. Jernej Turk

red. prof. dr. Franc Bavec

red. prof. dr. Dejan Škorjanc.

POSEBNO PRIZNANJE ZA DOSEŽKE ŠTUDENTOV – preskakovanje zaprek s konji

Sara Ornik

POSEBNO PRIZNANJE ZA DOSEŽKE ŠTUDENTOV NA TEKMOVANJU FIELD ROBOT EVENT 2018

Žan Mongus

Erik Rihter

Gašper Fridrih

Benjamin Založnik

Jakob Šafarič

Luka Šelih

Peter Bernad

Matic Rašl

Aljaž Zajc

Kristjan Polovič

Jernej Mlinarič

Rok Friš

POSEBNO PRIZNANJE ZA DOSEŽKE ŠTUDENTOV NA MEDNARODNEM TEKMOVANJU MLADIH V POZNAVANJU VIN V PARIZU

Andrej Perko

Marko Mramor

DAN MEDICINSKE FAKULTETE

7 PROF. DR. IVAN KRAJNC

Poudarki nagovora dekana MF prof. dr. Ivana Krajnc

Raziskovalni dosežki so temeljni element za bodoče razvrščanje fakultet v mednarodnem prostoru.

Pred desetimi leti je izšla prva številka revije Acta medico-biotechnica, ki je edina uradna znanstvenoraziskovalna strokovna revija s področja medicine in biotehnike, ki jo izdaja Medicinska fakulteta v Sloveniji.

V vseh desetih letih je revija izhajala redno. Skupaj je bilo objavljenih 142 člankov, od tega več kot polovica izvernih. Revija sicer še ni uvrščena na seznam revij z impakt faktorjem, a vse aktivnosti v zadnjih letih potekajo v tej smeri.

Pot kvalitete in ne kvantitete, je slogan revije, za kar skrbi odgovorna urednica prof. dr. Dušica Pahor, dr. med.

Vse najboljše za 10. rojstni dan, in še na mnoga leta!

Tabela z raziskovalnimi podatki

Področja raziskovanja (klasifikacija ARRS):

- Medicinske vede
- Naravoslovno-matematične vede
- Tehniške vede
- Biotehniške vede

Številčni podatki in znanstvena uspešnost (2013-2018):

Število raziskovalcev/tehnikov:	61 / 11
Število nacionalnih/EU projektov:	27 nacionalnih projektov in 3 EU projekti
Članki 1. četrtine:	162
Članki 2. četrtine:	95
Članki skupaj:	609
Citati (WoS/SCOPUS):	20449 / 23403
h-indeks	61
A3 točke (neporračunska sredstva)	69,30

Človeški viri

ZAPOSLITVE NA MF UM – 01. 12. 2018	
Zdravniki	51
Ostali učitelji	14
Asistenti	7
Strokovne službe	22
Tehnični sodelavci	10
Raziskovalci	10
Mladi raziskovalec	5
Delne zaposlitve na drugih fakultetah	7
Skupaj zaposleni na MF UM	126
POGODBENI SODELAVCI	
	559

PODELITEV DIPLOM IN ZAKLJUČENIH DOKTORSKIH ŠTUDIJEV

- Doslej je diplomiralo več kot 675 naših študentov.
- 95 jih je uspešno zaključilo doktorski študij.

DENTALNA MEDICINA – NOV ŠTUDIJSKI PROGRAM MF UM

- Na Glavnem strokovnem odboru Slovenskega zdravniškega društva smo opravili predstavitev študijskega programa in pridobili njihovo podporo.
- Dne 19. 10. 2018 smo predstavniki MF opravili predstavitev študijskega programa na Zdravniški zbornici Slovenije, izvršilni odbor Zdravniške zbornice Slovenije in Ministrstvo za zdravje RS sta naklonjena ustanovitvi študijskega programa Dentalna medicina.
- Dne 16. 11. 2018 smo prejeli obvestilo Nakvis-a o imenovanju skupine strokovnjakov v postopku akreditacije programa Dentalna medicina.

Imenovani so bili:

- Prof. dr. Marinka Drobnič Košorok, Veterinarska fakulteta UL,
- Prof. dr. Milan Petelin, Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani,
- Prof. dr. Ivica Anič, Stomatološka fakulteta Zagreb
- Lenart Kmetič, študent.

FARMACIJA – PREGLED DELA V LETU 2018 TRENUTNI STATUS PROGRAMA

Program pregleduje Nakvis-u.

Tri pozitivne mednarodne recenzije uglednih strokovnjakov (iz uglednih institucij v EU) s področja farmacije in farmakologije.

Program je bil predstavljen strokovni komisiji pri Lekarniški zbornici Slovenije.

Za prispevek k razvoju Medicinske fakultete Univerze v Mariboru se vam spoštovane kolegice in kolegi, zahvaljujemo, saj brez vaše osebne doprinosa, Medicinska fakulteta Univerze v Mariboru ne bi bila to, kar danes predstavlja, tako v Sloveniji kot pri naših prijateljih v tujini.

Nagrajenci ob Dnevu Medicinske fakultete UM ob petnajsti obletnici delovanja fakultete

PRIZNANJE PROF. DR. ZORE JANŽEKVIČ

- izr. prof. dr. Matjaž Vogrin – priznanje visokošolskemu učitelju za pedagoško delo v študijskem letu 2017/2018
- asist. dr. Andrej Markota – visokošolski sodelavec za pedagoško delo v študijskem letu 2017/2018

POHVALE MARCUSA GERBEZIUSA

Pohvalo Marcusa Gerbeziusa prejmejo najboljši študenti letnikov za preteklo študijsko leto.

- Lovrec Matija Rudolf; 1. letnik 2017/2018
- Lorbek Laura; 2. letnik 2017/2018
- Oblak Luka; 3. letnik 2017/2018
- Seničar Tilen; 4. letnik 2017/2018
- Valand Donata; 5. letnik 2017/2018
- Vajda Jernej; 6. letnik 2017/2018

ČASTNI NAZIV ZASLUŽNI GOSTUJOČI PROFESOR

Letošnji prejemniki častnega naziva so:

- izr. prof. dr. Marjan Skalicky
- izr. prof. dr. Kazimir Miksič
- prof. dr. Rastko Golouh

PRIZNANJE PROF. DR. EDVARDA GLASERJA:

- prof. dr. Igor Gregorič

PRIZNANJE ZA POSEBNE ZASLUGE:

– doc. dr. Jernej Završnik – dolgoletni direktor Zdravstvenega doma dr. Adolfa Drolca Maribor, ki že leta uspešno sodeluje z MF UM in predstavlja pomembno učno bazo za študente MF UM, sodeluje pri nadaljnjem razvoju MF UM z aktivnim soustvarjanjem novega študijskega programa Dentalna medicina.

POHVALE ZA DOBRO IN PRIZADEVNO STROKOVNO DELO:

- Irena Gorza
- mag. Milena Orož Črešnar

DEKANOVA PRIZNANJA ŠTUDENTOM MEDICINE ZA RAZISKOVALNE NALOGE V ŠTUDIJSKEM LETU 2017/2018

- Martina Medved
- Laura Ojsteršek
- Ernestina Bedek
- Aljaž Brlek
- Vanja Zamuda
- Matija Ambrož
- Mirjam Bartol
- Nejc Breznik
- Jan Zajc

ZLATE, SREBRNE IN BRONASTE DEKANOVE NAGRADE

Bronasta Dekanova nagrada

Bronasto dekanovo nagrado prejme študent Jan Gumilar za raziskovalno nalogo z naslovom ANALIZA PULZNEGA VALA PRI HEMODIALIZNIH BOLNIKI, ki jo je izdelal pod mentorstvom izr. prof. dr. Robert Ekart, dr. med., somentorstvom prof. dr. Radovana Hojsa, dr. med. in izr. prof. dr. Sebastjan Bevc, dr. med.

Jan Gumilar se je na Medicinsko fakulteto vpisal po zaključenem izobraževanju na Prvi gimnaziji Maribor. Med študijem je bil član Študentskega sveta in Akademskega zbora Medicinske fakultete ter član Komisije za dodiplomski študij in član Statutarne komisije UM. Opravljal je prostovoljno prakso na UKC Maribor. Leta 2017 je odšel na klinično izmenjavo v Vitorio v Brazilijo.

Srebrna Dekanova nagrada

Kristijan Skok za raziskovalno nalogo z naslovom RAZVOJ IN TESTIRANJE CELIČNIH LINIJ Z NAMENOM PROUČEVANJA TROJNO NEGATIVNEGA RAKA DOJKE, ki jo je izdelal pod mentorstvom red. prof. dr. Iztok Takač, dr. med. in somentorstvom doc. dr. Uroš Maver, mag. farm.

Zlata Dekanova nagrada

Ana Ken in Urška Koštomaj za raziskovalno nalogo z naslovom PRIMERJAVA IZHODA ZDRAVLJENJA BOLNIKOV Z AKUTNIM MIOKARDNIM INFARKTOM Z JASNIM DVIKOM VEZNIČICE ST ALI NOVIM LEVOKRAČNIM BLOKOM V EKG, ki sta jo izdelali pod mentorstvom red. prof. dr. Andreja Sinkovič, dr. med.

DAN FERİ

7 PROF. DR. BORUT ŽALIK

Nagovor dekana prof. dr. Boruta Žalika

Zakovitosti časa so neizbežne, vse se spreminja in nič ni večnega. Sprememb ne moremo zaustaviti, pogosto si jih niti ne želimo, saj smo se prilagodili obstoječemu stanju. Spreminjamo se mi, kot posamezniki, spreminja se naša fakulteta in naša Univerza, spreminja se okolje, v katerem Univerza deluje. Akademski svet je kljub vsemu nekoliko specifičen. Na eni strani Univerza potrebuje stabilnost, da se lahko ozre vase, osmisli svoje poslanstvo, vzpostavi stabilne interne procese, razume, kaj je prav in kaj narobe in potem tudi tako ravna, s čimer si pridobi ime, ugled in spoštovanje okolja, po drugi strani pa se mora bliskovito odzivati na nova znanja, na nova odkritja, celo več, biti mora njihov generator. Prav zato mora biti Univerza prostor nadpovprečnosti, izjemnih, prodornih posameznikov, ki so vir novih misli in gibal celotne družbe. Univerza, ki se sprijazni s povprečnostjo, bo postala nepriljubljena za študente, postala bo sama sebi namen, nato pa se bo v današnjem globalnem svetu izgubila. Da sem nam to ne bi zgodilo, na naši fakulteti skrbimo s permanentnimi spremembami naših študijskih programov, z usmeritvami raziskav in z drugimi mehanizmi, ki jih imamo na voljo. S tem izpolnjujemo tudi naše temeljno poslanstvo, to je, da bomo študentom posredovali aktualna znanja, temelječa na mednarodno priznanem znanstvenoraziskovalnem delu ter jim s tem zagotovili prihodnost in omogočili uspešne kariere.

Naša fakulteta je velika fakulteta, smo univerza v malem. Zaposlenih nas je 297, študentov na prvi stopnji je 1488, na drugi 414, 55 študentov pa na tretji stopnji. Skupno torej 1.957 študentov, od tega je 218 rednih študentov iz tujine. V tem študijskem letu je z nami v zimskem semestru še skoraj 100 študentov iz programa študentskih izmenjav Erasmus. V študijskem letu 2017/18 je diplomiralo 238 študentov na prvi, 114 na drugi in 7 študentov na tretji stopnji. V letošnjem šolskem letu smo storili prvi resen korak v mednarodni univerzitetni prostor. Orjemo ledino in kažemo na vse anomalije naše zakonodaje visokega šolstva na tem področju. Verjamemo, da bomo tudi na ta način pomagali k spremembam le-te tako, da se bo Slovenija lahko enakovredno vključila v mednarodni študijski prostor.

Člani naše fakultete dosegajo tudi dobre raziskovalne rezultate. Imamo veliko izjemnih posameznikov, ki s svojimi raziskavami in z vrhunskimi objavami doprinašajo k svetovni zakladnici znanja. Zagotovo smo lahko izjemno ponosni, da imamo v naši sredini tudi raziskovalca, ki že drugo leto sodi med 1 % najbolj citiranih raziskovalcev na svetu na svojem področju. S tem je pomembno dvignil rang Univerze v Mariboru in s tem naše fakultete. In ta rang je pomemben, ko se mladi odločajo, komu bodo zaupali svojo bodočnost. Mladi želijo biti z najboljšimi, da bi postali najboljši tudi sami.

Na fakulteti izvajamo številne raziskovalne projekte. Imamo 8 programskih skupin, 11 projektov ARRS, projekt evropskega centra odličnosti Innorenew ter istoimenski projekt iz sheme H2020, ki se mu letos pridružita še 2 nova projekta H2020, 8 projektov Interreg, 4 projekte Erasmus+, ki se jim v šolskem letu 2018/19 pridružuje 5 novih, 11 bilateralnih projektov, 46 projektov za industrijo, pri nas se izobražuje 18 mladih raziskovalcev. Skupaj trenutno izvajamo 34 mednarodnih projektov in projektov strukturnih skladov, rezultate 28-ih prijav še čakamo. Po svojih najboljših močeh pomagamo pri realizaciji ciljev države na področju pametne specializacije, saj smo vključeni v 7 razvojno-raziskovalnih projektov TLR 3-6, kar je 50 % vseh odobrenih projektov te sheme. Na fakulteti praktično ni raziskovalca, profesorja, asistenta ali tehniškega sodelavca, ki ne bi bil vključen v raziskave na konkretnem projektu.

Zaradi svojega pedagoškega in znanstvenoraziskovalnega dela in zavedanja o svojem poslanstvu je naša fakulteta dobro prepoznana v Sloveniji in izven nje. UM FERİ je postala uveljavljena blagovna znamka, za katero pa je treba neprestano skrbeti in jo skrbno negovati. Za to znamko so seveda ljudje, naši študentje in naši zaposleni, za njo so naši predhodniki, so odločive generacije, modrih potez, ki danes dajejo rezultate. Čas se ne bo ustavil, tek bo naprej, zahteval bo nove spremembe in nove odločitve. Verjamem, da se bomo odločali prav, da bomo negovali akademsko poštenost, da bomo razumeli, da je povprečnost premalo in da je za nas dovolj le odlič-

nost, s čimer bo naša fakulteta in z njo naša Univerza postala še privlačnejša tako za študente kot za raziskovalce, profesorje in vso našo družbo.

PREJEMNIKI PLAKET

Plaketa za pedagoško delo

doc. dr. Miran Rodič
doc. dr. Boštjan Vlaovič

Plaketa za raziskovalno delo

Uroš Mlakar
prof. dr. Marjan Mernik

Plaketa za strokovno delo

Ivan Kovačič
Dragana Božovič, doc. dr. Simon Kolmanič, doc. dr. Niko Lukač, izr. prof. dr. Damijan Strnad
Gregor Hohler
dr. Lili Nemeč Zlatolas
doc. dr. Muhamed Turkanović
IskrateL d.o.o.

Plaketa za izjemni prispevek študentov

Nikolaj Čolič
Robi Novak
Žiga Leber
Vid Keršič, Niko Uremović, Mitja Žalik
Alen Rajšp
Domen Hohler, Jure Sreš
Pia Prebevšek
Saša Brdnik
Blaž Denko
Nogometna ekipa FERİ
Košarkarska ekipa FERİ
Anamarija Valentina Dajnko, Sandi Horvat
Aljaž Jeromel, Gal Meznarič, Jan Mikolič
Matjaž Škrlec, Vid Černec, Boštjan Budna,
Luka Slapnik, Niko Uremović, Miha Antolinc
Matjaž Škrlec
Kristjan Medved
Luka Bašek

DAN FAKULTETE ZA TURIZEM UNIVERZE V MARIBORU

Brežiška Fakulteta za turizem Univerze v Mariboru je decembra praznovala 9. obletnico svojega obstoja, ki so jo proslavili s prireditvijo v fakultetni avli. Podelili so priznanja najboljšim študentom, pedagogu in diplomantu fakultete.

Lep uvod v prireditve so naredili učenci Glasbene šole Brežice s svojimi glasbenimi točkami. Nato je dekan izr. prof. dr. Boštjan Brumen v svojem govoru poudaril pomembnost in prispevek vsakega študenta, saj le z njimi ustanova raste, tako po velikosti, kot tudi po kakovosti.

Dekan je, ob spremljavi slik in ob izvirnih izjavah sošolcev nagrajenih, podelil nagrade za najboljše študente preteklega študijskega leta. Študenti, ki so v študijskem letu 2017/18 dosegli najvišje povprečje ocen svojega letnika so: Ilna Gjorgjievska, Nikola Stanković, Saša Kancler, Anja Lukan, Martina Senekovič, Petra Mikulčič in Alenka Valentinc.

Najvišjo nagrado Fakultete za turizem, Zeleni kompas za leto 2017, je prejel Janko Virant. Omenjeno nagrado vsako leto podelijo najboljšemu diplomantu, ki je bil v času študija vsestransko aktiven ter tako pomembno prispeval k prepoznavnosti fakultete in univerze na lokalni, regionalni ter mednarodni ravni. S tem želijo spodbuditi kvalitetno študijsko, raziskovalno in drugo delo študentov, ki prispeva k strokovni in osebnostni rasti študentov ter k ugledu fakultete kot izobraževalne in raziskovalne organizacije.

Po mnenju Študentskega sveta Fakultete za turizem, ki temelji na izvedeni študentski anketi, je nagrado za najboljšega pedagoga Fakultete za turizem za preteklo študijsko leto prejela doc. dr. Andreja Trdina.

Prireditve se je zaključila s skupnim fotografiranjem in prijetnim neformalnim druženjem nagrajencev in gostov prireditve. Fakulteta za turizem je od svojega nastanka postala pomemben del lokalnega okolja, zato se že veselijo naslednjega leta, ko bo fakulteta praznovala 10. obletnico svojega obstoja.

NOVI DOKTORJI ZNANOSTI UNIVERZE V MARIBORU

NOVI DOKTORJI ZNANOSTI S PROMOCIJE 6. 11. 2018

Št.	Ime in priimek	Fakulteta	Mentor	Doktorska tema
1.	Renata Gabršek	FOV	red. prof. dr. Marko Ferjan	Model managerske uspešnosti v velikih delniških družbah v Sloveniji
2.	Slavko Ažman	FOV	red. prof. dr. Boštjan Gomišček	Povezave med kakovostjo storitev, zadovoljstvom in zvestobo strank ter poslovno uspešnostjo v avtomobilski panogi
3.	Marjeta Marolt	FOV	izr. prof. dr. Andreja Pucihar	Social CRM Adoption and its Influence on Customer Relationship Performance – SMEs perspective
4.	Anka Mohorič Kenda	FOV	red. prof. dr. Robert Leskovar	Stalno izboljševanje modela kazalnikov kakovosti zdravstva s povratno informacijo sistema e-pritožb
5.	mag. Janez Vončina	PF	red. prof. dr. Saša Prelič	Zamenljive obveznice in obveznice z delniško nakupno opcijo ter pogojno povečanje osnovnega kapitala
6.	Riad Ramadani	FS	izr. prof. dr. Stanislav Pehan	Konstruiranje zobniških teles z namenom obvladovanja vibracij
7.	Tanja Pivec	FS	red. prof. dr. Karin Stana Kleinschek	Razvoj polimernih materialov z rutinom in polirutinom za zdravljenje golenjih razjed
8.	Petra Ovniček	MF	red. prof. dr. Uroš Potočnik	Analiza genskih regij povezanih z astmo ter napoved tveganja in odziva na terapijo pri otroški astmi
9.	Sabina Zadel Topić	MF	izr. prof. dr. Dušan Mekiš	Ultrazvočna ocena lege dihalne cevke v predbolnišničnem okolju
10.	Hristina Kocić	MF	izr. prof. dr. Tomaž Langerholc	Effects of Milk, Milk-Derived Bioactive Peptides and L-Arginine on Cell Signalling in Skin Fibroblasts
11.	Janka Palancsai Šiftar	MF	red. prof. dr. Iztok Takač	Prehajanje proste tekočine v malo medenico pri histeroskopiji

NOVI DOKTORJI ZNANOSTI UNIVERZE V MARIBORU

NOVI DOKTORJI ZNANOSTI S PROMOCIJE 15. 11. 2018

Št.	Ime in priimek	Fakulteta	Mentor	Doktorska tema
1.	Maja Lešnik	FKKT	zasl. prof. dr. Mihael Drofenik	Mehanizem dopiranja ultrafinega rutilnega TiO ₂ za spreminjanje fotokatalitske aktivnosti
2.	mag. Lidija Korat	FKKT	red. prof. dr. Željko Knez	Pristop za celovit nadzor izpostavljenosti nevarnim snovem na delovnih mestih
3.	Gregor Kravanja	FKKT	red. prof. dr. Željko Knez	Načrtovanje visokotlačnih procesov za predelavo polimerov in izboljšave prenosa toplote
4.	Jasmina Korenak	FKKT	doc. dr. Irena Petrinič	Biomimetične membrane za proces osmoze pri obdelavi industrijske odpadne vode
5.	mag. Peter Crnjac	FGPA	red. prof. dr. Leopold Škerget	Modeliranje sevalnega toplotnega toka v sistemu Navier-Stokesovih enačb z metodo robnih elementov
6.	Zoran Pučko	FGPA	red. prof. dr. Danijel Rebolj	Avtomatsko spremljanje procesa gradnje s kontinuiranim večlokacijskim 3D zajemanjem dejanskega stanja znotraj in zunaj gradbenega objekta
7.	Maja Matrič	PEF	izr. prof. dr. Katja Košir	Vloga socialnih odnosov v razredu pri aktivnem vključevanju učencev v pouk angleškega jezika
8.	Majda Fiksl	FNM	red. prof. dr. Boris Aberšek	Razvoj sodobnih didaktičnih modelov v tehniškem izobraževanju, njihova evalvacija ter verifikacija
9.	Katja Kalan	FNM	doc. dr. Vladimir Ivovič	Potencial širjenja tigrastega komarja, <i>Aedes albopictus</i> (Diptera: Culicidae), invazivne vrste v Sloveniji
10.	Tanja Planinšek Ručigaj	MF	izr. prof. dr. Jovan Miljković	Klinična in genetska raziskava bolnikov z edemom goleni in sindaktilijo prstov nog
11.	mag. Bruno Blažina	FVV	zasl. prof. dr. Peter Umek	Strukturna analiza samomorov v slovenski policiji

NOVI DOKTORJI ZNANOSTI UNIVERZE V MARIBORU

NOVI DOKTORJI ZNANOSTI S PROMOCIJE 22. 11. 2018

Št.	Ime in priimek	Fakulteta	Mentor	Doktorska tema
1.	Goran Hrovat	FERI	red. prof. dr. Gregor Štiglic	Rekurzivna delitev modelov linearne regresije za oceno zanimivosti asociativnih pravil v različnih časovnih obdobjih
2.	Andraž Javernik	FERI	red. prof. ddr. Denis Đonlagić	Hitri merilni sistemi na osnovi Fabry-Perotovih interferometrov
3.	David Selčan	FERI	doc. dr. Iztok Kramberger	Celovit pristop k ščitenju elektronskih sistemov nanosatelita pred napakami v delovanju kot posledicami ionizirajočega sevanja
4.	Miha Ravber	FERI	doc. dr. Matej Črepinšek	Šahovski sistem rangiranja za primerjavo evolucijskih algoritmov večkriterijske optimizacije
5.	Jan Stana	MF	red. prof. dr. Vojko Flis	Večslojne medicinske matrice z modificiranim sproščanjem pentoksifilina za zdravljenje kronične venozne razjede
6.	mag. Maja Šeruga	MF	prof. dr. Danijel Petrovič	Pomen izbranih genskih polimorfizmov pri nastanku diabetične ledvične bolezni pri bolnikih s sladkorno boleznijo tipa 2
7.	Mateja Finžgar	EPF	red. prof. dr. Žan Jan Oplotnik	Mednarodna primerjava sistemov fiskalne decentralizacije na podlagi konceptualnega indeksa fiskalne decentralizacije (KIFD) in skladnosti z evropsko listino o lokalni samoupravi (MELLS)
8.	Maja Rosi	EPF	izr. prof. dr. Milan Jurše	Model tržno naravnane in družbeno odzivne prilagajanja univerzitetnih poslovnih šol tranzicijskih držav v procesu globalizacije poslovnega izobraževanja
9.	Vesna Štager	EPF	red. prof. dr. Darja Boršič	Vpliv davčne kompleksnosti na davčno skladnost in merjenje makroekonomskih učinkov stroškov davčne skladnosti
10.	mag. Monika Kokalj Kočever	FF	red. prof. dr. Darko Friš	Gorenjski mobiliziranci v nemški vojski 1943–1945
11.	mag. Žiga Oman	FF	doc. dr. Andrej Hozjan	Maščevanje kot pravni običaj sistema reševanja sporov na Slovenskem v zgodnjem novem veku
12.	Gregor Škratek	FF	izr. prof. dr. Vladimir Drozg	Blokovne stanovanjske soseske v Mariboru: morfološki, funkcijski in socialno-geografski oris
13.	Renata Gabršek	FOV	red. prof. dr. Marko Ferjan	Model managerske uspešnosti v velikih delniških družbah v Sloveniji

Predstavitev koncepta Velikega slovensko-madžarskega slovarja in vloga Oddelka za madžarski jezik in književnost FF UM v njem

➤ IZR. PROF. DR. JUTKA RUDAŠ

Predstavitev koncepta Velikega slovensko-madžarskega slovarja je potekala 4. oktobra 2018, ob 9.30 uri v Zbornični dvorani Univerze v Ljubljani. Slavnostni govorniki so bili dr. Jernej Štromajer, državni sekretar na MIZŠ, dr. Marina Tavčar Krajnc, prorektorica za izobraževanje Univerze v Mariboru in dr. Sonja Novak Lukanovič, direktorica Inštituta za narodnostna vprašanja. Na dogodku smo predstavili aktivnosti in dosedanje rezultate na projektu Veliki slovensko-madžarski slovar, katerega izdelava bo v naslednjih letih potekala na Centru za jezikovne vire in tehnologije Univerze v Ljubljani, v sodelovanju z Inštitutom za narodnostna vprašanja in Filozofsko fakulteto Univerze v Mariboru.

KOMASS – Koncept madžarsko-slovenskega slovarja: od jezikovnega vira do uporabnika je nacionalni ciljni raziskovalni projekt (V6-1509), ki sta ga od 1. 10. 2015 do 28. 2. 2018 financirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in Ministrstvo za izobraževanje Republike Slovenije. Pri projektu, ki ga je vodil dr. Izток Kosem, je sodelovalo 8 raziskovalcev s Filozofske fakultete v

Ljubljani, Inštituta za Narodnostna vprašanja in Filozofske fakultete v Mariboru.

Oddelke za madžarski jezik in književnost FF UM, kot edina visokošolska inštitucija v RS, ki ponuja v slovenskem visokošolskem prostoru študij madžarščine, jezika, ki je hkrati jezik avtohtone manjšine, se je vključil v znanstvenoraziskovalni projekt KOMASS. Namen projekta je, da bo, z vsestransko referenčnim korpusom in ustreznim programskim orodjem ter s spoznavanjem novih besed in izrazov, najboljšo pomagal učencem dvojezičnih šol. Člani oddelka se namreč v dvojezično izobraževanje v Prekmurju vključujemo od samega začetka, saj se hungaristika izvaja kot študijski program materinščine, ker je to edini način, da se v RS zagotovi celotna vertikala – od vrtca do univerze – izobraževanja avtohtone madžarske skupnosti. Študijski program na eni strani omogoča študentom z madžarskim maternim jezikom študijsko okolje, ki je skladno z njihovimi jezikovnimi pričakovanji. Po drugi strani pa je ustvarjeno stimulacijsko okolje tudi za študente, ki imajo drug materni jezik in želijo pridobiti novo ali izpopolniti že pridobljeno jezikovno znanje ter ponuja možnost, da v času rednega študija pridobijo ustrezno znanje za poučevanje na dvojezičnih

šolah in vrtcih. Taka možnost prinaša dodano vrednost v dvojezični slovensko-madžarski prostor z dodatnim jezikovno-kulturno-strokovnim znanjem s pridobljenimi kompetencami pa pripomore k dvigu izvajanja modela dvojezičnosti tudi v praksi.

Na dvojezičnem območju v Prekmurju namreč poteka izvajanje dvojezičnega izobraževanja od leta 1959. Dvojezično izobraževanje, obvezno za obe narodnosti, je še danes prepoznavno kot dvosmerni model ohranjanja dveh jezikov. Prekmurski model je takšen, da se udeleženi ciljni skupini z jezikom okolja ne srečujeta le v šolskem razredu, ampak se imata načeloma od rojstva priložnost v svojem ožjem in širšem okolju potopiti v drugi jezik in kulturo (prav zaradi tega ne moremo upoštevati drugega jezika kot tuji jezik, ampak enostavno kot drugi jezik, jezik okolja). Bistvo programa ohranjanja jezika je, da dvojezični učitelji poučujejo tako manjšinske kot večinske otroke v maternem in v drugem jeziku. Cilj tega programa je ob gojenju in ohranjanju obeh kultur vzpostaviti (visoko stopnjo) funkcionalne dvojezičnosti. Vprašanje je: v kakšni meri se izvaja ta model. Iz prakse je razvidno, da ni idealnega razmerja izobraževalnih jezikov in v praksi ne pride do uveljavitve zažele-

nih rezultatov. Ključni pomanjkljivosti sta že od začetka izvajanja nedodelanost didaktične plati modela in neustrezna usposobljenost učiteljev ter profesorjev dvojezičnih izobraževalnih ustanov zaradi pomanjkanja možnosti pridobitve ustreznih kompetenc, predvsem v madžarskem jeziku. Pridobivanje jezikovnih kompetenc je velika potreba po notranji zavezanosti učiteljev k programu, stroki in karieri. Torej učitelji razrednega pouka in strokovnih predmetov – če le ni madžarski jezik njihova druga študijska smer – se v RS izobražujejo v slovenskem jeziku. Iz prakse sledi, da imajo ti učitelji znanje madžarščine iz dvojezične osnove in srednje šole (v kolikor so se v teh šolah izobraževali). Da le ti ne bi izobraževali učencev in dijakov z osnovno- in srednješolskim znanjem madžarščine, jim je, kot rečeno, v času študija dana ta možnost. Ker gre za zahtevno in pomembno (strokovno)jezikovno spretnost, je ključnega pomena, da se prihodnji učitelji že med študijem na prvi (pa tudi na drugi) stopnji o tem ustrezno izobrazijo in se usposobijo za to dejavnost.

Oddelek je bil vključen tudi v projekt E-kompetence učiteljev v dvojezičnih šolah, katerega temeljni cilj je bil »dvig ravni e-kompetenc učiteljev v madžarskem jeziku v dvojezičnih šolah (slovensko-madžarskih) v Prekmurju, posledično pa tudi dvig konkurenčnosti znanja otrok, ki obiskujejo dvojezične vzgojno-izobraževalne zavode na narodnostno mešanem območju severovzhodne Slovenije.« Člani oddelka smo med drugim v tem projektu pripravili Zbirko izrazov, predvsem s področja jezikoslovja in književnosti, ki je ena izmed osnov tudi za sedanjí projekt. Menimo, da uporaba dvojezičnega slovarja učencu omogoča, da se s pravilno jezikovno rabo vključuje v šolsko, družinsko, družbeno in kulturno življenje. S spoznanjem besedišča in jezikovnih funkcij pogloblja znanje v obeh jezikih, posledično ozavešča pomen pozitivnega odnosa do obeh jezikov. Ključna kompetenca sporazumevanja v drugem jeziku se namreč v marsičem ujema s sporazumevanjem v maternem jeziku, to pa omogoča sposobnost posredovanja in medkulturnega razumevanja ter spoštovanja kulturne raznolikosti in odprtosti za medkulturno komunikacijo. Sklenemo lahko, da je jezikovna usposobljenost s pomočjo slovarja priložnost za profesionalni razvoj učitelja in pomembno vpliva na usvajanje jezikovnih kompetenc učencev.

PRVA KNJIGA O DRUŽBENO ODGOVORNI DRUŽBI NA SVETU

Matjaž Mulej, Viljem Merhar, Viktor Žakelj, uredniki in avtorji, Mira Zore, Anita Hrast, Tadej Slapnik, Ludvik Toplak, Katja Rašič in Borut Ambrožič,

UVOD V POLITIČNO EKONOMIJO DRUŽBENO ODGOVORNE DRUŽBE

(Zavod Kulturni center, Maribor, 2019)

Ob globalni družbeno ekonomski krizi, ki je izbruhnila leta 2008, so najpomembnejše mednarodne institucije in organi objavili, da je potrebno nujno aktivirati družbeno odgovornost kot pot iz krize. Svetovalni standard ISO 26.000 je v sedmih vsebinah povzel vse življenjske prakse in bistvo izrazil s tremi postavkami:

- (1) Odgovornost vsakogar za vpliv na ljudi in naravo
- (2) Soodvisnost
- (3) Celovit pristop

Postavke so podprte s sedmimi načeli, ki bi morala biti nujna lastnost ljudi in organizacij.

Kaj pa celotna družba? Kaj pa (temeljna) ekonomska teorija? Vedno gre namreč za odnose med ljudmi in družbenimi subjekti (predvsem ali vsaj vključno z gospodarskimi). Družbeno odgovornost (pač) vedno in povsod preprečuje veliko težav in stroškov.

Največ literature o družbeni odgovornosti je na temo organizacij in ne družbe same. Politično ekonomijo pa izriva ekonomika, četudi sta obe potrebni. Pregled domače in svetovne literature ter spoznanje o dani praksi je pokazal, da niti Slovenija niti svet še nimata politične ekonomije družbeno odgovorne družbe. Prvi korak v tej smeri je ta knjiga, ki ima teoretični in aplikativni del.

V teoretičnem delu – po opredelitvi razlogov za knjigo (Mulej, Merhar, Žakelj) – najprej

edini slovenski zaslužni profesor politične ekonomije Viljem Merhar povzame osnove politične ekonomije in njenega razvoja kot alternative neoliberalni praksi, ki danes uničuje človeštvo. Matjaž Mulej dodaja pregled kategorij politične ekonomije, ustreznih tudi za družbeno odgovorno družbo. Viktor Žakelj potem dokazuje, da bosta gospodarjenje v njej povezovala trg in indikativno družbeno ekonomsko planiranje, pri čemer bodo izbrane družbenoekonomske organizacije imele pomembno vlogo. Nato Mira Zore konkretizira družbeno odgovornost podjetij, da je vidna razlika med njo in družbeno odgovorno družbo. Ker se mora vse to šele uveljaviti, v zadnjem, petem, poglavju Matjaž Mulej obravnava družbeno odgovornost kot netehnološki invencijsko-inovacijsko-difuzijski proces.

Monografija se nadaljuje s petimi prilogami o uveljavljanju družbeno odgovorne družbe v praksi. Najprej Anita Hrast opiše, kakšna je usmeritev Evropske unije glede družbene odgovornosti in trajnostnega razvoja, ki sta bistveni sestavini družbene odgovornosti. EU med drugim priporoča, da vsaka članica sprejme strategijo za uveljavljanje družbene odgovornosti. Slovenija v tem pogledu zamuja.

Tadej Slapnik, Anita Hrast in Matjaž Mulej zato predstavijo osnutek strategije iz 12. mednarodnega posvetovanja Inštituta za razvoj družbene odgovornosti, ki so ga jeseni 2017 predložili Vladi Republike Slovenije. Namreč, da bi se družbeno odgovorna družba lahko uveljavila kot družbeno-ekonomska ureditev, morajo gospodarski učinki biti merljivi, a omejevanje na bruto domači proizvod (BDP) tako merjenje otežuje, kar v svojem prispevku dokazuje Katja Rašič, ki predlaga tudi dopolnitve. Borut Ambrožič in Matjaž Mulej dodata nekaj drugačnih zamislih in praks, ki presegajo merila BDP. V Prilogi št. 4 Ludvik Toplak s konkretnim primerom (Protislovja privatizacije v Sloveniji) in z zakonodajnim predlogom dokazuje, da lahko ljudje s slabim strokovnim znanjem, v tem primeru pravnim, in politično močjo, onemogočijo družbeno odgovorno družbo. Priloga št. 5 Viljema Merharja pa pokaže, kako lahko javni mediji podprejo ali ovirajo razvoj družbeno odgovorne družbe, ko premisleke ali objavijo ali jih pa ne.

V kratki prilogi št. 6 Matjaž Mulej dokazuje, da se demokracija v družbeno odgovorni družbi ne sme omejiti le na obstoj strank in volitev, ampak mora uveljavljati vse že omenjene (tri) osnovne kategorije družbene odgovornosti in to podpreti z uveljavljanjem (sedmih) načel iz ISO 26.000 (ki so: uradna odgovornost (ali pristojnost), preglednost, etičnost, spoštovanje do interesov deležnikov, do vladavine prava, do mednarodnih norm in do človekovih pravic).

Na koncu Viljem Merhar ugotavlja, da sta Nobelovo nagrado za ekonomijo za leto 2018 dobila ekonomista, ki se vrhunsko znanstveno ukvarjata z dvema vidikoma družbene odgovornosti – podnebnimi spremembami in tehnološkim razvojem.

Za pereče družbenoekonomske probleme našega časa se najdejo rešitve v knjigi, ki je, naključje ali ne, izšla 10. decembra, na mednarodni dan človekovih pravic (OZN).

Družbena odgovornost je s človekovimi pravicami tesno povezana, zlasti družbena odgovornost družbe, tudi iz ekonomskih razlogov, saj spada odgovornost med temeljne (družbeno-)ekonomske odnose.

SLOVENŠČINA NA KRILIH UPORABNOSTI

➤ MAG. ANDREJA BIZJAK

Ples je skriti jezik duše našega telesa.

Martha Graham

Ko vezniki zaplešejo v paru ... zapleše z njimi tudi vejica.

I. Vejica vodi, plesni par ji sledi.

Večbesedni enodelni vezniki so vezniki, sestavljeni iz več besed, ki so kot plesni par nanizane druga ob drugi in med katerimi **vejice ne pišemo**¹. Pravila Slovenskega pravopisa 2001² so tista, ki za večbesedne veznike določajo, da se vejica piše **le pred prvim delom** plesnega oz. (običajno) vezniškega para.

Spodnji primeri so iz Pravopisa:

- *Lenaril je, **namesto da** bi se učil.*
- *Spregledal sem ga, **že ko** sem ga prvič videl.*
- *Na delo je šel, **kljub temu da** je bil bolan.*
- *Zamahnil je z roko, **češ da** ni nič.*
- ***Medtem ko** ste spali, je bilo hudo neurje.*
- *Rad ga imam, **zato ker** je tako miren.*

Večinoma gre za **stalne zveze prislova** ali **členka** (npr. *potem, zato, češ, že*) in **podrednega veznika** (npr. *da, ko*). Najpogosteje so večbesedni enodelni vezniki sestavljeni iz dveh besed (npr. *medtem ko*), redkeje iz treh (npr. *kljub temu da*).

Tovrstnih večbesednih veznikov, med katerimi vejice ne zapisujemo, je v slovenščini zelo veliko. Med njimi so še: *namesto da, češ da, zato ker, zato da, že ko, potem ko, šele ko, posebno ko, še ko, brž ko, in sicer, in to, to je, s tem da, s tem ko, ne glede na to da, samo če, tako da, toliko da, posebno če, zlasti če ...*

¹ Pri čemer upoštevamo, da izjeme potrjujejo pravilo.

² Pravila Slovenskega pravopisa 2001 ustrezno rabo večbesednih veznikov opredeljujejo od člena 327 dalje.

II. Včasih je lepše, če na plesnem parketu zasije samo ena zvezda.

Pravopis odsvetuje t. i. **kopičenje veznikov**, za katerega pravi, da ni priporočljivo. Slovnica ta pojav zgolj opiše in o njem ne poda mnenja, saj njen namen ni predpisovati (kodificirati). Tovrstno, slogovno šibko kopičenje veznikov, kjer vejico pišemo **le pred prvim delom**, je pogosto značilno za zvezo **dveh podrednih veznikov**.

Pravopis navaja spodnji primer:

- *Le piši materi, da če ne bo denarja, ne boš več stanoval pri nas.*

Navedeno kopičenje podrednih veznikov je priporočljivo razvezati v več stavkov in tako omogočiti, da na parketu zasije zgolj en veznik:

- *Če ne bo denarja, ne boš več stanoval pri nas. Le piši materi in ji to sporoči.*

III. Ob primerni glasbi lahko med soplesalcema zapleše tudi vejica.

Kadar zaplešeta skupaj **priredni** in **podredni veznik pred vmesnim odvisnikom**, v skladu s Pravopisom vejico pišemo samo **pred prvim veznikom**:

- *Pridem sam, **in če** bo le mogoče, pripeljem še koga.*
- *Votlina je bila suha, **in ker** je ne doseže nobena sapica, tudi topla.*

- Medveda je priklenil k stebru, **in ko** je spet prišel divji mož, **sta se** spoprijela.³

V nasprotju z zgornjim pravilom pa v primerih, kadar **priredni veznik zastopa opuščeni nadredni stavek**, vejico pišemo **tako pred prvo kot tudi pred drugo vezniško besedo**:

- Nekaj pa vam obljubim, **namreč** (to obljubim), **da** kmalu spet pridem.⁴

Vejica lahko med dvema soplesalcema zapleše tudi v primerih, ko razmerje med nadrednim in odvisnim stavkom izrazimo tako, da **prvi del prvotno večbesednega veznika prenesemo v nadredni stavek**.

V primeru 'Opravičil se ji je, tako da sta spet prijatelja' je z večbesednim veznikom tako da izražena **posledica** opravičila, tj. ponovno prijateljstvo. Če pa besedico tako prenesemo čez vejico na levo stran v glavni stavek, besedico da pa pustimo v odvisnem stavku na desni strani, dobimo 'Opravičil se ji je tako, da sta spet prijatelja', pri čemer je izražen **način**, kako se ji je opravičil, npr. z iskrenim obžalovanjem.

Ključno je torej, da pri **zaporedju prislova in veznika** (npr. zdaj ko, šele ko, zato da, zato ker, tako da, takoj ko ...) o tem, ali je vejica pred njima – in gre torej za večbesedni veznik – ali med njima, praviloma (so)odloča **pomen**. Določitev meje med glavnim in odvisnim stavkom ni torej (samo) skladenjsko vprašanje, temveč ga je najprej treba razrešiti na ravni besedila. Zgolj **sobesedilo** nam namreč lahko poda ustrezen odgovor, ali je prislov z vsebinskega vidika **ključni del glavnega stavka** – in je v **govoru tudi poudarjen**⁵ – ali pa je del večbesednega veznika v odvisnem stavku⁶.

IV. Ko na plesišče stopi glagol, za svojo soplesalko izbere vejico.

Pri obravnavani tematiki je ključnega pomena, da zgoraj navedene primere ločimo od zveze **glagola in enobesednega veznika**, kjer vejico vedno pišemo **neposredno pred veznikom**. V zaporedju 'upam, da' je upam glagol, da pa enobesedni veznik, kar pomeni, da moramo vejico obvezno postaviti.

- Vedno znova **upam, da** bo v nedeljo lepo vreme.

V. Ples v paru ni za večdelne veznike, ki raje razposajeno poskakujejo naokoli.

Večdelni vezniki skladenjsko gledano niso enaki doslej obravnavanim večbesednim enodelnim veznikom. Nekateri vezniki so namreč **večdelni**, kar pomeni, da ne stojijo skupaj kot niz besed oz. kot tesno objeti plesni pari, temveč se znotraj povedi oz. na plesnem parketu pojavljajo na različnih mestih.

Za tovrstne veznike obstajajo posebna pravila, ki smo se jih z večjim ali manjšim veseljem učili že v šoli. Spodaj navedena primera sta zgolj za osvežitev spomina:

- **Ali** boš govoril bolj glasno **ali** pa bo občinstvo izgubilo zanimanje. (Ločno priredje, vejice ne pišemo.)
- Knjige ni **niti** prebrala **niti** vrnila v knjižnico. (Stopnjevalno priredje, vejice ne pišemo.)

Končnice niso za vsakogar. Še zlasti ne za prislove.

Kaj menite o spodnjih primerih?

- *Odločitev je sprejela na osnovi večih predlogov.
- *Večim prebivalcem glavnega mesta se je novo drsališče zdelo imenitno.

Se je katera končnica vrnila na mesto, kamor ne sodi? Besedica več je namreč **prislov** in se v nobenem primeru **ne sklanja**.

Pravilen zapis:

- Odločitev je sprejela na osnovi **več** predlogov.
- **Več** prebivalcem glavnega mesta se je novo drsališče zdelo imenitno.

Pisati presledek ali ne, to je zdaj vprašanje. Nekaj uporabnih nasvetov za vsakdanjo rabo.

Tri pike spadajo k **nestičnim ločilom**, kar pomeni, da pred njimi **pišemo presledek**.

- Odprla je okno in tam ga je zagledala ...
- Navdušile jih bodo vse te čudovite barve ...

Prav tako k nestičnim ločilom sodi tudi pomišljaj.

- Samo en odgovor je pravilen – Filipov.

V nekaterih primerih pa se pomišljaj uvršča med **stična ločila**, in sicer v pomenu *od-do*. V teh primerih **presledka ne pišemo**.

- V letih 2013–2015 sta obiskala štiri tuja mesta.⁷

Med **številko** in ustreznim **simbolom za mero** oz. **enoto** (% , W , Hz , cm ipd.), ki je krajšava besede, **pišemo presledek**, saj gre za dve besedi:

- 90 %
- 900 W
- 9 cm

Pri **številčenju poglavij** za piko **ne navajamo presledkov**.

- 3.6
- 1.1.3.1

Ko zapisujemo **datume**, je treba upoštevati **levostičnost pike**, kar pomeni, da **presledek zapišemo za piko**.

23. 11. 2018

³ Zgledi so iz Pravopisa.

⁴ Zgled je iz Pravopisa.

⁵ Primer: Odpotoval bo takoj, ko dobi prvo plačo.

⁶ Primer: Odpotoval bo, takoj ko dobi prvo plačo.

⁷ Takšen pomišljaj imenujemo predložni pomišljaj.

IZREDNI PROFESOR DR. BOŽIDAR KERT – DEVETDESETLETNIK

➤ ODDELEK ZA GEOGRAFIJO FILOZOFSE FAKULTETE UNIVERZE V MARIBORU

Skromnost je izraz osebnostne veličine in celovitosti, ali kot je dejal da Vinci: »Malo znanja ljudem daje oholost, a mnogo: skromnost«. Besede in besedne zveze, s katerimi bi lahko opisali osebnost geografa izr. prof. dr. Božidarja Kerta, bi bile: skromnost in umirjenost, predanost delu vseh vrst in spremljevalcem na poti, hvaležnost do vseh priložnosti in spoštovanje teh, ki so jih ustvarjali, iskren in živ, nepojemajoč interes za geografijo in zemljo z malo začetnico in Zemljo z veliko začetnico. V svetu, kjer rastejo in pogosto pokajo prazni baloni napa, je dr. Božidar Kert kaži pot drugačnosti.

Izredni prof. dr. Božidar Kert se je rodil 14. avgusta 1928 v Trstu. Sodi v generacijo Primorcev, ki so jih prizadeli že dogodki pred vojno. Starša sta se kot zavedna Slovenca umaknila izpod fašizma v takratno Jugoslavijo, na obrobje Maribora. Po pičlih desetih letih je nemški okupator ponovno izgnal vso družino – tokrat v Bosno in Vojvodino. Božidar Kert je v Mariboru končal osnovno šolo in obiskoval I. realno gimnazijo, v izgnanstvu v Bosni in v Vojvodini pa je šolanje nadaljeval na realni gimnaziji v Sarajevu ter v Sremskih Karlovcih. Po vrnitvi v Maribor, po končani drugi svetovni vojni, je leta 1949 končal Prvo gimnazijo v Mariboru. Diplomiral je v Ljubljani leta 1955 z najvišjo oceno in

dobil Prešernovo študentsko nagrado. Že med študijem je deloval kot študent demonstrator oz. pomožni asistent pri različnih profesorjih. Na njegovo profesionalno izoblikovanje sta najbolj vplivala velikana slovenske geografije dr. Anton Melik ter dr. Svetozar Ilešič. Pomagala sta mu razviti kritično raziskovalno distanco, nenazadnje pa tudi ključno raziskovalno smer – Slovenske gorice. Prva Kertova študija je bila Vinogradniška pokrajina vzhodnih Mariborskih goric, objavljena v Geografskem vestniku leta 1955–1956. Dr. Kert je pridobil asistentski naziv leta 1968, ko je tudi pričel z doktorskim študijem. Končal ga je leta 1973 pod mentorstvom dr. Svetozarja Ilešiča, z disertacijo Družbena geografija osrednja Zahodnih Slovenskih goric: območje občine Lenart.

Prvo redno zaposlitev je na osnovi t.i. poklicnega delegiranja nastopil leta 1956 v Murski Soboti na Ekonomski srednji šoli kot profesor geografije. Tukaj je služboval do leta 1968, ko je sprejel delovno mesto asistenta na katedri za geografijo Pedagoške akademije v Mariboru. Pomembno je prispeval k oblikovanju in ustanovitvi oz. razvoju takrat novega oddelka za geografijo v Mariboru. Leta 1976 je bil izvoljen za docenta, leta 1981 pa v naziv izrednega profesorja, leta 1996 se je na Pedagoški fakulteti v Mariboru tudi upokojil.

Bibliografija dr. Božidarja Kerta (Cobiss, 1959–2018) obsega 249 enot, od izvirnih znanstvenih člankov do srednješolskih učbenikov in delovnih zvezkov. Bil je urednik Mariborskega Podravja: zbornika 11. zbornika slovenskih geografov leta 1978, dolgoletni član odbora Gibanje znanost mladini, tudi sourednik publikacije Ekologija in učinki človekove dejavnosti v prostoru. Med njegove tehtnejše znanstvene in strokovne prispevke uvrščamo dela: Geomorfologija severozahodnih Slovenskih goric; Vpliv državnih meja na družbeno geografski razvoj Prekmurja; Regionalizacija Subpanonske Severovzhodne Slovenije (s posebnim ozirom na Slovenske gorice); Uveljavljanje družbenega sektorja kmetijstva na melioriranih površinah v Pesniški dolini; Socialnogeografski razvoj gospodinjstev na melioriranem območju Ščavnice

ške doline in druge. O njegovi hvalevredni timski raziskovalni naravnosti pričajo številna soavtorstva, razvidna iz njegove bibliografije.

Dr. Božidar Kert je intenzivno deloval v Geografskem društvu Slovenije in je bil med ustanovitelji Mariborskega geografskega društva. V okviru slednjega je bil večkratni odbornik in predsednik. Aktivno je sodeloval na domala vseh strokovnih srečanjih slovenskih geografov, kjer je bil pogosto med glavnimi organizatorji. Dejaven je bil v uradništvih strokovnih glasil.

Za zavzeto in strokovno stanovsko delovanje je dr. Kert leta 1973 prejel Pohvalo Geografskega društva Slovenije za zasluge pri delovanju društva, leta 1997 pa Zlato plaketo Zveze geografskih društev Slovenije za dolgoletno, prizadevno, uspešno in odmevno delo pri razvoju in uveljavljanju slovenske geografije. Leta 1980 je prejel Red zaslug za narod s srebrno zvezdo SFRJ, prav tako pa je prejemnik Zlate plakete Pedagoške akademije Univerze v Mariboru. Leta 2001 je prejel Melikovo priznanje za dolgoletne in odmevne raziskovalne dosežke na področju slovenske geografije.

V svojem tri desetletja trajajočem delu visokošolskega učitelja je bil dr. Kert nosilec tako fizično geografskih, družbeno geografskih kot regionalno geografskih študijskih predmetov na Oddelku za geografijo Univerze v Mariboru. Dr. Kert je vodil 149 študentov pri izdelavi njihovih zaključnih diplomskih del, kot somentor pa je sodeloval še pri 24 diplomskih nalogah. Številčnost študentskih zaključnih del, pri katerih je sodeloval kot mentor ali somentor, priča o njegovem intenzivnem posvečanju študentom.

Za vsa zaobjeta področja delovanja dr. Božidarja Kerta torej velja, kot so izpostavljali številni geografi, med njimi dr. Borut Belec, dr. Mirko Pak, dr. Ludvik Olas: nadpovprečna delavnost, tovariška drža ter predanost sodelovalnemu delu in osebna skromnost ob izkazanih dosežkih. Ob želji, da bi nam bile njegove vrednote in način delovanja vzor, naj zaokrožimo ta prispevek z izrazom velike hvaležnosti dr. Božidarju Kertu ter z iskrenimi čestitkami ob 90-letnici!

NOVICE

■ ŽE DRUGIČ ZAPORED IMENOVAN »VISOKO CITIRAN RAZISKOVALEC«

Clarivate Analytics Web of Science Group je 27. novembra 2018 objavil vsakoletni seznam visoko citiranih raziskovalcev. Na seznam za leto 2018 se je, že drugo leto zapored, uvrstil prof. dr. Marjan Mernik, predstojnik Inštituta za računalništvo na Fakulteti za elektrotehniko, računalništvo in informatiko. Njegove raziskave se uvrščajo v 1 % najbolj citiranih del na področju računalništva in imajo izjemen vpliv.

Kot je povedal, je to potrditev, da so raziskave s področja domensko specifičnih jezikov in evolucijskega računanja pomembne za nadaljnji razvoj na tem področju, saj raziskovalcem predstavljajo temeljne raziskave, na osnovi katerih prihajajo do novih spoznanj. »Priznanje ima zame velik pomen, saj sem na področju računalništva do sedaj edini iz Slovenije, ki je prejel to priznanje. Pomembnost priznanja pove tudi dejstvo, da sem prejel številne čestitke raziskovalcev, ki so torej seznanjeni s seznamom visoko citiranih raziskovalcev. Prejel pa sem tudi ponudbe iz tujih univerz, ki načrtno privabljajo visoko citirane raziskovalce z namenom, da si univerza izboljša položaj na svetovnih rangirnih lestvicah.« Poleg osebnega zadovoljstva je seveda uvrstitev pomembna tudi za Fakulteto za elektrotehniko, računalništvo in informatiko oz. za celotno UM in Slovenijo, ki jo tako omenjajo na številnih spletnih straneh povezanih s seznamom visoko citiranih raziskovalcev.

»Univerza v Mariboru si je v svojih programih in letnih poročilih 2010-2013 zastavila kot cilj uvrstitev med 500 najboljših univerz predvidoma do leta 2020. Šanghajska lestvica (ARWU) je ena izmed najbolj uveljavljenih lestvic univerz, ki pripravlja pregled najboljših univerz vse od leta 2003,« pove prof. dr. Mernik. Šanghajska lestvica uporablja šest kazalnikov, in sicer alumni, nagrade (Award), visokocitirani raziskovalci (HiCi), objave v Nature&Science (N&S), SCI članke (PUB) in uspešnost na raziskovalca (PCP). »Od tega merita Alumni in Award število Nobelovih nagrad, kar je za našo univerzo nerealen cilj, zato si mora UM prizadevati dosežati visoke vrednosti pri ostalih kazalnikih,« razloži prof. dr. Mernik in doda: »V letu 2018 je UM dosegla 501-600 mesto (mesto kandidatke za vstop med prvih 500 univerz) in se nekako približala zastavljenim ciljem. To uvrstitev je dosegla predvsem na račun kazalnika HiCi, saj imajo univerze, ki so v neposredni bližini naše univerze in posegajo po mestih med 400 in 600 (Graz, Ljubljana, Trst, Zagreb), vrednost kazalca HiCi za leto 2017, za rangiranje v letu 2018 so bili namreč uporabljeni podatki HiCi za leto 2017, enako 0, UM pa ima vrednost kazalca HiCi 16,6.«

Na dejstvo, da ima izmed bližnjih univerz le UM najbolj citirane raziskovalce smo tako lahko izjemno ponosni. V preteklosti so se namreč poleg prof. dr. Mernika raziskovalci UM že uvrščali na to lestvico. Na seznam visoko citiranih raziskovalcev za leto 2018 se je uvrstil tudi prof. dr. Matjaž Perc iz Fakultete za naravoslovje in matematiko, ki je bil na lestvico uvrščen že leta 2014. Za leto 2017 so bili na omenjeno lestvico uvrščeni trije raziskovalci UM – poleg prof. dr. Marjana Mernika še prof. dr. Željko Knez in prof. dr. Mojca Škerget. Glede na pretekla

leta je morda upravičeno pričakovati, da bodo naši raziskovalci uvrščeni na lestvico tudi v prihodnje. A prof. dr. Mernik je glede tega kritičen. »Vprašanje je, ali bomo imeli najbolj citirane raziskovalce na UM tudi v prihodnje. ARRS namreč temu pri projektih žal ne priznava ustrezne vloge. Pedagoška razbremenitev in ustrezno vrednotenje raziskovalnega dela na UM pa je še daleč od realizacije. V takšnih pogojih dela je nerealno pričakovati, da se bodo naši raziskovalci še uspeli uvrščati na seznam najbolj citiranih raziskovalcev Clarivate Analytics, ki je osnova za kazalnik HiCi. Realno lahko pričakujemo padec glede števila raziskovalcev najbolj citiranih in posledično se bo UM na Šanghajski lestvici pomaknila navzdol, v kolikor ne bo uspela zvišati drugih kazalnikov (N&S, PUB, PCP). Trenutna habilitacijska merila so na mnogih članicah UM prenizka in ne spodbujajo objavljanja v SCI revijah (PUB), kaj šele v Nature in Science. Uvrstitev UM na Šanghajsko lestvico je predvsem odvisna od raziskovalnega dela na UM, zato bi najuspešnejšim raziskovalcem morali posvetiti večjo pozornost.«

Da ima uvrstitev na lestvico visoko citiranih raziskovalcev veliko težo v akademskem krogu dokazuje tudi dejstvo, da je zaradi svojih vidnih uspehov prejel povabilo v častni svetovni odbor USERN. Tega sestavlja 14 Nobelovih nagradencev, kakor tudi več kot 300 gornjih 1 % znanstvenikov iz celega sveta. »Biti v takšnem odboru je zagotovo velika čast zame, za inštitut in fakulteto. Eden izmed ciljev USERN je tudi vzpodbujati mlajše raziskovalce, da nadaljujejo začrtano pot. Sodelovanje in članstvo mi bo omogočilo lažjo navezavo stikov z najboljšimi raziskovalci po vsem svetu,« se uspeha veseli prof. dr. Marjan Mernik.

■ PREDSEDNIK VLADE RS MARJAN ŠAREC NA OBISKU NA UNIVERZI V MARIBORU

Univerzo v Mariboru je oktobra obiskal predsednik Vlade Republike Slovenije Marjan Šarec, kjer ga je, skupaj s svojo ekipo, sprejel rektor Univerze v Mariboru prof. dr. Zdravko Kačič. Namen obiska sta bili seznanitev predsednika Vlade RS z vizijo razvoja Univerze v Mariboru in njenih podpornih dejavnosti ter predstavitev nekaterih uspešnih znanstveno-raziskovalnih aktivnosti univerze. V okviru današnjega obiska sta bila predstavljena tudi uspešna projekta Univerze v Mariboru, vesoljski projekt TRISAT in raziskovalni projekt RESYNTAX. Predsednik vlade si je nato ogledal še Maistrovo knjižnico, ki je del posebnih

zbirki Enot za domoznanstvo Univerzitetne knjižnice Maribor.

Univerza v Mariboru je s svojimi 19 članicami (17 fakultetami, Univerzitetno knjižnico in Študentskimi domovi) druga največja in najstarejša univerza v Sloveniji z izredno pomembno vlogo v regiji. Je avtonomna, znanstveno-raziskovalna in izobraževalna ustanova, katere namen je odkrivanje in prenašanje znanja na področju humanistike, družboslovja, tehnike, ekonomije, medicine, naravoslovja, prava, pedagoških ved in umetnosti v širšo družbeno skupnost. Njena usmeritev je v pridobivanju najboljših študentov in ustvarjanju razvojnega

okolja, kjer je doma odličnost v vseh pogledih. Posebna pozornost, ki jo Univerza v Mariboru namenja prenosu znanja v gospodarstvo, je prepoznana tudi v mednarodnem okolju, saj se po mednarodnih lestvicah, v zadnjih letih, uvršča med 3 odstotke najboljših univerz na svetu.

Projekt TRISAT je izobraževalna vesoljska misija Univerze v Mariboru, ki vzpostavlja medsebojno sodelovanje med slovenskimi univerzitetnimi študenti in slovensko vesoljsko industrijo, temelječ na prenosu znanja in tehnologij med univerzitetnim in gospodarskim okoljem, z vzpodbujanjem vzajemnega sodelovanja. Projekt pomeni pomemben korak internacionalizacije slovenske vesoljske industrije z ovrednotenjem njene tehnologije, promocijo vesoljskega inženirstva in vzpodbujanje mednarodnega sodelovanja. Inovativna minimizacija sistemov in tehnološka demonstracija TRISAT misije bosta zagotovili kompetenco trga za slovenske vesoljske proizvode.

Raziskovalni projekt RESYNTAX razvija inovativne tehnologije za krožno gospodarstvo z idejo, da se iz različnih vrst naravnih in sintetičnih odpadkov razvija nove izdelke. Konec leta bo v okviru projekta postavljena tudi demonstracijska linija, kjer bodo predstavljeni vsi tehnološki postopki kemijske in biokemijske razgradnje tekstilnih odpadkov naravnega in sintetičnega izvora za obdelavo 100 ton odpadkov letno. Takšna linija je edinstvena v Evropski uniji in na svetu ter pomeni velik doprinos tako Vzhodne kohezijske regije kot celotne Slovenije h globalni problematiki reševanja problema odpadkov. Pri projektu sodeluje 20 mednarodnih partnerjev, med njimi trije iz Slovenije.

■ UNIVERZA V MARIBORU S KONZORCIJSKIMI PARTNERJI PRIDOBILA EVROPSKA SREDSTVA ZA VZPOSTAVITEV SUPERRAČUNALNIŠKEGA CENTRA

Na Univerzi v Mariboru smo veseli odločitve Službe Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, da finančno podpre projekt Nadgradnje nacionalnih raziskovalnih infrastruktur – HPC RIVR.

V okviru projekta bo vzpostavljen su-

perračunalniški center, s ciljem krepiteve nacionalnih visokozmogljivih računskih kapacitet, za potrebe slovenskega raziskovalno-inovacijskega in gospodarskega prostora.

Vodilni projektni partner je Univerza v Mariboru, konzorcijski partnerji pri pro-

jektu pa so Institut informacijskih znanosti (IZUM) in Fakulteta za informacijske študijske v Novem Mestu (FIŠ).

Skupna višina sredstev, namenjenih za izvedbo projekta, znaša 20 milijonov evrov, od tega bo Evropski sklad za regionalni razvoj prispeval 16 milijonov.

■ RED. PROF. DR. KARMEN TERŽAN KOPECKY PREJEMNICA AVSTRIJSKEGA ČASTNEGA KRIŽČA ZA ZNANOST IN UMETNOST

Upokojena profesorica Univerze v Mariboru red. prof. dr. Karmen Teržan Kopecky je 30. maja 2018 prejela častni križec za znanost in umetnost Republike Avstrije. Na slovesnosti, ki je potekala v prostorih Avstrijske rezidence v Ljubljani, ji je v imenu predsednika Republike Avstrije, Alexandra van der Bellna, ugledno priznanje podelila mag. Sigrid Berka, veleposlanica Republike Avstrije v Sloveniji. Profesorica Teržan Kopecky se je s tem pridružila uglednemu krogu nosilcev omenjenega priznanja iz slovenskih akademskih krogov, med katerimi so bili v novejšem času dr. France Bernik, dr. Peter Vodopivec in dr. Oto Luthar. Dogodka so se udeležili številni ugledni gostje iz akademskih, kulturnih in gospodarskih krogov iz Slovenije in Avstrije. Kot je v svojem nagovoru poudarila veleposlanica, je prof. dr. Karmen Kopecky ugledno priznanje prejela za dosežke na področju germanistike, jezikoslovja in prevodoslovja ter za krepitev avstrijsko-slovenskih vezi na področju kulture

in izobraževanja.

Prof. dr. Karmen Teržan Kopecky je bila več let predstojnica Oddelka za germanistiko na nekdanji Pedagoški fakulteti, kjer si je že v 90. letih prejšnjega stoletja prizadevala za uvajanje prevajalskih in tolmaških vsebin v filološke študijske programe germanistike in anglistike. Ob prelomu tisočletja je bila med najbolj zaslužnimi za uvedbo prvega samostojnega študijskega programa Prevajanje in tolmačenje na Univerzi v Mariboru. Po ustanovitvi Filozofske fakultete 2006 je bila pobudnica ustanovitve samostojnega Oddelka za prevodoslovje, ki ga je uspešno vodila do upokojitve leta 2012, tudi po njej pa ostaja aktivno vključena v izobraževanje prevajalcev in tolmačev na podiplomski ravni. Ob akademski karieri je bila ves čas aktivna tudi kot prevajalka ter sodna in konferenčna tolmačinja. Med sodelavci je bila in je še vedno prepoznavna po svoji neizčrpnosti, neposrednosti, odločnosti in prizadevanju za skupno dobro in razvoj univerze – lastnosti, ki jih v današnji pogosto brezbarvni in apatični akademski skupnosti pogrešamo. Je tudi prejemnica zlatega znaka Univerze v Mariboru.

Predanost kulturi, ki jo je v mladosti izražala kot vrhunska plesalka, v zadnjih letih udejanja kot gonilna sila Društva slovensko-avstrijskega prijateljstva, še posebej prepoznavnega po festivalu Kult-Štajerska, ki vsaki dve leti za teden dni s kulturo poveže obmejna območja na avstrijski in slovenski strani Štajerske.

Prof. dr. Karmen Teržan Kopecky za prejeto priznanje iskreno čestitam!

ČESTITAMO:

dr. Petra Wajngerl, PF
Mlada pravnica leta 2018

izr. prof. dr. Maja Godina Golja, FF
Murkova nagrajenka

prof. dr. Jurij Toplak, PF
Najvplivnejši pravnik leta 2018

doc. dr. Miha Šepec, PF
Najvplivnejši pravnik leta 2018

prof. dr. Rajko Knez, PF
predsednik Ustavnega sodišča RS

prof. dr. (Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske) Maja Pajnikihar, FZV
članici Fellow of the American Academy of Nursing.

prof. dr. Željko Knez, FKKT
prejemnik odlikovanja »V spomin akademiku N. M. Emanuelu«

prof. dr. Maja Fošner, FL
nova članica Evropske akademije znanosti in umetnosti

ddr. Primož Sukič, FERI
za Bedjaničevo nagrado za doktorsko disertacijo

Gašper Habjan, mag. inž. el., FERI
za Bedjaničevo nagrado za magistrsko delo bolonjskega študija

Osmerec UM
za 1. mesto na regati osmercev v Zagrebu in 5. mesto na regati v Dubrovniku

■ ImTeaM4EU

V času od 1. septembra 2014 do 31. avgusta 2017 so članice Oddelka za germanistiko Filozofske fakultete UM (Brigita Kacjan, koordinatorica na FF in Saša Jazbec, sodelavka projekta ter Mateja Žavski Bahč, Doris Mlakar Gračner in Milka Enčeva, vse sodelavke pri internem preverjanju gradiva) sodelovale

pri Erasmus+ projektu Improving Teaching Methods for Europe – ImTeaM4EU in pripravile obsežno gradivo in zbirko kooperativnih metod učenja in poučevanja na področjih: MINT (matematično, naravoslovno, računalniško in tehnično področje), družboslovje in tuji jeziki. Vse projektne aktivnosti so potekale pod skupnim imenovalcem razvijanja evropskih kompetenc pri učenkah in učencih. Vsa gradiva so dostopna na spletni strani: www.imteam4.eu/sl/zacetnastran.html.

Nemška nacionalna agencija KMK PAD je posredovala obvestilo o končni oceni projekta ImTeaM4EU. Projekt je pri končnem ocenjevanju dosegel 94 od možnih 100 točk in si tako zaslužil Pečat kakovosti 2017 za področje šolstva kot »primer dobre prakse«. Na spletni strani Erasmus+ je zato projekt označen kot »good practice example«. Poleg tega je zaradi brezhibnega managementa dobil tudi oznako »success story«.

■ PROF. DR. MATJAŽ PERC JE PREJEMNIK ZOISOVE NAGRADE ZA VRHUNSKO ZNANSTVENE DOSEŽKE

Prof. dr. Matjaž Perc iz Fakultete za naravoslovje in matematiko Univerze v Mariboru je prejemnik letošnje najvišje državne nagrade za dosežke na področju znanstveno-raziskovalne in razvojne dejavnosti.

Redni profesor dr. Perc je Zoisovo nagrado za vrhunske znanstvene dosežke na področju fizike kompleksnih sistemov prejel za pomemben doprinos k teoretičnemu opisu človeškega sodelovanja. S svojim raziskovalnim delom, predstavljenim v 300 znanstvenih člankih, je utemeljil fiziko družbenih sistemov in raziskovalcem po vsem svetu utrl pot aplikacijam statistične fizike pri razlagi ključnih težav današnje družbe. Z 20.000 citati je najbolj citiran naravoslovec v Sloveniji, že leta 2014 pa se je uvrstil med 1 % najbolj citiranih fizikov na svetu. Leta 2015

je prejel prestižno nagrado nemškega fizikalnega društva za najboljšega raziskovalca na področju socio- in ekonofizike, leta 2017 pa nagrado USERN, katere odbor sestavlja 14 Nobelovih nagrajencev, za prelomne raziskave v dobro človeške družbe.

»Prof. dr. Matjaž Perc je utemeljitelj povsem nove veje fizike in na tem področju orje zelo globoko ledino v svetovnem merilu. S svojim delom potrjuje, da je vrhunske raziskovalne rezultate možno doseči tudi v okoljih izven glavnega mesta, s čimer pomembno spodbuja druge kolege in kolege ter pomembno prispeva k prepoznavnosti in ugledu naše fakultete ter Univerze v Mariboru nasploh. S ponosom mu za več kot zaslužen nagrado iskreno čestitamo«, poudarja dekan Fakultete za naravoslovje in matematiko Univerze v Mariboru izr. prof. dr. Mitja Slavinec.

Rektor Univerze v Mariboru prof. dr. Zdravko Kačič ob tem dodaja: »V izjemno čast in ponos nam je, da tako izjemni raziskovalci in profesorji, kot je prof. dr. Matjaž Perc, uresničujejo svoje raziskovalno poslanstvo prav na Univerzi v Mariboru. Tudi njim gre velika zasluga, da se Univerza v Mariboru v zadnjih letih uvršča med 3 % najboljših univerz na svetu.

Iskrene čestitke prof. dr. Percu za ta izjemen dosežek.

■ UNIVERZA V MARIBORU JE PRISTOPILA K MREŽI DANUBE TRANSFER CENTRES (DTC MREŽA)

Rektor Univerze v Mariboru prof. dr. Zdravko Kačič in direktor Steinbeis 2i eGmbH dr. rer. nat. Jonathan Loeffler sta podpisala dokument za pristop Univerze v Mariboru k mreži Danube Transfer Centres (DTC mreža), tj. mreži pisarn za prenos znanja in tehnologij v sklopu Flagship projekta 8. prioritete (konkurenčnost) Strategije Evropske unije za Podonavsko regijo, in sicer na 7. letnem forumu Strategije Evropske unije za Podonavsko regijo v Sofiji (Letni forum) v Bolgariji, ki je tej strategiji predsedovala v letu 2018. V letu 2019 bo Strategiji Evropske unije za Podonavsko regijo predsedovala Romunija, zatem leta 2020 Hrvaška, jeseni 2020 pa bo predse-dovanje prevzela Slovenija. 10. forum Strategije Evropske unije za Podonavsko regijo bo tako organiziran v Sloveniji.

V SPOMIN ZASLUŽNEMU PROFESORJU DR. JOŽETU VAUHNIKU

Obstaja pot, na kateri dobi življenje pravi smisel. Zaslužni profesor dr. Jože Vauhnik jo je našel, jo pokončno prehodil in iz časnosti prešel v večnost. Pedagoška fakulteta UM se je v njegov spomin poklonila z žalno sejo, ki je potekala 13. 11. 2018.

Življenjska pot zasl. prof. dr. Jožeta Vauhnik se je pričela 15. marca 1932. Po uspešno opravljeni maturi na Prvi gimnaziji v Mariboru se je vpisal na Visoko šolo za telesno kulturo v Beogradu, kjer je diplomiral leta 1956. Nekaj let je služboval na Prvi gimnaziji v Mariboru, na osnovnih šolah Pobrežje in v Kamnici ter na novo ustanovljeni Srednji šoli za telesno vzgojo v Mariboru. Leta 1965 se je zaposlil na Pedagoški akademiji v Mariboru. Leta 1976 je magistriral, nato leta 1984 doktoriral. To je bilo v času, ko je akademija prerasla v Pedagoško fakulteto in ta se je po profesorjevi upokojitvi leta 2003 kmalu razdelila na tri fakultete. Med njegovimi pomembnimi funkcijami velja omeniti, da je bil dolga leta predstojnik Oddelka za razredni pouk, predsednik akademskega zbora, član senata fakultete, član poslovnega odbora, od leta 1988 do leta 1993 pa dekan Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru. Septembra 2003 je redni profesor doktor Jože Vauhnik prejel naslov zaslužnega profesorja Univerze v Mariboru.

V času delovanja na Akademiji, in kasneje na Pedagoški fakulteti, je veljal za izjemnega pedagoga. Vso svoje življenjsko udejstvovanje, tako strokovno kot znanstveno-raziskovalno, je namenil športu. Za svojo uspešno dejavnost je prejel številna priznanja in nagrade. Prejel je tudi nagrado za življenjsko delo na področju šolstva. Bil je mentor več kot sto diplomantom, sodeloval je v različnih raziskavah na področju kineziologije, pripravil je nove študijske programe, nove predmete, razvijal sistem izobraževanja učiteljev, pripravljaj učna gradiva, zlasti s področja didaktike športa za študente, objavil številne strokovne in znanstvene članke, v soavtorstvu pa kar 10 strokovnih in eno znanstveno monografijo.

Dekanica UM PEF red. prof. dr. Milena Ivanuš Grmek je ob poslednjem slovesu dejala:

"Dr. Jože Vauhnik je bil človek z občutkom za sočloveka, človek z veliko začetnico, poštenjak. S predanostjo svojemu poklicu, s širokim strokovnim znanjem, bogatim raziskovalnim delom, globokim čutom za vzpostavljanje komunikacije in empatičnim razumevanjem soljudi je predstavljal vzor mlajšim generacijam."

Z odhodom zasl. prof. dr. Jožeta Vauhnik je nastala praznina, ki jo bodo zapolnili bogati spomini.

ERASMUS+ V SOLUNU: MED ARISTOTELOM, ALEKSANDROM VELIKIM IN ATATÜRKOM

➤ VANJA BOROvac

📷 VANJA BOROvac

Aristotelova univerza v Solunu, druga največja grška univerza, je bila moja destinacija izmenjave zaposlenih v okviru programa Erasmus+. Po nekaj uspešnih izmenjavah, se že v začetku leta veselim, kam me bo vodila pot. Izbiram univerze in mesta, ki jih še nisem obiskala. Zato tokrat Thessaloniki po grško ali Solun po naše. Aristotelova univerza v Solunu je največja grška univerza, s kar 85 tisoč študenti, saj pokriva veliko območje Severne Grčije oz. Makedonije kot grške pokrajine. Univerza, ki se že bliža 100. obletnici ustanovitve, razvija vse študijske in raziskovalne programe. Glede na to, da je bil v okolici rojen Aristotel, sem bila prepričana, da bo to prava zibelka znanstvenih misli.

Zame pomemben dejavnik izbora univerze je tudi organiziran »staff week«. Tako dobiš največ informacij na enem mestu, ob tem pa veliko priložnosti za druženje z ostalimi ude-

leženci, izmenjavo izkušenj in podobno.

Zbor je potekal v veliki centralni knjižnici, ki ima kar 45 univerzitetnih oddelčnih enot. Med 110 udeleženci iz 19 držav, nas je bilo 5 iz Slovenije; 3 z Univerze v Ljubljani in 2 z Univerze v Mariboru, kar je bilo prijetno presenečenje, saj sem bila do zdaj običajno edina Slovenka med udeleženci.

Glavne teme razprave so bile digitalna Erasmus pisarna, Erasmus in mobilnost študentov in mednarodni študentje s posebnim poudarkom na vključevanju beguncev v izobraževanje. Za piko na i so nam ponudili tečaj modernega grškega jezika.

Po predstavitvah univerz, med katerimi je največ pozornosti vzbudil Azerbajdžan, smo dobili priložnost za ogled Soluna.

Solun

Z najvišje točke Soluna, starodavne utrdbe nad mestom, smo se spustili do simbola mesta, to je Beli stolp. Za vsakim ovinkom, so, med sicer modernim mestom, starodavni ostanki bogate zgodovine, ki v Solunu seže v 3. st. pred našim štetjem. Največje znamenitosti mesta hrani Arheološki muzej.

Največji trg v mestu, Aristotelov trg, kjer stoji njegov spomenik, je dobil ime po filozofu Aristotelu, rojenem v vasici v okolici Soluna. Iz časa Bizantinca je na ogled rotunda sv. Gregorja, zgrajena leta 311. Rotunda sv. Gregorja je bila nekoč mavzolej, kasneje krščanska cerkev. Danes je pod okriljem Unesca. Makedonskemu kralju Aleksandru Velikemu so se oddolžili z veličastnim kipom ob obali. Nekaj korakov naprej je moderni kulturni spomenik imenovan »Dežniki«, kiparja Georgiosa Zogolopoulosa, ob Belem stolpu najbolj opazna znamenitost Soluna.

Mesto je doživelo največji razcvet v času Bizantincev, turški vpliv pa je čutiti še danes. Na to opozarja velika mošeja iz 11. stoletja Agia Sofia v središču mesta. Mustava Kemal Atatürk, ustanovitelj sodobne Turčije, je bil prav tako rojen v Solunu. Mesto se mu je oddolžilo s posebnim muzejem.

Solun so pretresali požari, potresi in vojne, arheološki ostanki pa so postali vidna turistična znamenitost.

Danes ima Solun tri milijone prebivalcev in največje grško pristanišče. Zaradi blage mediteranske klime in številnih turističnih znamenitosti je turistom zanimiv vse leto. Plaže so nekaj kilometrov iz mesta, prva turistična marina pa ja na obrobju mesta. Mesto ima redne letalske povezave z večino evropskih mest.

Aristotelova univerza Solun

Drugi in tretji dan smo si postopoma ogledali kampus univerze s kar 85 tisoč študenti. Glavni kampus v Solunu obsega dobrih 33 hektarjev. Zaposlenih je 2025 delavcev, vendar jih vsaj še 500 dela preko zunanjih podjetij. V glavnem kampusu sta še botanični vrt in športni center s stadionom. Arheološka izkopavanja raziskovalcev univerze potekajo v mestih Vergina, Dion, Pella, Philippoi, Karabournaki in na Tombi. Skrbijo za gorske meteorološke postaje,

Univerzitetni kamp Kalandra in za Univerzitetna gozdna rezervata v Pertouli in v Taxiarchisu, kjer delajo raziskovalci in študentje Fakultete za gozdarstvo in okolje.

Univerzo sestavlja 10 fakultet: Fakulteta za teologijo, Filozofska fakulteta, Fakultete za naravoslovje, Pravna fakulteta, Ekonomska in politološka fakulteta, Zdravstvena fakulteta, Inženirska fakulteta, Fakulteta za umetnosti, Pedagoška fakulteta, Fakulteta za šport in Fakulteta za kmetijstvo, gozdarstvo in okolje.

Univerza ima tudi veliko t.i. enot – univerzitetni hostel, oddelek za skrb z nepremičninami, center za raziskovanje bizantinskega obdobja, center za tuje jezike, center za razvoj voda, svetovalni center, vrtec, karierni center, eksperimentalne šole, hostel za tuje študente, botanični in gozdni vrt, Helenski digitalni vrt in center odličnosti, IASON program, Inštitut za moderne grške študije, Interdisciplinarni center za Aristotelove študije, IT center, Kalandra univerzitetni kamp, knjižnični in informacijski center, gorske meteorološke postaje na Olympusu, osnovni zdravstveni center in univerzitetno kliniko, univerzitetno posestvo, univerzitetni gozd v Pertouli in v Taxiarchisu, univerzitetna telovadnica, univerzitetni študentski klub in interdisciplinarni center za arheološke študije. Sem spadata tudi UNESCO-ov sedež za mednarodno mrežo za vode in Ekološki center za Balkan in UNESCO-ov sedež za izobraževanje, človekove pravice, demokracijo in mir.

Ogledali smo si tudi razstavo ob 90. obletnici ustanovitve univerze.

Begunski valovi in Aristotelova univerza

Delavnica o skrbi za begunce je bila najbolj obiskana. Solun je v bližini turške meje in zato seveda na poti na Bližnji vzhod. Na Aristotelovi univerzi že študirajo študentje iz t.i. begunskih valov, ki so ostali v Solunu. Trinajst študentov beguncev pripravlja znanstveni magistririj in trije doktorat.

Skupaj z Grškim svetom za begunce, Univerzo v Kölnu in VU univerzo iz Nizozemske tvorijo konzorcij, ki skrbi za begunce na tem območju. Tako skupaj zbirajo sredstva za štipendije in skrbijo ne le za študente, ampak tudi za otroke in mladostnike.

Zagotovo je Aristotelova univerza s partnericami zgleden primer skrbi za izobraževanje beguncev in vzor univerzam, ki se prav tako ukvarjajo s tem, kako beguncem, ne tej dolgi begunski poti do osrčja Evrope, pomagati, da se vključijo v družbo.

Počil je lonec, obiska je konec

Šest dni mine kot blisk. Prejeli smo certifikate o udeležbi, se poslovili in si izmenjali naslove. Izvedeli smo veliko novega, kar nam bo olajšalo delo, saj nam je izmenjava izkušenj prinesla še eno perspektivo za naprej. Prve pobude za meduniverzitetno sodelovanje je Univerza v Mariboru že prejela, torej sem izpolnila nalogo – zase in za univerzo.

NAGRADA JABOLKA KAKOVOSTI ZA ERASMUS+ ZA UM

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja sta podelila že tradicionalna nacionalna priznanja Jabolka kakovosti 2018, s katerimi vsako leto nagradita najbolj izstopajoče zgodbe mednarodnega sodelovanja. Univerza v Mariboru je bila nagrajena v kar dveh kategorijah, za zgodbo o uspehu v programu Erasmus+ za področje visokošolskega izobraževanja in za posebne dosežke v mednarodnem sodelovanju v programu CEEPUS.

Jabolka kakovosti "za zgodbo o uspehu v programu Erasmus+ za področje visokošolskega izobraževanja"

Na Oddelku za mednarodno sodelovanje Univerze v Mariboru so v sodelovanju z Erasmus+ koordinatorji na članicah Univerze v Mariboru, s strateškim pristopom k projektom mobilnosti in dodelanim sistemom podpore sledili potrebam študentom in zaposlenih ter se jim sproti prilagajali, prav tako pravilom programa in pogodbenim obveznostim. Potrebe študentov in zaposlenih prepoznava s svojo vpetostjo v okolje in jih s projekti ustrezno naslavljajo.

K sistemskim spremembam na institucionalni ravni so prispevali s prenovo habilitacijskih meril in točkovanja, ki upoštevajo mobilnost, delo s tujimi študenti ter tutorstvo tujim študentom. Univerza v Mariboru pri izvajanju projekta skrbi za kakovost in odličnost z akademskim mentorstvom, spremljanjem in sprotno evalvacijo kakovosti izvedbe projektov.

Univerza v Mariboru promovira in diseminira učinke projektnih rezultatov s poudarkom na zaposljivosti, ki je glede na regijo še toliko večjega pomena.

Jabolka kakovosti za "posebne dosežke v mednarodnem sodelovanju"

Jabolko kakovosti 2018 za posebne dosežke v mednarodnem sodelovanju je prejela Ars-Techne mreža. Ars-Techne: Kreativno oblikovanje in inovativnost je mreža programa CEEPUS, ki je leta 2017 obeležila 20 let aktivnega delovanja. Mreža Univerze v Mariboru, sicer ena najstarejših v programu, je odigrala pomembno vlogo na področju tekstilnega izobraževanja in krepitve mobilnosti v mednarodnem sodelovanju.

Mrežo odlikuje interdisciplinarni koncept CEEPUS zimske šole Design Week. Združuje znanstvene in umetniške discipline, ki v okviru predavanj in širokega izbora ciljno zasnovanih delavnic soočijo študente s teoretičnimi in praktičnimi vidiki oblikovanja v najširšem pomenu. Ključnega pomena je široka odprtost različnim disciplinam, kar omogoča interakcijo med znanostjo, umetnostjo in družbo, razvoj novih idej in njihovo aplikacijo v realnem okolju. Tekom delovanja je odprla vrata številnim novim partnerskim institucijam in vzpostavila aktivno multilateralno meduniverzitetno sodelovanje ter številne znanstvenoraziskovalne projekte, kot je npr. razvoj pametnih oblačil za osebe z demenco.

Največ zaslug za nagrado ima koordinatorica CEEPUS CIII-SI-0217 mreže Ars-Techne: Kreativno oblikovanje in inovativnost red. prof. dr. sc. Jelka Geršak s Fakultete za strojništvo Univerze v Mariboru.

Grobnice makedonskih kraljev v Vergini

Najbolj atraktiven dan je bil četrtek, ko smo si, v sto kilometrov oddaljeni vasi Verginio, ogledali šele pred nekaj desetletji odkrite grobnice makedonskih kraljev. Zato jim je najbrž uspelo ohraniti toliko dragocenosti, ki so tukaj že stoletja. Grobnice so na videz neopazne, skrite pod hribčkom, kot so bile v naših krajih ilirske gomile, vendar pa so skrivale pravo bogastvo. Izjemne najdbe, ne le zidanih grobnic, pač pa tudi bogastva v njih, so prese-netile arheologe, ki najdbe še vedno proučujejo. Razstavljene najdbe so na ogled v vitrinah pod strogimi muzeološkimi pogoji, z namenom, da se čim dlje ohranijo.

NAGRADNA KRIŽANKA

	3K	KOPALCI ZLATA	V ZRAKU RAZPRŠENA TEKOČA SNOV	PRIPOMOČEK ZA ORIENTACIJO	AVSTRUJSKA TISKOVNA AGENCIJA	ŽIDOVSKI PREROK	IZBRANCI	NEODIM	NAFTA (ANG.)	TERME PRI KAMNIKU	AZIJSKA DRŽAVA
	NAPOLNENOST PROSTORA Z DIMOM						11				
	RAZLIČICA IMENA LEOPOLDA										3
	ITALIJANSKI MODNI OBLIKOVALEC (GIORGIO)							ŽIVALSKA MASČOBA			
	VRSTA ARTILERIJSKEGA OROŽJA	10				ZEVSOVA HČI KMETJE BREZ IMETJA V ST. GRČUJI				VARNOSTNI SVET AMERIŠKI IGRALEC (ROBERT DE)	
	BODEČ PLEVEL						APNENEC (ZASTAR.) TEŽKA KOVINA			5	
	KDOR KOSI							PEVKA ZORJAN SL. SOPRANISTKA (MILENA)			
	OSCAR LEVANT AMERIŠKA TV-DRUŽBA					OTOK V INDIJSKEM OCEANU ŽIDOVSKO Ž. IME					POKRAJINA V JUŽNI SLOVENIJI
KRIŽANKE & UGANKE	DELAVEC V TELEFONSKI CENTRALI	IZLOČEVALEC	VREDNOSTNI PAPIR	TROPSKA RASTLINA Z BODIČASTIMI LISTI	CHARLES PARNELL SMUČARSKI FUNKCIONAR KALAN				PAS PRI KIMONU SNOV ZA VZHAPANJE TESTA		
PLAČILO ZA TEČAJ							HRVAŠKI OTOK PODROBNA PRESOJA O ČEM			LOVSKA ZVEZA TRINITROTOLUEN	
LEPO OBLEČEN IN UGLAJEN MOŠKI		9					SKLADATELJ TUREL GLAVNO MESTO BANGLADEŠA				
KDOR LIKA							PREBIVALKE DAMASKA KRAJ PRI KOPRU				
EDDIE MURPHY			VIR ŽIVLJENJA GLASBILO S STRUNAMI				KAR ZRASTE NA ČEM NIZEK ŽENSKI GLAS				
KONJSKI IZTREBEK	6				REŽISERKA VOGELNIK GRŠKO IME OTOKA SANTORIN		MILUTIN IVKOVIČ ITALIJANSKI SKLADATELJ (ANTONIO)				
OSEBNI ZAIMEK				DELAVCI, KI SE UKVARJAJO S TKANJEM						PRVI DEL BIBLIJE	
ASTMA				8			PREIZKUS ZNANJA JAPONSKA NABIRALKA BISEROV				
UMETNIŠKO IME IDE KRAVANJE							AVTOMOBILSKA OZNAKA SLOVENIJE LATINSKI VEZNIK				
PRIPR. ZA MERJENJE SONČNEGA SEVANJA					2						
TROLEJBUS (POG.)											7

Največji izbor sestavljenih sudokujev v Sloveniji

NOVO

www.trik.si

1	2	3	4	5	3	6	3	7	8	9	10	11	10	3
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	---

Prejeli smo veliko pravih rešitev križanke. Geslo je bilo: UŠC Leona Štuklja.

Nagrado prejme: Darja Stele, Fakulteta za varnostne vede.

Tudi tokrat bomo nagradili eno izmed pravih rešitev, ki jo pošljite na email: vanja.borovac@um.si do 30. 3. 2010.

Nome completo
Suzanne de M. Pinho / University of Malaga
Instituição
Shalvika cosmetics / Shalvika.com.br
Cargo / Função
SABO
Profissão / Qualificação
PROFESSOR
Endereço / Endereço / Endereço eletrônico
RUA S. JOÃO
Cidade / Estado / CEP
12246-790/SP/BR